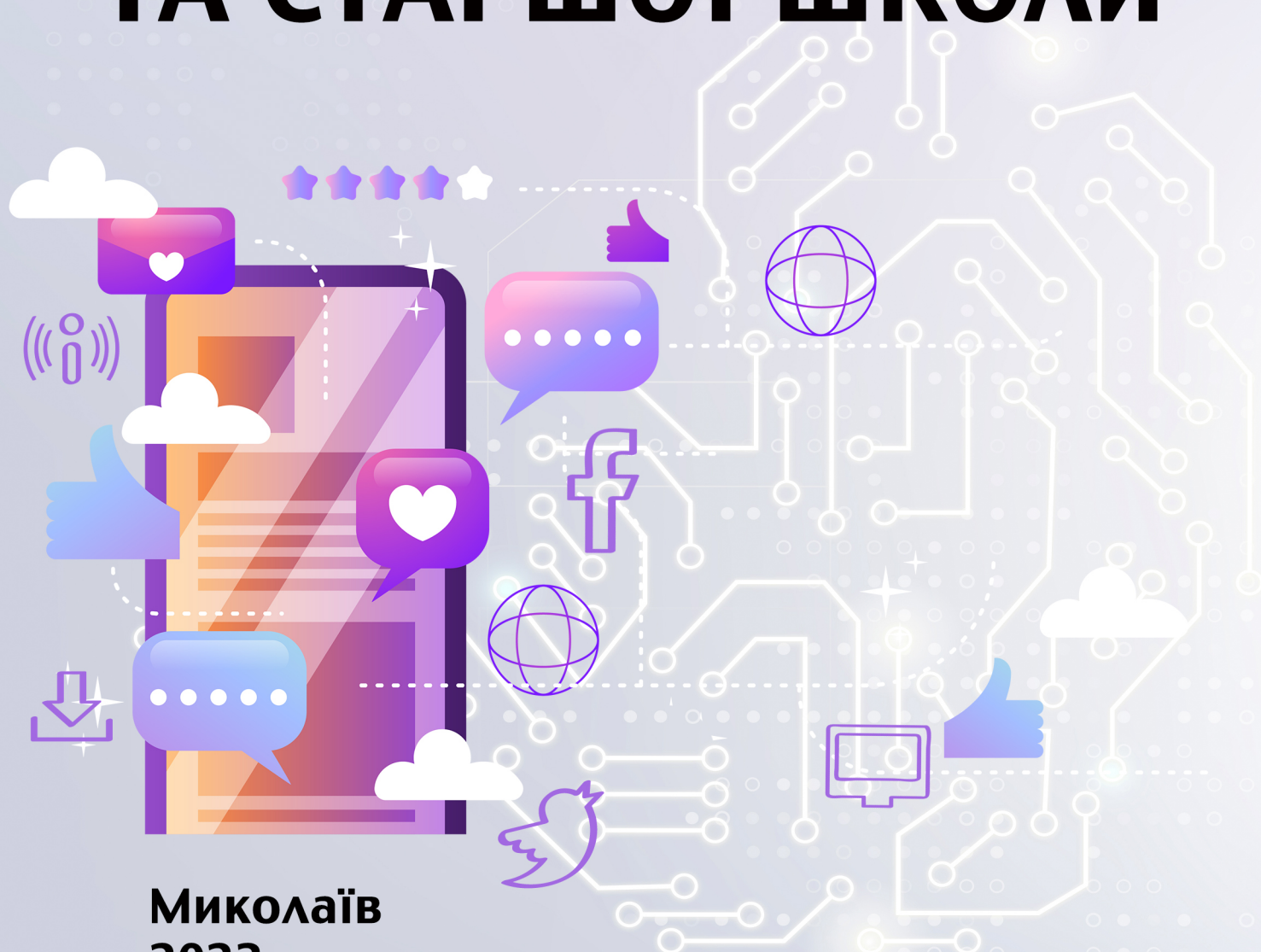

ІНТЕГРАЦІЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ В НАВЧАЛЬНІ ПРЕДМЕТИ ОСНОВНОЇ ТА СТАРШОЇ ШКОЛИ

Миколаїв
2023

Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

Центр цифрової освіти та медіакультури

ІНТЕГРАЦІЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ В НАВЧАЛЬНІ ПРЕДМЕТИ ОСНОВНОЇ ТА СТАРШОЇ ШКОЛИ

ЧАСТИНА 1

*Матеріали творчої групи медіапедагогів
Миколаївської області*

Миколаїв, 2023

УДК 373.5.016:004

Упорядник: **М. В. Запорожченко**, завідувач центру цифрової освіти та медіакультури Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Рецензенти: **В. І. Шуляр**, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти, директор Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, заслужений учитель України;
О. В. Тараненко, кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики, менеджерка з розбудови потенціалу Ради міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX)

Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, протокол від 28 грудня 2022 року № 6.

Збірник містить понад 50 практико-орієнтованих різнопланових вправ із медіаграмотності, що розроблені педагогами Миколаївської області, інтегровані в зміст навчальних предметів 5–11 класів, слугують орієнтиром для подальших напрацювань у цьому напрямі, відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти.

Видання буде корисним для педагогів, учнів, науковців і всіх, хто цікавиться питаннями розвитку української медіаосвіти.

Інтеграція медіаграмотності в навчальні предмети основної та старшої школи. Частина 1 : матеріали творчої групи медіапедагогів Миколаївської області / Упоряд. М. В. Запорожченко. – Миколаїв : ОІППО, 2023. – 154 с.

© Центр цифрової освіти та медіакультури

© Центр редакційно-видавничої діяльності Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
2023

ЗМІСТ

Вступне слово	6
РОЗДІЛ 1. МЕДІАОСВІТА В ДЕРЖАВНОМУ СТАНДАРТІ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (<i>Шаламов Р. В., Дертярьова Г. А., Волошенюк О. В., Старагіна І. П.</i>)	7
РОЗДІЛ 2. ВПРАВИ З ЕЛЕМЕНТАМИ МЕДІАГРАМОТНОСТІ	14
МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	14
Українська мова	14
5 клас , тема «Українська мова як найвища цінність для українського народу» (<i>Писаренко Д. М.</i>)	14
8 клас , тема «Словосполучення. Синтаксичний розбір словосполучення» (<i>Кисленко С. А.</i>)	16
9 клас , тема «Складне речення» (<i>Селютіна О. О.</i>)	19
9 клас , тема «Складне речення» (<i>Пазій Н. В.</i>)	21
10 клас , тема «Поняття норми в сучасній українській літературній мові. Лексична норма» (<i>Коломієць М. О.</i>)	23
10 клас , тема «Синтаксис. Складне речення з різними видами зв'язків» (<i>Сотник В. М.</i>)	26
10–11 класи , тема «Лексична норма. Слова власне українські й запозичені» (<i>Малиновська І. В.</i>)	32
Українська література	37
5–6 класи , тема «Літературні пісні» (<i>Малиновська І. В.</i>)	37
6 клас , тема «Гуморески Павла Глазового» (<i>Селютіна О. О.</i>)	40
8 клас , тема «І. Карпенко-Карий «Сто тисяч»» (<i>Пазій Н. В.</i>)	42
9 клас , Лірика Тараса Шевченка періоду арешту й заслання. Цикл поезій «В казематі» (<i>Кисленко С. А.</i>)	45
9 клас , тема «Пантелеймон Куліш. Історичний роман-хроніка «Чорна рада»» (<i>Писаренко Д. М.</i>)	50
10 клас , тема «Загальнолюдське, національне, особисте. Леся Українка. Життєвий і творчий шлях» (<i>Янюк Л. В.</i>)	53
10 клас , тема «Леся Українка. Життєвий і творчий шлях» (<i>Янюк Л. В.</i>)	55
10–11 класи , тема «Олександр Олесь (О. Кандиба). Коротко про життя і творчість, світоглядні переконання митця. Неоромантичні, символістські тенденції у творчості» (<i>Сотник В. М.</i>)	57
11 клас , тема «Київські неокласики». Максим Рильський» (<i>Коломієць М. О.</i>)	65
Англійська мова	69
5–6 класи , тема «Дозвілля, хобі, вільний час, корисні звички, спорт, мій спосіб життя» (<i>Лобоцька Т. В.</i>)	69

5 клас, тема «Вивчення ступенів порівняння прикметників» (Онищенко Н. В.)	71
8–9 класи, тема «ЗМІ в нашому житті» (Онищенко Н. В.)	74
9 клас, тема «Навколишнє середовище. Вимираючі види тварин і рослин» (Лобоцька Т. В.)	76
Зарубіжна література	78
6 клас, тема «Мацуо Басьо. Хайку. Роль художньої деталі. Підтекст» (Китик Л. Л.)	78
8 клас, тема «Вільям Шекспір – великий поет і драматург доби Відродження» (Китик Л. Л.)	80
МАТЕМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	82
Математика	82
5 клас, тема «Розв’язування вправ з десятковими дробами» (Жорова Л. А.)	82
5–6 класи, тема «Діаграми. Графіки» (Пирогова Н. А.)	85
5–6 класи, тема «Розв’язування задач на відсотки» (Жорова Л. А.)	86
6 клас, тема «Стандартний вигляд числа, об’єм тіл обертання» (Стогул В. В.)	89
Алгебра	90
8 клас, тема «Раціональні вирази» (Стогул В. В.)	90
9 клас, тема «Відсоткові розрахунки» (Жалейко О. Г.)	91
9 клас, тема «Урок повторення з теми «Відсотки. Відсоткові відношення»» (Жалейко О. Г.)	94
ПРИРОДНИЧА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	97
Географія	97
6 клас, тема «Озера. Їх різноманітність за площею, походженням озерних улоговин, солоністю. Найбільші і найглибші озера земної кулі» (Гончарова Т. М.)	97
7 клас, тема «Океани Землі» (Гайченко Н. А.)	100
10 клас, тема «Індія. Місце країни у світі та регіоні. Чинники, що визначають місце країни у Міжнародному поділі праці. Система розселення» (Гончарова Т. М.)	102
Біологія	105
8 клас, тема «Травлення в ротовій порожнині» (Хитрук Н. В.)	105
9 клас, тема «Структура клітини» (Хитрук Н.В.)	108

Фізика	110
9 клас, тема «Закони Ньютона. Розв’язування задач» (Нестерчук О. В.)	110
ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	113
Інформатика	113
5 клас, тема «Інформація та інформаційні процеси» (Гайченко Н. А.)	113
5 клас, тема «Комп’ютерні мережі. Інтернет» (Цибулька Р. В.)	114
5 клас, тема «Графічний редактор» (Шуткіна О. В.)	117
6 клас, тема «Гіперпосилання в презентаціях» (Плахотна Н. Ю.)	118
7 клас, тема «Електронне листування» (Гулій О. Ф.)	120
7–8 класи, тема «Табличний процесор» (Пирогова Н. А.)	121
7 клас, тема «Використання електронної пошти. Етикет електронного листування» (Плахотна Н. Ю.)	122
10–11 класи, тема «Ідентифікація та автентифікація користувачів» (Цибулька Р. В.)	125
ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	127
Вступ до історії України та громадянської освіти	127
5 клас, тема «Джерела історичної інформації» (Желєзняк Л. В.)	127
Історія України	129
7 клас, тема «Виникнення та становлення Русі-України» (Рудь В. Г.)	129
9 клас, тема «Особливості українофільського та політичного етапів національного відродження» (Желєзняк Л. В.)	131
10 клас, тема «Початок Другої світової війни. Німецько-радянські договори 1939 р.» (Сизова А. В.)	133
Всесвітня історія	133
10 клас, тема «Практичне заняття 6. Міжнародні відносини в другій половині 1930-х рр. у світлі історичних джерел» (Сизова А. В.)	133
Громадянська освіта	145
10 клас, тема «Інтернет. Безпека у віртуальному світі» (Желєзняк Л. В.)	145
10 клас, тема «Громадянське суспільство» (Рудь В. Г.)	147
10 клас, тема «Як медіа маніпулюють аудиторіями» (Сизова А. В.)	149
МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	151
Мистецтво	151
11 клас, тема «Вишивка в декоративно-ужитковому мистецтві регіонів України» (Нестерчук О. В.)	151

ВСТУПНЕ СЛОВО

Інтеграція медіаграмотності в зміст навчальних предметів – тренд останніх років, який підсилюється прийняттям нового Державного стандарту базової середньої освіти у 2020 році, де медіаосвіта представлена в усіх освітніх галузях. Побудова моделі наскрізної медіаосвіти є фундаментальною метою Концепції впровадження медіаосвіти в Україні та всеукраїнського експерименту «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику», а міжнародний проєкт «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність» пропонує освітянам дев'ять різнопланових шляхів такої інтеграції, що є універсальними й можуть застосовуватися під час вивчення більшості тем і предметів. Слід відзначити й значні медіаосвітні напрацювання фахівців Академії української преси, які стануть у нагоді педагогам усіх рівнів освіти України.

Науково-педагогічні та педагогічні працівники МОІППО протягом останніх 10 років активно працюють над розвитком регіональної медіаосвіти й мають у цьому значні досягнення, що підтверджуються численними науковими, навчально-методичними публікаціями, перемогами на освітніх виставках і конкурсах, співпрацею з міжнародними проєктами, співлідерством Миколаївщини серед медіаосвітньої спільноти України. Саме в Миколаївській області, у листопаді 2022 року, створено перший в Україні регіональний осередок Української асоціації медіапедагогів і медіапсихологів.

Підґрунтя, про яке зазначено вище, стало основою для роботи обласної творчої групи «Інтеграція медіаграмотності в навчальні предмети основної та старшої школи», що підсумована в однойменному збірнику та пропонує педагогам різнопланові короткі форми використання можливостей медіаграмотності в контексті викладання навчальних предметів основної і старшої школи, слугує орієнтиром для подальших напрацювань у зазначеному напрямі.

Максим Запорожченко,
*завідувач центру цифрової освіти та медіакультури Миколаївського обласного інституту
післядипломної освіти*

РОЗДІЛ 1. МЕДІАОСВІТА В ДЕРЖАВНОМУ СТАНДАРТІ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (2020) за матеріалами Академії української преси

Державний стандарт базової середньої освіти, який визначає вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей учнів, містить значний медіаосвітній потенціал. Це прослідковується у визначеннях ключових компетентностей: «здійснювати комунікацію в усній та письмовій формі», «здобувати та опрацьовувати інформацію з різних (друкованих та цифрових, зокрема аудіовізуальних) джерел у різних освітніх галузях і контекстах, критично осмислювати її та використовувати для комунікації в усній та письмовій формі, для обстоювання власних поглядів, переконань, суспільних і національних цінностей», «впевнене, критичне і відповідальне використання цифрових технологій для власного розвитку і спілкування; здатність безпечно застосовувати інформаційно-комунікаційні засоби в навчанні та інших життєвих ситуаціях».

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ:

- критичне ставлення до інформації з різних джерел;
- використання різних видів сприймання текстів/медіатекстів для пошуку, обробки, аналізу та відбору інформації;
- здатність розрізняти відому та нову, головну й другорядну інформацію, факти та судження в медіатексті, добирати аргументи для спростування чи підтвердження інформації; об'єктивні факти та суб'єктивні судження в медіатексті, аргументовано висловлювати власне ставлення до наданої в медіатексті інформації, спираючись на медіатекст;
- вміння аналізувати та інтерпретувати медіатекст; грамотно й безпечно комунікувати в інформаційному просторі, розпізнавати маніпулятивні технології та протистояти їм;
- дотримуватись авторських прав та мережевого етикету;
- здатність перетворювати інформацію з медіатексту (зокрема літературного твору) в різні форми повідомлень до інших з позиції іншого оповідача, створювати фанфіки, буктрейлери тощо; елементи власного медіатексту на основі прочитаного (кадри фільму, сцени вистави, блог тощо); типові дописи/медіатексти (зокрема використовуючи гіпертекстові покликання) в цифровому середовищі для обговорення особистісних і певних соціально значущих питань;
- вміння інтегрувати інформацію, надану в різний спосіб (текстову,

графічну, числову тощо) в межах одного або кількох текстів/медіатекстів; перетворювати медіатексти вербальні (переказ, конспект тощо) в графічні (схема, таблиця тощо).

Тут ви знайдете рекомендації з інтеграції медіаосвіти до викладання мовно-літературної галузі від американських медіапедагогів (уринок з книжки Шейбе С., Рогоу Ф. «Медіаграмотність: підручник для вчителя», виданої АУП за підтримки Програми У-Медіа Інтерньюс-Нетворк, <https://www.aup.com.ua/uploads/184-188.pdf>).

МАТЕМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ:

- оцінювати достовірність математичної інформації в медіа;
- критично осмислювати і досліджувати медіаконтент, створення якого потребує різних типів математичних підрахунків, розпізнавати інформаційні маніпуляції з математичною інформацією;
- аналізувати медіаповідомлення, які містять математичну інформацію (як то графіки, рейтинги, статистика в рекламі та новинах);
- перетворювати, представляти та поширювати інформацію математичного змісту з використанням різних засобів, зокрема цифрових.

Тут ви знайдете рекомендації з інтеграції медіаосвіти до викладання математичної галузі від американських медіапедагогів (уринок з книжки Шейбе С., Рогоу Ф. «Медіаграмотність: підручник для вчителя» виданої АУП за підтримки Програми У-Медіа Інтерньюс-Нетворк, <https://www.aup.com.ua/uploads/195-197.pdf>).

ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ:

- створювати інформаційні продукти, пов'язані з історією, культурою і суспільством регіону та/або країни (регіонів та/або країн), з якою/якими пов'язане походження родини, предків;
- перетворювати джерельну інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема тощо) та використовувати її у поясненнях;
- критично оцінювати, виявляти маніпуляції історичною та актуальною для суспільства інформацією у процесі аналізу електронних медіа;

- дотримуватися авторського права та етичних норм у роботі з інформацією та під час онлайн-спілкування;
- створювати вербальні і візуальні тексти (графіки, діаграми, фільми), мультимедійні презентації соціального та історичного змісту та поширювати їх.

ПРИРОДНИЧА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ:

- вирізняти за допомогою вчителя чи інших осіб наукову інформацію з-поміж іншої й використовувати її у своїй діяльності;
- обирати за допомогою вчителя чи інших осіб наукове пояснення явищ природи/фактів/даних;
- використовувати наукові факти для формулювання власних суджень;
- критично оцінювати інформацію природничого змісту, здобуту з різних джерел;
- використовувати цифрові ресурси для здобуття нових природничо-наукових знань;
- знаходити, обробляти, зберігати інформацію природничого змісту, перетворювати її з одного виду на інший з використанням електронних ресурсів і цифрових пристроїв;
- виявляти маніпулятивні технології та протистояти їм, розрізняти наукові факти та інтерпретувати їх, установлювати відмінність фактів від суджень;
- вміння вирізняти достовірну інформацію, верифікувати інформацію, перевіряти достовірність джерел і створювати власні медіаповідомлення;
- аналізувати і декодувати медіамеседжі, які містять природничу інформацію;
- ідентифікувати методи, якими наукові меседжі передають медіа широкому загалу.

Тут ви знайдете рекомендації з інтеграції медіаосвіти до викладання природничої галузі від американських медіапедагогів (уривок з книжки Шейбе С., Рогоу Ф. «Медіаграмотність: підручник для вчителя» виданої АУП за підтримки Програми У-Медіа Інтерньюс-Не-творк, <https://www.aup.com.ua/uploads/193-195.pdf>).

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ:

- шукати, використовувати й критично оцінювати інформацію в технічній літературі, підручниках, посібниках, технологічній документації, періодичних виданнях, в електронних (у тому числі онлайн) джерелах рідною мовою;
- безпечно й ефективно використовувати соціальні мережі для обговорення ідей, пов'язаних із виконанням технологічних проєктів, критично застосовувати інформаційно-комунікаційні технології для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією, етично працювати з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо);
- аналізувати інформацію про матеріали й техніку, використовувати її для розв'язання практичних завдань у побуті;
- розшифровувати маркування товарів, товарні та інші знаки, зокрема з використанням цифрових пристроїв;
- оцінювати інформацію про побутову техніку й окремі технічні засоби із застосуванням інформаційних джерел і використанням цифрових пристроїв.

ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ:

- відповідально та безпечно використовувати інформаційні й комунікаційні технології та цифрові пристрої для доступу до інформації, спілкування і співпраці як творець та (або) споживач;
- оцінювати істотність/важливість/необхідність/адекватність інформації в контексті розв'язання життєвої/навчальної проблеми;
- поважати права і свободи, зокрема свободу слова, конфіденційність в інтернеті, авторське право й інтелектуальну власність, право на захист персональних даних тощо;
- створювати різнопланові медіапродукти з використанням інформаційних технологій;
- знаходити, збирати, зберігати, представляти, перетворювати, структурувати, аналізувати й узагальнювати дані різних типів;
- критично оцінювати інформацію, отриману з різних джерел;
- пояснювати вплив джерел інформації на формування власних поглядів та інших точок зору;
- будувати власні судження про медіатексти, визначаючи достовірність інформації й надійність джерел, розпізнавати факти й судження в інформаційних джерелах; порівнювати інформацію з різних джерел за наданими критеріями;

- наводити аргументи щодо надійності джерел і достовірності інформації в медіатекстах;
- використовувати запропоновані ресурси для перевірки сумнівної інформації та надійності джерел;
- розпізнавати небезпечні/конфліктні ситуації під час онлайнового спілкування (зокрема внаслідок негативних чи зневажливих дописів), знати, до кого звернутися по допомогу у разі їх виникнення;
- створювати повідомлення на доступних ресурсах, додержуючи правил і враховуючи соціальні, культурні та інші особливості учасників онлайнової комунікації;
- розрізняти себе в реальному і віртуальному світі, знати про власний цифровий слід.

СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ:

- критично оцінювати достовірність і надійність інформації, цифровий контент;
- використовувати перевірену інформацію для ухвалення рішення щодо вибору повсякденної поведінки на користь здоров'я, безпеки й добробуту;
- знаходити інформацію щодо здоров'я, безпеки й добробуту в різних джерелах і перевіряти її достовірність;
- оцінювати надійність різних джерел інформації (масмедіа, реклама, соцмережі тощо);
- декодувати інформацію, наведену на маркувальних знаках, пакувальних матеріалах для безпечного й раціонального використання харчових і промислових продуктів.

Тут ви знайдете рекомендації з інтеграції медіаосвіти до викладання соціальної та здоров'язбережувальної галузі від американських медіапедагогів (уринок з книжки Шейбе С., Рогоу Ф. «Медіаграмотність: підручник для вчителя» виданої АУП за підтримки Програми У-Медіа Інтерньюс-Нетворк, <https://www.aup.com.ua/uploads/197-198.pdf>).

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ:

- застосовувати цифрові технології для створення, презентації/самопрезентації й популяризації художніх образів, мистецьких ідей;
- визначати художню цінність цифрового контенту;

- добирати й опрацьовувати художню інформацію (зображення, текст, аудіо, відео) для пізнання, творення мистецтва, у пошуково-дослідницькій і соціокультурній діяльності;
- переводити художню інформацію з цифрового формату в нецифровий і навпаки;
- використовувати інформаційні технології для здобуття мистецької інформації;
- використовувати інформаційні технології для формування власного мистецького простору;
- вирізняти маніпулятивну квазімистецьку інформацію, запобігати негативним інформаційно-технологічним впливам на власний культурний розвиток;
- оцінювати художню якість створеного цифрового продукту;
- створювати, обробляти й відповідально поширювати простий мистецький медіатекст під керівництвом учителя або інших осіб у процесі художньої комунікації;
- добирати й оцінювати за допомогою вчителя чи інших осіб джерела інформації про мистецтво із застосуванням цифрових технологій;
- виявляти відповідальність щодо дотримання авторського права в процесі художньої комунікації.

Тут ви знайдете рекомендації з інтеграції медіаосвіти до викладання мистецької галузі від американських медіапедагогів (уривок з книжки Шейбе С., Рогоу Ф. «Медіаграмотність: підручник для вчителя» виданої АУП за підтримки Програми У-Медіа Інтерньюс-Нетворк, <https://www.aup.com.ua/uploads/199-200.pdf>).

ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА»

- шукати, аналізувати, систематизувати та використовувати інформацію в процесі занять фізичною культурою і спортом;
- розв'язувати проблемні завдання в процесі занять фізичною культурою і спортом;
- на основі медіатекстів, власного рухового досвіду та способу життя аналізувати факти та події фізичної культури і спорту;
- аналізувати рекламні медіамеседжі щодо спорту.

Тут ви знайдете рекомендації з інтеграції медіаосвіти до викладання освітньої галузі «фізична культура» від американських медіапедагогів (уривок з книжки Шейбе С., Рогоу Ф. «Медіаграмотність: підручник для вчителя» виданої АУП за підтримки Програми У-Медіа Інтерньюс-Нетворк, <https://www.aup.com.ua/uploads/201.pdf>).

Зі схемами аналізу медіатексту можна ознайомитися тут: Шейбе С., Рогоу Ф. «Медіаграмотність: підручник для вчителя» виданої АУП за підтримки Програми У-Медіа Інтерньюс-Нетворк, <https://www.aup.com.ua/uploads/115-134.pdf>.

Над матеріалом працювали:

*Руслан Шаламов,
Галина Дертярьова,
Оксана Волошенюк,
Ірина Старагіна*

РОЗДІЛ 2. ВПРАВИ З ЕЛЕМЕНТАМИ МЕДІАГРАМОТНОСТІ

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

УКРАЇНСЬКА МОВА, 5 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Писаренко Діана Михайлівна, Первомайська гімназія № 10 імені Миколи Вінграновського Первомайської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	Українська мова як найвища цінність для українського народу
Назва вправи	Лепбук «Мова – основа народу» (назву можна змінювати)
Мета вправи	Пошук, дослідження, узагальнення інформації; поділ на рубрики та мікротеми
Орієнтовний час для виконання вправи	Вправа рекомендована як творчий проєкт
Очікувані результати	Учні створюють лепбуки на основі рекомендованих джерел, друкованих матеріалів, власної творчості
Необхідне обладнання/матеріали	Цупкий папір, картон, наліпки, малюнки, схеми, інфографіки, кольорові стікери, клей, ножиці, скріпки

II. Детальний опис вправи.

Вправу застосовуємо як творчий проєкт для виконання в групах. Усі необхідні матеріали надаються учням у списку джерел для використання. Також учні можуть використовувати власні малюнки, самостійно знайдену інформацію, зазначивши при цьому джерело такої інформації. Рубрики та мікротеми лепбуку – це творчість кожної групи. Учні самостійно обирають послідовність та назви.

Інструкції учитель надає на уроці, під час вивчення теми «Українська мова як найвища цінність для українського народу». (5 клас. Підручник: Українська мова. Автори: Ніна Голуб, Олена Горошкіна).

III. Список використаних джерел:

1. Все, що потрібно знати про лепбук у школі. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.pedrada.com.ua/article/2526-vse-shcho-potrбно-znati-pro-lepbuk-u-shkol>.

2. Мова ДНК нації. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ukr-mova.in.ua/>
3. Офіційний сайт Української мови. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ukrainskamova.com/>
4. Canva (сайт для створення інфографіки). [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.canva.com/uk_ua/stvoryty/infografika/
5. 14 цікавих інфографік про українську мову. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://naurok.com.ua/post/14-cikavih-infografik-pro-ukra-nsku-movu>
6. Цікаві факти про українську мову. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uccs.org.ua/novyny/tsikavi-fakty-pro-ukrainsku-movu/>

УКРАЇНЬКА МОВА, 8 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Кисленко Світлана Адольфівна, Виноградівський ліцей Інгульської сільської ради Баштанського району
Тема, на якій можна застосувати	Словосполучення. Синтаксичний розбір словосполучення
Назва вправи	«Дослідники медіа»
Мета вправи	Формувати в школярів культуру дослідження медіа, розвивати фінансову грамотність, критичне мислення щодо аналізу медіатекстів різних форм і жанрів, підвищувати пізнавальну активність учнів у процесі пошукової діяльності, удосконалювати навички самостійно здобувати знання.
Орієнтовний час для виконання вправи	15–20 хвилин
Очікувані результати	<u>Формування предметних компетентностей:</u> ➤ мовної: формувати вміння виокремлювати словосполучення із запропонованого тексту; ➤ мовленнєвої: розвивати вміння виконувати синтаксичний аналіз словосполучення; ➤ функціональної: удосконалювати навички грамотного письма. <u>Формування ключових компетентностей:</u> ➤ саморозвитку та самоосвіти: відповідно до мети, яку ставить учитель, моделювати, виконувати необхідні дії, оцінювати власні результати, уміти висловлювати оцінні судження; ➤ комунікативної: володіти позитивними навичками спілкування, уміти взаємодіяти в колективі; ➤ інформаційної: уміти здобувати необхідну інформацію з медіа; ➤ фінансової грамотності: уміти використати отримані знання в життєвих ситуаціях; ➤ полікультурної: дотримуватися норм мовленнєвої культури.

Необхідне обладнання	Проектор, ноутбук, смартфони, доступ до інтернету, підручник «Заболотний О., Заболотний В. Українська мова. 8 клас. Київ : Генеза, 2021. С. 20–21».
----------------------	---

II. Детальний опис вправи.

У сьогочасному насиченому інформаційному світі бути обізнаним і грамотним – не тільки престижно й модно, а й життєво необхідно. Особливо це стосується фінансової грамотності. Не секрет, що переважна більшість школярів мало цікавиться фінансовими питаннями сімейного бюджету. Уміти користуватися власними коштами, заробляти кишенькові гроші, заощаджувати і витратити – головні риси сучасної людини.

Запитання до учнів:

- Чи володієте ви навичками фінансової грамотності? Якими саме?

З метою візуалізації вчитель пропонує учням зайти на сайт:

<https://privatbank.ua/platezhnie-karty/karta-juniora>

Завдання для учнів:

- Ознайомтеся із цим медіатекстом. Яка інформація вас зацікавила найбільше?
- Що корисного особисто для себе ви взяли із цієї статті сайту?
- Які завдання ви запропонували б своїм батькам?

Пропозиції учнів:

- читання влітку;
- самостійне приготування консервації;
- гарне навчання (наприклад, три «12» за тиждень);
- миття вікон;
- допомога з ремонтом у будинку;
- допомога на городі;
- приготування святкової вечері.

Опрацювання навчального матеріалу на основі прочитаного медіатексту (у підручнику ст. 20–21).

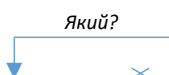
Словосполучення – це синтаксична одиниця, яка утворена поєднанням двох або більше повнозначних слів. Одне з яких – головне, а інше – залежне. За способом вираження головного слова словосполучення поділяються на іменні, дієслівні, прислівникові.

Дослідницьке завдання:

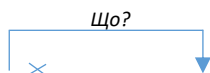
- Випишіть з одного із речень медіаповідомлення різні види словосполучень.
- Виконайте синтаксичний розбір двох словосполучень за поданим зразком.

Зразок:

Коли дитина заходить у свій «Приват24», вона бачить усі завдання та в разі їхнього виконання підтверджує в додатку чи додає фото результатів.

Свій Приват24 – словосполучення, іменне, просте.

Бачить завдання – словосполучення, дієслівне, просте.

Формулювання висновків

Отже, під час виконання вправи «Дослідники медіа» ми не тільки опрацювали важливу тему «Словосполучення» з української мови, а й зробили перші кроки для розвитку власної фінансової та цифрової грамотності.

III. Список використаних джерел:

1. Барадія Н., Покась Л. Формування фінансової грамотності через впровадження педагогічних технологій. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2019. Вип. 23. Том 1. С. 89–94.
2. Зятюк С. Фінансова грамотність дітей є одним з пріоритетів Нової української школи. За кордоном ця практика розвинулась уже давно. URL: https://education.24tv.ua/dogovori-spetsialni-blanki-fingramotnist-dlya-ostanninovini_n1539966.
3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні у новій редакції, схвалена 21.04.2016 Президією Національної академії педагогічних наук України. URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/11048/2010-09-29-kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosviti-v-ukraini/>.
4. Медіаосвіта на заняттях з фінансової грамотності. Навчальне видання. / за ред. Волошенюк О., Іванова В. Київ : АУП, ЦВП, 2021. 76 с.

УКРАЇНСЬКА МОВА, 9 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Селютіна Олена Олексіївна, Єланецький ліцей №2 Єланецької селищної ради Вознесенського району
Тема, на якій можна застосувати	Складне речення
Назва вправи	«Поради після наради»
Мета вправи	- поглибити знання про особливості будови складного речення, їх види, засоби зв'язку; - удосконалити пунктуаційну грамотність, розвивати творчі вміння моделювати складні речення відповідно до даної тематики; - формувати життєві, інформаційні, цифрові компетентності, критичне мислення, медіа-грамотність
Орієнтовний час для виконання вправи	15–20 хвилин
Очікувані результати	- здобувачі освіти мають вміти застосовувати набуті знання; - знають, розрізняють види складного речення, пояснюють пунктограми; - правильно будують й використовують у мовленні складні речення різних типів та видів відповідно до мовленнєвої ситуації; - через критичне мислення здобувачі освіти розрізняють фейки та маніпуляції медіа, аргументують, узагальнюють, відчують себе активними творцями медіатворчості; - розвиток ключових компетентностей
Необхідне обладнання/матеріали	Мультимедійна дошка, 3 ватмани, кольорові маркери

II. Детальний опис вправи.

Вчитель пропонує переглянути відеоролик «Медіаграмотність»:
<https://youtu.be/sDp7qYWoDnk>

Обговорення:

- Чи цікаво вам було?
- Що нового ви дізналися?

- Які поради та рекомендації ви могли б додати?

Клас об'єднується в 3 групи відповідно до обраного виду складного речення (складнопідрядне, складносурядне, безсполучникове).

Завдання: ще раз обговорити зміст переглянутого медіатексту та створити пам'ятку-рекомендацію для однокласників щодо формування власної медіаграмотності. При цьому кожна група може використовувати окремий вид складного речення:

- 1 група – складнопідряді речення;
- 2 група – складносурядні речення;
- 3 група – складні безсполучникові речення.

Далі – кожна група презентує свої поради. Після презентації вчитель пропонує обговорення.

III. Список використаних джерел:

1. Медіаграмотність [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://youtu.be/sDp7qYWoDnk>.

2. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін: Посібник для вчителя / За ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза – К.: Центр вільної преси

УКРАЇНСЬКА МОВА, 9 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Пазій Наталія Вікторівна, Первомайська гімназія № 4 імені Якова Лобова Первомайської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	Урок узагальнення та систематизації знань з теми «Складне речення»
Назва вправи	«Ментальна карта»
Мета вправи	Узагальнити та систематизувати знання з теми
Орієнтовний час для виконання вправи	5–7 хвилин
Очікувані результати	Удосконалення уміння систематизувати інформацію шляхом створення ментальних карт
Необхідне обладнання/матеріали	Комп'ютер або паперовий варіант

II. Детальний опис вправи.

У ході вправи учням необхідно систематизувати знання з даної теми, зокрема необхідно знайти та вилучити зайвий матеріал, що НЕ стосується безпосередньої теми уроку, використавши заздалегідь підготовлену ментальну карту на сервісі «Bubbl.us»: <http://go.bubbl.us/cbbeb2/aa26?/Складне-речення>

УКРАЇНСЬКА МОВА, 10 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Коломієць Марина Олександрівна, Миколаївський юридичний ліцей Миколаївської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	Поняття норми в сучасній українській літературній мові. Лексична норма
Назва вправи	«Вчимось розпізнавати мову ворожнечі»
Мета вправи	Проаналізувати нормативне і ненормативне мовлення, розуміти поняття «мова ворожнечі». Характеристика лінгвістичних журналістських стандартів
Орієнтовний час для виконання вправи	10–15 хвилин
Очікувані результати	Учні розпізнають мову ворожнечі, стереотипи та дискримінацію, можуть їм протидіяти. Розуміють вплив медіа на емоції. Розвиток емоційного інтелекту як протидія мові ворожнечі. Навички пошуку інформації та розвиток критичного мислення
Необхідне обладнання/матеріали	Презентація, проєктор

II. Детальний опис вправи.

Пригадаймо яка у нас буває лексика зі стилістичного погляду? *(стилістично нейтральна (загальноживана, міжстильова) й стилістично забарвлена, яка обмежена певними сферами вживання та стилями).* Зрідка в мовленні вживаються вульгаризми – грубі або лайливі слова, що перебувають за межами літературної норми: рило, морда, пика замість обличчя; жерти замість їсти; птякати, ляпати замість говорити; дурило, хамло тощо. **Чи відносяться вульгаризми до жорстокої лексики і чому ви так думаєте?** *(Відповіді учнів)*

Чи завжди жорстока лексика це тільки грубі та лайливі слова? *(Ні, навіть стилістично нейтральна лексика може бути образливою).*

Слово має потужну силу, і саме це формує нашу реальність та наше програмування свого життя та впливу на життя оточення. Слово може стати причиною образи іншої людини, а ми іноді не задумуємось промовляючи слова.

Як ви розумієте поняття «мова ворожнечі»? *(Відповіді учнів)* На сьогодні, українське законодавство сформувало такі ознаки мови ворожнечі, які диференціюються в Законі України «Про інформацію» як складова «неприпустимості зловживання правом на інформацію»:

1. Заклики до повалення конституційного ладу, порушення територіальної цілісності України.
2. Пропаганда війни, насильства, жорстокості.
3. Заклики до розпалювання міжетнічної, расової та релігійної ворожнечі.
4. Заклики до вчинення терористичних актів.

Чому мова ворожнечі не є свободою слова? *(Орієнтовні відповіді, бо мова ворожнечі націлена образити іншу людину або групу людей, що призводить до булінгу, розпалювання ненависті і т.д.).* Сутність мови ворожнечі визначає найважливіший чинник: вона ґрунтується на таких явищах, як соціальні стереотипи, упередження і дискримінація.

Як соціальні мережі обмежують мову ворожнечі? *(Видаляють контент, в деяких соціальних мережах можна поставити фільтр на коментарі і така лексика не буде публікуватися).*

Як ми, пересічні люди, можемо з цим боротися? *(Не поширювати такий контент в мережі та скаржитися на мову ворожнечі позначаючи її в дописах).*

Як держава регулює мову ворожнечі?

Використання нелітературної лексики – просторіччя, діалектизмів, жаргонізмів тощо – у публіцистичних і PR-текстах має бути суворо регламентованим. А використання мови ворожнечі, дискримінації, сексизму – суворо заборонено міжнародними журналістськими стандартами.

Спробуємо розпізнати та виправити мову ворожнечі в заголовках статей українських ЗМІ:

Заголовок ЗМІ	Що не так?	Редагований варіант без мови ворожнечі
Фінансова «містика»: на Чернігівщині після візитів ромів у людей зникли гроші 	<i>(Розпалення національного стереотипу : роми – крадії. Кримінальні новини не вимагають згадки про національність)</i>	

Мер Львова доручив водити до лазні бомжів, які відлякують туристів 	<i>(Медійники використали у своєму заголовку дискримінаційне слово щодо незахищеної групи – безхатків)</i>	
Довгоногих журналісток запрошують обслужити імідж поліцейських 	<i>(Яскравий сексизм)</i>	
Краса нашого війська, наші берегині: які вони, тернопільянки-службовиці 	<i>(Сексизм, жінка тільки «краса» та «берегиня»)</i>	

Наскільки доречне використання таких лексичних елементів у ЗМІ? (порушення усіх журналістських стандартів та законів України)

III. Список використаних джерел:

1. Ісакова Тамара Мова ворожнечі як проблема українського інформаційного простору URL: <http://ippi.org.ua/sites/default/files/isakova.pdf>
2. Свобода слова VS Мова ворожнечі | Very Verified: онлайн-курс з медіаграмотності URL: <https://www.youtube.com/watch?v=88X5VL4Kl3c>
3. Суспільно-політичний вимір протидії мові ворожнечі в Україні URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-12/mova-8e1e2.pdf>

УКРАЇНСЬКА МОВА, 10 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Сотник Валентина Миколаївна, Миколаївський економічний ліцей № 2 Миколаївської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	Синтаксис. Складне речення з різними видами зв'язків.
Назва вправи	«Факти-судження»
Мета вправи	Навчитися аналізувати інформацію, відокремлювати факти від суджень
Орієнтовний час для виконання вправи	20 хвилин
Очікувані результати	Учні вміють аналізувати зміст статті і зіставляти з коментарями. Відокремлюють факти від суджень
Необхідне обладнання/матеріали	Телефон, планшет

II. Детальний опис вправи.

1. Прочитайте та проаналізуйте статтю.
2. Обговорення статті «Художниця Kinder Album створила «Комікс не про біженців». Багатьох він обурив – ось чому». Скажіть, на ваш погляд, кому адресована стаття. Проаргументуйте свою відповідь.
3. Прочитайте коментарії в Інстаграмі та Фейсбукі. Чи дійсно коментарі співпадають зі змістом статті?
4. Проаналізуйте структуру речень у коміксі. Намалюйте схеми речень.

Новини 7 червня 2022 Артем Черничко

Львівська художниця, відома під псевдонімом Kinder Album, опублікувала серію ілюстрацій під назвою «Комікс не про біженців». Мисткиня каже, що зобразила свою колишню подругу, яка виїхала з України кілька років тому, а нещодавно стала з-за кордону повчати українців, як правильно поводитися

під час війни. Пост викликав резонанс, зібравши кілька сотень коментарів у фейсбуці та інстаграмі.

«Це історія про одну конкретну жінку, яка у 2019 році поїхала народжувати дитину до США, а у 2020-му переїхала до Англії. І з початком війни вона щодня постить патріотичні сторіс та повчає українців, якою мовою їм розмовляти і як вести війну», — розповіла художниця Bird in Flight. Назва коміксу, за її словами, з'явилася у процесі публічного обговорення, оскільки багато людей вирішили, що він розповідає про біженців.

Мисткиня додає, що не має нічого проти емігрантів й експатів, а лише засуджує лицемірство. «Мене обурило, що вона хейтить українок, які розмовляють російською у Лондоні. Якщо імігрував, то треба визнати нарешті, що ти хочеш жити в іншій країні, бо тобі не подобається Україна, і не постити псевдопатріотичні пости з жовтоблакитними сердечками щодня і не розказувати, якою мовою українцям між собою розмовляти та не давати інших цінних порад», — пояснює Kinder Album.

Деякі українські культурні діячі, що живуть за кордоном, сприйняли публікацію негативно та розкритикували художницю. Одним із них став фотограф Міша Педан. «Я вже чув, що автори, які живуть не в Україні, не повинні представляти Україну. Я єврей на 100%, громадянин Швеції, мої доньки на чверть українки, і онуки — на одну восьму, живуть в Англії. Сьогодні ми всі вважаємо себе українцями. Не жени каламутну хвилю», — звернувся він до Kinder Album.

Мистецтвознавиця Надія Бернар-Ковальчук, яка мешкає у Франції, звинуватила авторку коміксу у знеціненні тих, хто працює з українцями на одну спільну справу. «Я думаю, що ви створили збірний, карикатурний, безпідставно образливий образ, в якому безліч людей можуть себе, хай навіть частково, впізнати», — написала вона на адресу Kinder Album. За словами Бернар-Ковальчук, комікс відкрив дискусію на значно ширші теми: право емігрантів голосувати, подвійне громадянство, хто такі «справжні українці» і хто має право на емоційне переживання війни. «Тому стверджувати раптом, що комікс — ніякий не узагальнюючий образ, не стейтмент і не позиція, а лише „ілюстрація історії однієї знайомої“, щонайменше дивно», — вважає мистецтвознавиця.

Художниця зізналася, що не очікувала настільки жвавої реакції на свою роботу. «Здається, я зачепила якусь дуже болючу тему, розітнула чиряк, і посипалися коментарі найрізноманітніших людей, які вирішили, що цей комікс про них, та почали виправдовуватися. Але мені насамперед було важливо висловити свої рефлексії щодо речей, які я вважаю нещирими, і поділитися з іншими своїми думками у такій формі коміксу», — підкреслює мисткиня.

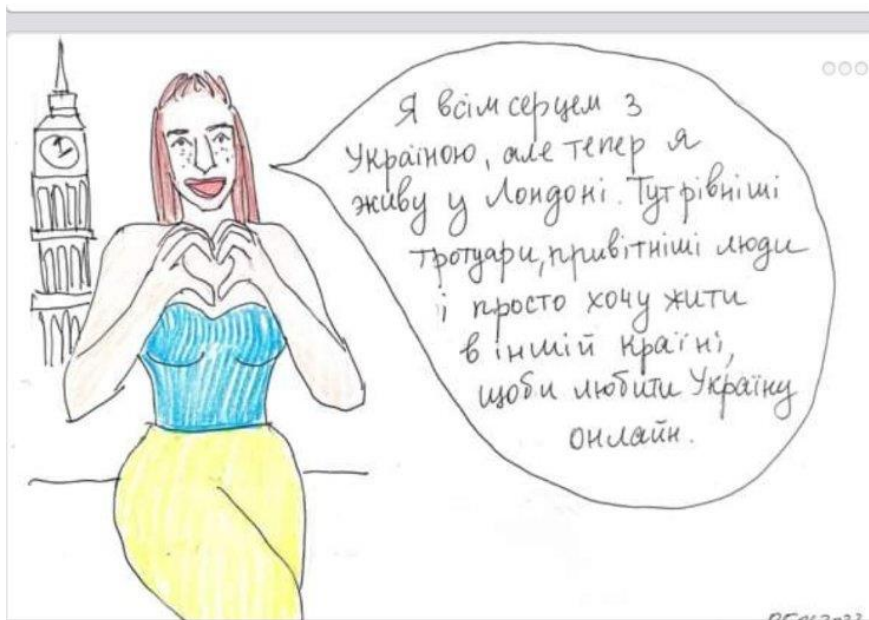
Kinder Album працює з фотографією, живописом, графікою, стрит-артом та робить інсталяції. Головні теми її робіт — інтимність, тіло й людська сексуальність.

2020рік

 20

Подобається

 23

Подобається

👍😂❤️ 23

2 коментарів

Подобається

Попередні коментарі...

Taras Androshchuk

Бачу, що я не зрозумів контексту, коли писав коментар - думав це про біженців, і не бачив інших картинок «коміксу»...

1 тижд. Подобається Більше

👍😂❤️ 27

1 коментар

05062022

27

1 коментар

Подобається

Olga Berezyuk

"Мамочки" 😂😂😂 це типу человечкі)))

у нд Подобається Більше

05062022

27

Подобається

III. Список використаних джерел:

1. Публікація в Instagram користувача iamkinderalbum «Комікс не про біженців, рік народження Бена 2020» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/JM4gyht>.

2. Стаття «Художниця Kinder Album створила «Комікс не про біженців». Багатьох він обурих - ось чому» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://birdinflight.com/novini/20220607-kinder-album-comics.html>.

УКРАЇНСЬКА МОВА, 10–11 КЛАСИ

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Малиновська Ірина Валеріївна, Миколаївський ліцей імені Олега Ольжича Миколаївської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	Лексична норма. Слова власне українські й запозичені
Назва вправи	«Мир», «Перемога», «Україна»!
Мета вправи	Навчити учнів користуватись онлайн-словниками, обговорити і визначити правила пошуку інформації в інтернет мережі
Орієнтовний час для виконання вправи	45–60 хвилин
Очікувані результати	<i>оцінює</i> власне й чуже мовлення з погляду точного, доречного й виразного слововживання; <i>аналізує</i> чужий і власний текст
Необхідне обладнання/матеріали	Комп'ютер, проєктор, дошка, крейда, роздатковий матеріал

II. Детальний опис вправи.

1. Пояснення учителя.

Лексика – це сукупність слів, що об'єднуються в певні ряди, групи, шари на основі спільності, подібності і водночас розрізняються, протиставляються в межах цих угруповань за вужчими диференційними ознаками.

Лексична система мови постійно змінюється і трансформується. Також може змінюватись лексичне значення слів в сучасних реаліях життя.

Слова, що виникають нещодавно, за пам'яті людей, які їх використовують, називають «неологізмами».

2. Питання до учнів. Згадайте слова, які стали неологізмами нещодавно. Які з них ви використовуєте в повсякденному спілкуванні, комп'ютерних технологіях, сфері медіа, дописах, діалогах?

3. Пояснення. Під час війни в лексиці українців з'явилося дуже багато неологізмів. Вони мають емоційне наповнення і викликають багато різних почуттів від люті і ненависті до віри, надії і сподівання.

4. До вашої уваги промова президента на 100-тий день активної фази російсько-української війни від 3 червня 2022 року.

«Мир», «Перемога», «Україна» – три слова, задля яких ми боремося протягом уже ста днів після восьми років – звернення Президента Володимира Зеленського.

Перегляньте відео: <https://youtu.be/y1jwGYSeF5c>

5. Питання до учнів:

- Які слова запам'ятались з промови?
- Які емоції відчули слухаючи промову?
- Які слова сьогодні стали неологізмами?

6. Завдання. Підкреслити власне українські слова синім кольором, неологізми червоним (роздатковий матеріал, текст промови додається).

7. Питання. Із яких джерел дізнаємось значення слів? (тлумачний словник, Інтернет, онлайн-енциклопедія «Вікіпедія» тощо).

Наголошуємо, що російські пошукові системи можуть бути небезпечні, пам'ятаємо про інформаційну бульбашку, бажано користуватись різними ресурсами, обов'язково слідкувати за мовою введення запиту.

Покликання на онлайн-словники:

- ✓ <http://www.inmo.org.ua/sum.html>
- ✓ <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=1&page=0>
- ✓ <http://www.rozum.org.ua/>
- ✓ <https://goroh.pp.ua/>
- ✓ <https://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=1&page=0>

8. Завдання. Об'єднати учнів у три групи, та укласти словник неологізмів, які підкреслили в промові президента (використовуючи різні ресурси). Показати на прикладі слова «мордор», різне значення (мова, ресурс тощо)

- <https://uk.wikipedia.org/wiki/Мордор> (українська версія «Вікіпедії»);
- <https://ru.wikipedia.org/wiki/Мордор> (російська версія «Вікіпедії»).

9. Порівняти укладені словнички і зробити висновок (що спільного, відмінного, чому).

10. Висновок. Сьогодні ми не лише поглибили знання про такий розділ мови, як лексикологія, а й удосконалили навички користування онлайн-словниками, згадали про недоліки та переваги пошуку в інтернет ресурсах. Порівняли різні пошукові системи і зрозуміли відмінність.

Крім того, з'ясували, що для вдалого користування інтернетом потрібно вдосконалювати свої вміння і знання.

Сподіваюся, тепер ви критично використовуватимете їх під час виконання завдань, проєктів, а також шукаючи інформацію для ваших потреб. Використання всесвітньої мережі інтернет полегшує наше життя, але кожного разу, коли ми нехтуємо правилами інформаційної гігієни, ми стаємо вразли-

вими до всіляких фейків і пропаганди. У певній мірі пошукові системи обмежують нас і нав'язують свої переконання та інтереси. Ми несвідомо потрапляємо до інформаційної бульбашки і тоді інформація, яку ми шукаємо, не така вже і правдива і достовірна.

III. Список використаних джерел:

1. Лексичне багатство сучасної української літературної мови [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/JM4jqGf>.

2. «Мир», «перемога», «Україна» – три слова, задля яких ми боремося протягом уже ста днів після восьми років – звернення Президента Володимира Зеленського [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/HM4g7uP>.

3. Навчальні програми для 10-11 класів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/KM4hW2L>.

Роздатковий матеріал

«Мир», «перемога», «Україна» – три слова, задля яких ми боремося протягом уже ста днів після восьми років – звернення Президента Володимира Зеленського.

Великий народе великої України!

Рівно сто днів тому всі ми прокинулися в іншій реальності. Рівно сто днів тому прокинулися інші ми. Коли українців будить не промінь сонця, а вибухи ракет, які влучають у наші домівки, тоді прокидаються зовсім інші українці.

У 2014 році Росія прийшла до нас з одним словом, з новим словом. І це слово «війна». 24 лютого Росія додала до цього слова ще одне, зробивши словосполучення «повномасштабна війна».

І протягом ста днів ми знаходили чи отримували, бачили чи хотіли стерти ще інші слова. Їх небагато. Вони різні. Але відображають, що ми пережили.

Серед цих слів є й нові для нас. І ті, які були забуті ще нашими батьками, але які довелось згадати нам. Добре відомі кожному на планеті. І ті, які всім людям доводиться із жахом запам'ятовувати. Болючі слова. І ті, які справді дають нам надію. Усі – важливі. Усі буде правильно згадати саме сьогодні. Сто днів – сто слів.

Передусім це два слова: «наші герої». Тобто передусім люди, які від ночі на 24 лютого й до сьогодні обороняють нашу державу.

А далі – українські слова: «паляниця», «Збройні Сили», «Стужна», «Козак», «Зміїний» і... Звичайно, «Чорнобаївка» – це одне слово, яке звучало вже багато разів і в якому видно все і про наш спротив, і про наших ворогів.

А ще – іноземні слова, які стали рідними для України: «Байрактар», «Гарпун», «Хаймарс», «Старлінк», «Жешув» і... Звичайно, «ленд-ліз» – іще одне слово, всього лиш одне, але яке відображає 100 днів боротьби, сто днів дипломатії, сто днів підтримки.

І слово, яке відображає дещо важливе в нашому характері. Саме в українському характері. «Джавеліни», які викликали страх у ворогів, бо вони не чекали, що їх не врятує броня. А потім і усмішку, нашу усмішку, коли українці намалювали ще й «святую Джавеліну».

Ну і слово, за яке всі в Україні підіймають келих, – «Нептун».

Щодня в нас з'являлися слова, які для кожного й кожної тепер значно більше, ніж просто слова. Важкі слова. «Гостомель», «Бородянка», «Охтирка», «Чернігів», «Харків», «Херсон», «Ізюм», «Мелітополь», «Маріуполь» і «Азов-сталь».

А разом з ними – «армія», «арта», «морпіхи», «прикордонники», «розвідка», «нацгвардійці», «поліція», «тероборона», «авіація», «наші героїчні льотчики»... А також слово «привид». Привид Києва. Який знищував ворогів і залишався живим.

Усі ці слова ми могли й не чути стільки разів за все наше життя, скільки чуємо за ці сто днів. І щоразу, коли ми їх чуємо, знаємо: саме вони дають нам час і можливість жити стільки, скільки нам відведено. Відведено Богом. А не ворогом.

«Боже» – це слово, це звертання звучало не раз. І завжди особливо.

Були й слова, які наш ворог хотів стерти. «Волноваха» і «Салтівка», «Попасна» і «Севєродонецьк». Це слова, які ми обов'язково напишемо знову. Але по-нашому. Так само, як «Буча». І як «Маріуполь». І ми напишемо їх обов'язково поруч зі словом «трибунал».

Щоб інші слова – «фільтрація», «депортація», «катування», «розстріл», «килимове бомбардування», «ракетний удар» – обов'язково отримали відповідь. Відповідь всього лише з одного слова – «справедливість». Справедливість, яка стане крапкою після тимчасових для нас слів «окупація», «Мордор», «орки». Звичайно, вони підуть із нашого лексикону. Ми точно виженемо їх із нашої землі.

Були й слова, які давали надію і за які ми боролися особливо. «Гуманітарні коридори». Які стали дорогою життя для сотень тисяч людей. І які дали змогу побороти ще одне слово, страшне слово «блокада».

З першого дня з нами залишаються слова, між якими дистанція – як між темрявою та світлом. Одного слова ми уникаємо. Це слово «біженці». А

за допомогою іншого слова віримо, що в мільйонів наших людей є майбутнє. Воно буде вдома, в Україні. Це слово «переселенці».

Багато що змінилося. Коли чуємо слово «Патрон», згадуємо найвідомішого сапера України. А коли чуємо «марафон», розуміємо, що це зовсім не про спорт.

І, звичайно, у наш лексикон привнесли дуже багато смертельно небезпечних слів. Того, що жоден українець і жодна українка ніколи не хотіли бачити. І чим жодна нормальна людина не може пишатися. «Іскандери», «Калібри», «Солнцепеки», «фосфорні бомби» та інше.

Чомусь не побачили їхнього хваленого танка «Армата». Думаю, вони боялися нашого нового словосполучення «тракторні війська».

І ще одне словосполучення варто згадати – «друга армія світу». Спочатку воно виглядало загрозливо. Потім небезпечно. Після Бучі викликало тільки відразу. А зараз – хіба що гірку усмішку. Бо що залишилося від неї? Від армії, яку називали другою армією світу... Воєнні злочини, ганьба й ненависть.

І цифри замість слів. Коли бачиш щоранку кількість загиблих. Кількість поранених. Кількість обстрілів. Кількість ракет. Коли поруч зі словом «діти» – щоранку нова цифра. Сьогодні – 261. Вже 261 дитину вбило російське вторгнення. Заради чого? Немає таких слів, які можуть дати відповідь на це питання.

З'явилися слова, які тепер дуже часті. Які звучать щоденно. Але ми маємо зробити так, щоб для наших дітей вони вже не означали того, що вони значать сьогодні для нас. Щоб вони могли їх сприймати лише як історію. Передусім це слово «руїни». Але також – «сирена», «повітряна тривога», «комендантська година», «блокпост», «колючий дріт». І слово «міни».

Буде ще багато слів, які знатиме кожен. Які матимуть сенс для кожного. І які дадуть шанс мільйонам. Це слова «відбудова», «кандидатство» і «членство», «гарантії» та «безпека». І обов'язково – слово «повернення». Звичайно, на основі слова, яке було мрією, а стане реальністю – «звільнення». Це слова нашого майбутнього! Це слова про те, що ми зробимо з тією нашою червоною калиною, з нашою славною Україною.

Слова про те, куди прямує й завжди прямуватиме ворожий воєнний корабель. Про те, що робити з окупантами, коли хтось скаже: «Вова!» І, звичайно, наше вже народне – «Доброго вечора, ми з України!».

З тієї України, де розквітає поле, а вона сивіє. Із тієї України, яка стояла, стоїть і буде стояти.

України, чия не вмерла ще слава і воля. України, якій ми кажемо: «Слава!» Слава Україні! Слава нації! І кожному відоме продовження – «Смерть ворогам!»

Бо є три слова, задля яких протягом вже ста днів після восьми років ми боремось: «мир», «перемога», «Україна».

Слава Україні!

УКРАЇНЬКА ЛІТЕРАТУРА, 5–6 КЛАСИ

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Малиновська Ірина Валеріївна, Миколаївський ліцей імені Олега Ольжича Миколаївської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	Літературні пісні
Назва вправи	«Stefania»
Мета вправи	формувати вміння безпечного і критичного використання медіапродукції, здатності створювати медіапродукти і спілкуватися за допомогою медіазасобів
Орієнтовний час для виконання вправи	45 хвилин
Очікувані результати	висловлюється в захищеному цифровому середовищі щодо проблем, пов'язаних із життєвим досвідом, створює власний медійний продукт
Необхідне обладнання/матеріали	Комп'ютер

II. Детальний опис вправи.

1. Пояснення учителя. Українська пісня – це душа народу.

Згадати спільні і відмінні риси між народною і літературною піснею. Назвати ознаки літературної пісні. Запитати: «Які літературні пісні стали народними?» (А. Малишко «Пісня про рушник», С. Климковський «Їхав козак за Дунай», М. Чурай «Засвіт встали козаченьки» тощо).

2. Запитати «Чому літературна пісня стає народною?».

3. Оберіть будь-який аудіовізуальний продукт і запропонуйте прослухати без звуку і навпаки, без відео. Наголошуємо, що не можна робити висновки за окремим елементом, заголовком, картинкою. Обов'язково треба отримати повну інформацію з перевірених ресурсів.

Наприклад, відео для роботи:

Покликання:

Відео 1: <https://www.youtube.com/watch?v=t6FpdnXTQ8o>

Відео 2: <https://www.youtube.com/watch?v=3Y44R-APYRQ>

4. Питання до учнів: «Яка українська пісня стала відомою в усьому світі цього року?»

5. Прослухати пісню:

Покликання:

https://www.youtube.com/watch?v=foggiD_SNss

6. Завдання для учнів (об'єднати дітей в 4 групи):

- створити колаж до пісні (підготувати завчасно матеріал);
- намалювати ілюстрації до тексту пісні;
- зняти свій мінікліп до пісні;
- створити хмарки слів.

7. Рекомендації до роботи

- дотримуватись академічної доброчесності;
- користуватись перевіреними ресурсами;
- звертаємо увагу на першоджерело;
- критично ставимось до отриманої інформації;
- пам'ятаємо про мову введення в інтернеті.

III. Список використаних джерел:

1. Відеозаписи на відеохостингу «YouTube» (покликання у тексті вправи).
2. Модельна навчальна програма «Українська література. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти. (автори: Архипова В. П., Січкара С. І., Шило С. Б. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/wM4l0Os>.

Роздатковий матеріал

Kalush Orchestra

Слова: Іван Клименко, Олег Псюк

Музика: Тимофій Музичук, Ігор Діденчук, Віталій Дужик

Stefania

<приспів:>

Стефанія, мамо, мамо, Стефанія,

Розквітає поле, а вона сивіє,

*Заспівай мені, мамо, колискову,
Хочу ще почути твоє рідне слово.*

<1:>

*Вона мене колисала, дала мені ритм
І, напевне, силу волі не забрати в мене, бо дала вона.
Напевне, знала може більше і від Соломона.
Ломаними дорогами прийду я завжди до тебе,
Вона не розбудить, не будить, мене в сильні бурі,
Забере в бабулі дві дулі, ніби вони кулі.
Дуже добре знала мене, не була обманута,
Як була дуже втомлена, гойдала мене в такт...*

<перехід:>

Люлі-люлі-люлі-а...

<приспів:>

*Стефанія, мамо, мамо, Стефанія,
Розквітає поле, а вона сивіє,
Заспівай мені, мамо, колискову,
Хочу ще почути твоє рідне слово.*

<2:>

*Я не в пеленах, но, ма, но, ма, хватить,
Як би я не виріс на виріст, за речі платить.
Я не мала дитина, вона далі нерви тратить,
Я гуляв, "шляк би тебе трафив".
Ти все молода, о, мамо, на піку,
Якщо не ціню опіку, на піку слави, мені втупіку,
Забивайте піку, цю піку, я би попик, спік
Своєю любов'ю.*

Люлі-люлі-люлі-а...

*Стефанія, мамо, мамо, Стефанія,
Розквітає поле, а вона сивіє,
Заспівай мені, мамо, колискову,
Хочу ще почути твоє рідне слово.
Стефанія, мамо, мамо, Стефанія,
Розквітає поле, а вона сивіє,
Заспівай мені, мамо, колискову,
Хочу ще почути твоє рідне слово.*

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА, 6 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Селютіна Олена Олексіївна, Єланецький ліцей №2 Єланецької селищної ради Вознесенського району
Тема, на якій можна застосувати	Гуморески Павла Глазового
Назва вправи	«Озвучка до і після»
Мета вправи	- викликати інтерес до творчості П. Глазового та до читання його гуморесок; - удосконалювати вміння усвідомлено й виразно читати твори, розуміти вияв народної мудрості в гуморесках; - удосконалювати вміння проводити аналогії з власними переживаннями та сприйняттям інформації; - розвивати критичне мислення, творчу уяву, артистизм
Орієнтовний час для виконання вправи	10–15 хвилин
Очікувані результати	- здобувачі освіти знають зміст вивчених творів, висловлюють думки щодо критичного і іронічного ставлення до життя; - виразно вдумливо читають твори П. Глазового, аналізують особливості гуморесок; - критично мислять, зіставляють і порівнюють власні сприйняття, первинне озвучування медіатексту з оригінальним твором; - удосконалюють творчі здібності, увагу, уяву, артистизм; - формують ключові компетентності
Необхідне обладнання/матеріали	Мультимедійна дошка, аудіосистема, мікрофон, твори П. Глазового

II. Детальний опис вправи.

Вчитель пропонує переглянути медіаконтент без звуку (гумореска П. Глазового «Кухлик»: https://youtu.be/TsbBF8XPZ_0) та водночас запрошує охочого озвучити відео (важливо, щоб дитина не знала зміст

гуморески). Після чого вчитель запрошує прослухати зміст оригінального твору і просить озвучити ще раз.

Обговорення:

- Які ваші враження?
- Чи змінилась озвучка медіатексту, чому?
- Як ми сприймаємо візуальну інформацію?
- Які висновки можна зробити?

III. Список використаних джерел:

1. Відеозапис із відеохостингу «YouTube» (покликання у тексті вправи).
2. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін: Посібник для вчителя / За ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза – К.: Центр вільної преси.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА, 8 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Пазій Наталія Вікторівна, Первوماйська гімназія № 4 імені Якова Лобова Первوماйської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	I. Карпенко-Карий «Сто тисяч»
Назва вправи	«Впізнай героя»
Мета вправи	З'ясувати рівень засвоєння змісту п'єси, знання тексту
Орієнтовний час для виконання вправи	2–3 хвилин
Очікувані результати	Поглибити знання, вміння впізнавати героя
Необхідне обладнання/матеріали	Комп'ютер, меми, текст твору

II. Детальний опис вправи.

Вправу використовую на уроці-узагальнення, що дає можливість швидко узагальнити матеріал, викликати інтерес до вивчення літератури та зацікавити самостійно створювати та використовувати меми, а також сприяє розвитку критичного мислення, уваги, спостережливості та вміння виокремлювати головне.

Даними мемами пропоную виокремити та записати життєві принципи Герасима Калитки.

Іван Карпенко-Карий "Сто тисяч"

Герасим Калитка. Життєве кредо

Що за вибір? Хто обирає? Аргументуйте.

JAKE-CLARK.TUMBLR

III. Список використаних джерел:

1. Генератор мемів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:
<https://imgflip.com/memegenerator>.
2. Карпенко-Карий І. К. Сто тисяч ; Хазяїн : комедії / Іван Карпенко-Карий. – Харків : Фоліо, 2014. – 139 с.

УКРАЇНЬКА ЛІТЕРАТУРА, 9 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Кисленко Світлана Адольфівна, Виноградівський ліцей Інгульської сільської ради Баштанського району
Тема, на якій можна застосувати	Лірика Тараса Шевченка періоду арешту й заслання. Цикл поезій «В казематі»
Назва вправи	«Фактчекінг творчості письменника»
Мета вправи	Ознайомити учнів із визначенням поняття «фактчекінг», формувати розуміння історичного та художнього контексту медіаповідомлень, сприяти розвитку творчої ініціативи, розвивати мотиваційні можливості та вміння вирізняти плагіат, фейки й інструменти маніпуляцій, формувати критичне мислення, свідому громадянську позицію, виховувати високі літературні смаки
Орієнтовний час для виконання вправи	15–20 хвилин
Очікувані результати	<u>Формування предметних компетентностей:</u> ➤ власне читацької: здатність взаємодіяти з художнім твором; ➤ комунікативно-мовленнєвої: розуміння специфіки мови художнього твору, стилю письменника; ➤ продуктивної: залучення учнів до дослідницької роботи; ➤ навчально-пізнавальної: уміння учнів працювати з різноманітною інформацією в умовах пошуку та дослідження; ➤ особистісної: вміння виявляти самостійність, організовувати свою діяльність, володіти правилами співробітництва. <u>Формування ключових компетентностей:</u> ➤ комунікативної: вироблення умінь комунікативно виправдано користуватися засобами мови; ➤ інформаційної: формування дослідницьких умінь та навичок, які передбачають використання різноманітних джерел – медіа та допоміжної літератури, пошукових сайтів;

	➤ соціальної: виховання свідомого ставлення учнів до власного майбутнього та майбутнього своєї країни; ➤ полікультурної: здатність учнів критично оцінювати здобуту інформацію, розуміти нестандартність кожної особистості.
Необхідне обладнання/ матеріали	Ноутбук, проектор, смартфони, доступ до інтернету, Тарас Шевченко. Твори у 5-ти томах. Том 1, том 2, Київ : Дніпро, 1970.

II. Детальний опис вправи

У наш складний час пророче слово Тараса Шевченка – відомого національного поета – є як ніколи актуальним. Проте, на жаль, у соціальних мережах та відеохостингах зустрічається чимало фейкових повідомлень щодо творчості Великого Кобзаря.

Запитання до учнів:

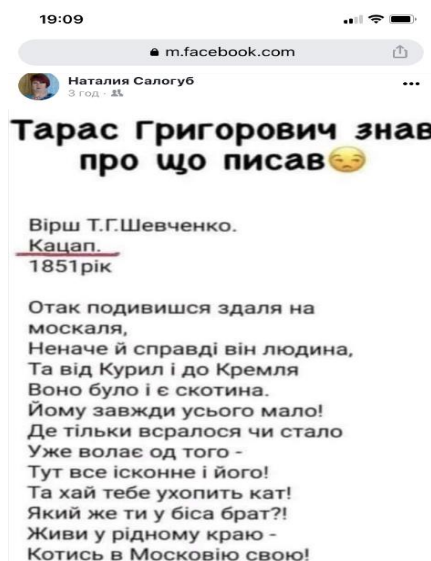
- Чи відоме вам слово «фактчекінг»? Що воно означає?

Ознайомлення із основним поняттям

Фактчекінг – це перевірка фактів, яка спрямована на те, щоб виявити невідповідність між сумнівними фактами та дійсністю.

Останнім часом у медіапросторі ми натрапляємо на повідомлення, що містять цитати із творів Тараса Шевченка, які спроектовані на сьогодення.

Звернімося до інтернет-ресурсів:

<https://www.youtube.com/watch?v=1nhy5WIpTsY>

<https://www.youtube.com/watch?v=UPp9fSjvpLM>

Експериментальний практикум:

- Прочитайте повідомлення. Висловіть власну думку про наведений вірш «Кацап». Зверніть увагу на дату його написання – 1851 рік.
- Які слова та рядки вам здалися «дивними», що не відповідають часу, є «осучасненими», не властивими стилю Тараса Шевченка?

(від Курил до Кремля, вживання дієслів середнього роду, іменники із суфіксами згрубілості, у віршах присутні граматичні та пунктуаційні помилки, відсутнє першоджерело).

Звернімося до фактів із біографії Тараса Шевченка.

Історична довідка

Нам відомо, що 5 квітня 1847 року Тараса Григоровича було заарештовано й в супроводі жандармів відправлено до Петербурга до каземату. Саме тут поетом було написано відомий цикл поезій «В казематі», що датується 1847 роком. Після вироку Шевченка відправлено до Оренбурга.

Невдовзі засланому поетові всміхнулася крихта куцого щастя: у 1848 році його взяли художником у наукову експедицію під керівництвом О. Бутакова для вивчення й опису Аральського моря. Повернувшись до Оренбурга, Шевченко завдяки доброзичливому ставленню начальства відчуває відносну свободу. Проте так було недовго.

За доносом одного із офіцерів у поета було вчинено обшук і переведено до Новопетрівського укріплення на півострові Мангишлак. Це було у жовтні 1850 року. Умови тут були жахливими. Навколо пустеля, пісок і солоня вода. Клімат такий шкідливий, що солдатів змінювали через два роки. У цій мерт-

вій глухомані поет перебував **сім!** років. Важкі умови життя, муштра й солдатчина підкосили здоров'я Тараса, тому написаних творів цього періоду практично не було.

Підтвердження того, що вірші «Кацап», «Тихо плаче Україна» є фейковими, знаходимо за посиланням: <https://cutt.ly/MVcE7WR>

Зверніть увагу! У повному зібранні творів Тараса Шевченка у 5-ти томах, а саме – у 1 та 2 томах, де зібрана поезія з 1837 до 1861 років, таких рядків не знаходимо.

Приклади власне Шевченкових рядків:

Та не однаково мені,
Як Україну злії люде
Присплять, лукаві, і в огні
Її, окраденую, збудять...
Ох, не однаково мені.

* * *

Смиріться, молітесь богу
І згадуйте один другого.
Свою Україну любіть.
Любіть її... Во время люте,
В остатню тяжкую минуту
За неї господа моліть.

* * *

Любіться, брати мої,
Україну любіте.
І за неї, безталанну,
Господа моліте.

(Тарас Шевченко.
Твори у 5-ти томах.
Том 2. С. 7, 9, 17)

Формулювання висновків

Ще раз перечитавши поезію Великого Кобзаря, ми пересвідчилися: не варто довіряти всьому, що бачимо і читаємо в медіапросторі. Критично сприймати інформацію, уміти її перевірити, бути пильними – важлива й необхідна умова медіаграмотності.

III. Список використаних джерел:

1. Гороховський О. Фактчек як тренд розслідувань: можливості та перспективи. Практичний посібник. Прага : KUFR, 2018.
2. Інфомедійна грамотність онлайн: посібник для тренера / за заг. ред. Тараненко О. / Розроблено в рамках проекту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність». Київ : IREX, 2021. 400 С.
3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні у новій редакції, схвалена 21.04.2016 Президією Національної академії педагогічних наук України. URL: <https://cutt.ly/9VcRDtZ>.
4. Мірошниченко П., Гороховський О., Мельникова-Курганова О., Островська Н. Фактчекінг і медіаграмотність: словник термінів. Київ : ГО «Центр аналітики і розслідувань», 2020. 79 с.

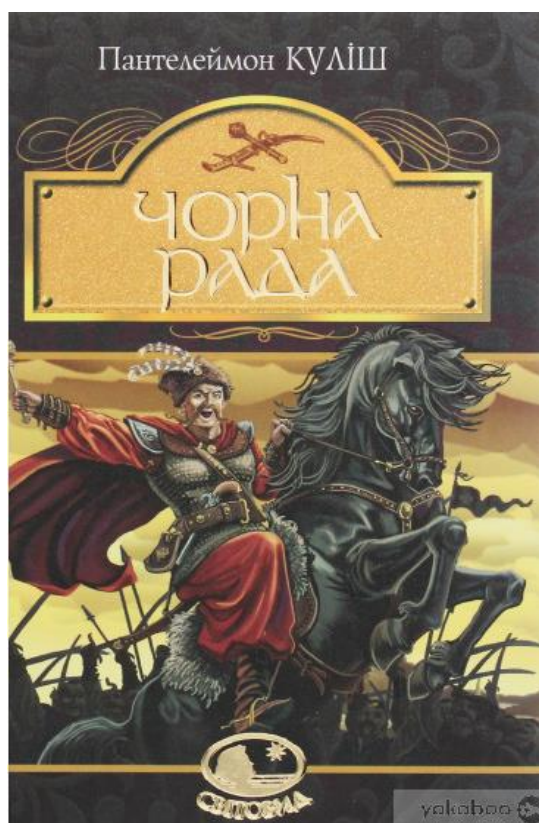
УКРАЇНЬКА ЛІТЕРАТУРА, 9 КЛАС

I. Картка вправи:

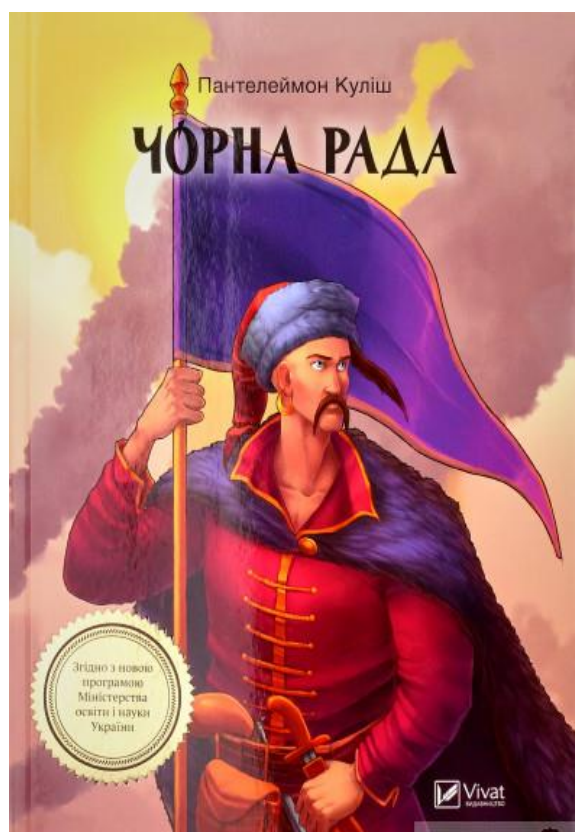
Автор вправи, заклад освіти	Писаренко Діана Михайлівна, Первомайська гімназія № 10 імені Миколи Вінграновського Первомайської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	Пантелеймон Куліш. Історичний роман-хроніка «Чорна рада»
Назва вправи	«Книговидавець»
Мета вправи	Порівняння обкладинок книг різних років видання та видавництв, обговорення змін у дизайні. Після прочитання роману порівняти обкладинку зі змістом, наскільки вона інформативна. Створити власну обкладинку, анотацію до роману на основі власних вражень
Орієнтовний час для виконання вправи	30 хвилин (можливе виконання творчого завдання вдома)
Очікувані результати	Учні порівнюють, співставляють, узагальнюють прочитане та побачене. Можна також використовувати сюжет фільму для кращої візуалізації
Необхідне обладнання/матеріали	Різні видання «Чорної ради» П. Куліша, фільм «Чорна рада», добірка обкладинок різних років видання

II. Детальний опис вправи.

Вправа полягає в дослідженні змін у виданні книг різних років. Сучасні книги – яскраві, привертають та захоплюють увагу читачів. Обкладинка відіграє важливу роль у сприйманні змісту тексту, цікавості до нього. Нерідко книги видають в обкладинці, на якій зображено сюжет однойменного фільму чим осучаснюють видання. Варто зауважити, що інколи сюжет фільму та зміст тексту мають відмінності, нерідко у фільмі випущено важливі події, змінено деякі лінії, для того, щоб фільм був цікавішим, ефектнішим, зацікавлював глядача, тому рекомендовано спочатку читати книгу, а потім переглядати екранізації.

2020 рік

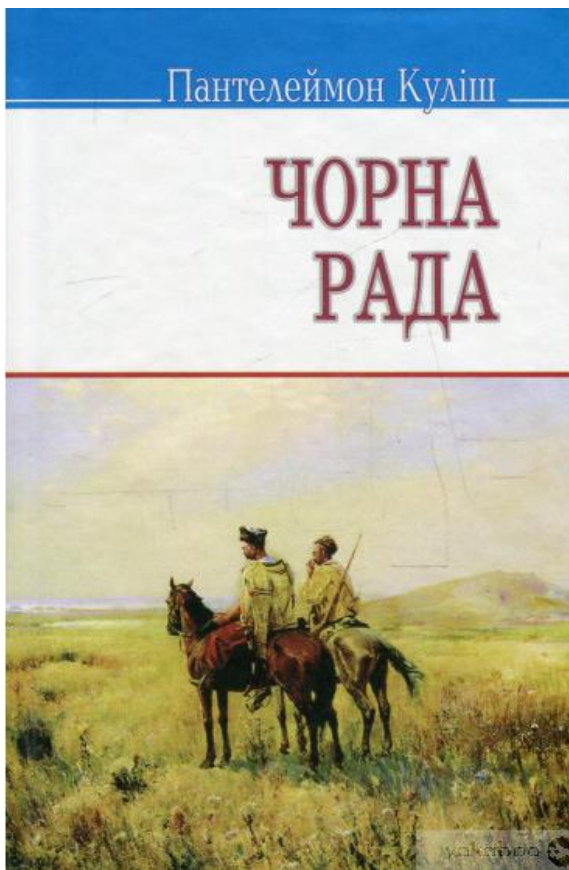
2019 рік

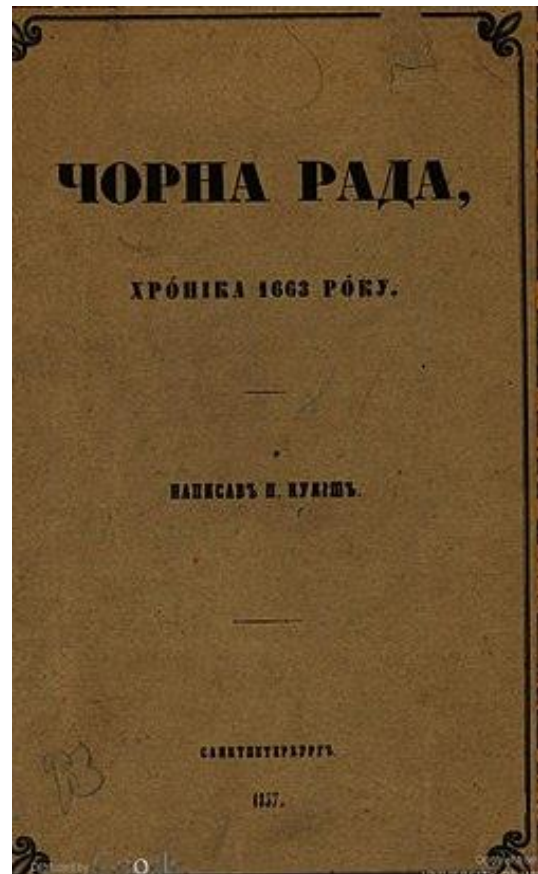
2018 рік

2015 рік

2015 рік

1857 рік

Після дослідження, пропоную провести невелике обговорення:

1. На чому акцентують увагу видавці запропонованих обкладинок видань?
2. Що схожого та що відмінного є в усіх обкладинках?
3. У чому різниця між старішими та новішими виданнями?
4. Чи відповідає обкладинка певній сюжетній лінії твору?
5. Яка обкладинка більш приваблива для вас та чому?
6. Яку першу емоцію викликає кожна з обкладинок?
7. Які методи впливу можуть мати сучасні рекламодавці, які створюють візуальну рекламу для нового фільму чи книги?

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА, 10 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Янюк Любов Володимирівна, Щасливський ліцей Березанської селищної ради
Тема, на якій можна застосувати	Загальнолюдське, національне, особисте. Леся Українка. Життєвий і творчий шлях
Назва вправи	«Резюме для Лесі Українки»
Мета вправи	Мотивує учнів до вивчення фактів з біографії Лесі Українки. Навчає основ складання резюме в онлайн-сервісі
Орієнтовний час для виконання вправи	15–20 хвилин
Очікувані результати	Учень уміє оцінювати і характеризувати внесок Лесі Українки у скарбницю української літератури, у світовий мистецький поступ; Добирає самостійно джерела інформації для просування індивідуальним освітнім маршрутом; Вміє оцінювати й інтерпретувати події, вміє застосовувати онлайн-інструменти для втілення власних ідей.
Необхідне обладнання/матеріали	Презентація «Резюме», роздруковані афоризми Лесі Українки

II. Детальний опис вправи.

Учитель пояснює за допомогою презентації основи для складання резюме.

Слайд 1. Резюме – це документ, де стисло подано інформацію про освіту, досвід роботи та інші досягнення людини.

Слайд 2. Мета резюме – подати стисло інформацію про професійний досвід людини.

Слайд 3. Структура резюме:

1. Прізвище, ім'я по батькові.

2. Контакти.
3. Освіта.
4. Досвід роботи.
5. Знання мов.

Слайд 4. Додаткові елементи резюме:

1. Мета складання.
2. Дата і місце народження.
3. Досвід волонтерської діяльності.
4. Додаткові навички.
5. Позитивні риси характеру.

Слайд 5. Яким є успішне резюме?

1. Правдивим.
2. Актуальним.
3. Стислим.
4. Цільовим.

Слайд 6.

Canva – зручний і безоплатний сервіс для складання резюме. Для цього потрібно зареєструватися на сайті за допомогою своєї профілю.

Практичне завдання.

Запропонуйте учням скласти резюме Лесі Українки. Воно може містити інформацію про її навчання, подорожі, твори тощо. Якщо є можливість використовувати ноутбуки чи смартфони, це резюме може бути створено онлайн у сервісі Canva (<https://www.canva.com>). Після завершення роботи кожна група презентує свої результати перед класом.

Примітка.

Це завдання може бути домашньою роботою.

УКРАЇНЬКА ЛІТЕРАТУРА, 10 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Янюк Любов Володимирівна, Щасливський ліцей Березанської селищної ради
Тема, на якій можна застосувати	Леся Українка. Життєвий і творчий шлях
Назва вправи	«Леся Українка на телебаченні»
Мета вправи	Вправа «Леся Українка на телебаченні» має на меті уявлення про гарячі новини (breaking news); під час її виконання важливо обговорити «закадрову» роботу журналіста при створенні таких термінових новин, зважити її плюси та мінуси.
Орієнтовний час для виконання вправи	15–20 хвилин
Очікувані результати	Учень уміє оцінювати і характеризувати внесок Лесі Українки у скарбницю української літератури, у світовий мистецький поступ; Добирає самостійно джерела інформації для просування індивідуальним освітнім маршрутом; Вміє оцінювати й інтерпретувати події, вміє застосовувати онлайн-інструменти для втілення власних ідей
Необхідне обладнання/матеріали	Ноутбук і екран з проєктором, можливе виконання і зі смартфонів

II. Детальний опис вправи.

ЗАПРОПОНУЙТЕ учням уявити, що за часів Лесі Українки вже існувало телебачення, яке має оперативно, коротко і влучно повідомляти про її життєвий і творчий шлях. Продемонструйте їм платформу для створення термінових новин (breaking news).

ПОЯСНІТЬ: зараз ви об'єднаєтесь в групи по 4–5 осіб. Кожна група буде редакторським відділом телеканалу, який готує новину про Лесю Українку. Ваше завдання – сформулювати заголовок і тікер, тобто коментар до цієї новини, який дає додаткову інформацію до неї. Зверніть увагу, що вони мають бути дуже короткими і влучними, такими, що привертають увагу. Можна дібрати фотографію з інтернету для створення стопкадру. Головну гарячу новину ви можете зберегти собі як картинку або опублікувати на своїй сторінці у фейсбуці.

Наприклад:

«Леся Українка повертається».

«Відтепер Леся Українка читатиме свої твори у Миколаєві».

Це завдання можна виконувати індивідуально або в парах.

Обговорення:

- Чому гучні заголовки в медіа привертають увагу більшої кількості глядачів, ніж нейтральні?
- У чому полягає ризик поширення інформації з гучним, шокуючим, неоднозначним, сенсаційним заголовком?
- Із якою метою заголовки формуються саме таким чином?
- На що варто звертати увагу, коли гортаєш стрічку новин у соціальних мережах?

УКРАЇНЬКА ЛІТЕРАТУРА, 10 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Сотник Валентина Миколаївна, Миколаївський економічний ліцей № 2 Миколаївської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	Олександр Олесь (О. Кандиба). Коротко про життя і творчість, світоглядні переконання митця. Неоромантичні, символістські тенденції у творчості («З журбою радість обнялась...»)
Назва вправи	«Фактчекінг біографії Олександра Олеся»
Мета вправи	порівняти інформацію про Олександра Олеся з різних джерел; навчити аналізувати і робити висновки
Орієнтовний час для виконання вправи	20 хвилин
Очікувані результати	- висловлювати судження про свободу творчості, про вільнолюбство людини; - розповідати цікаві факти про Олександра Олеся
Необхідне обладнання/матеріали	- підручник; - роздаткові матеріали «Порівняльна таблиця», - електронні пристрої учнів для роботи з вікіпедією (телефони, планшети)

II. Детальний опис вправи.

БЕСІДА.

- Які джерела інформації вам відомі? (*Є первинні джерела, тобто документи, результати досліджень, офіційні дані, та вторинні, у яких міститься оброблена, систематизована інформація з первинних джерел, наприклад бібліографічний довідник*)
- Інформація з якого джерела – первинного чи вторинного – надійніша і достовірніша? Чому? (*Надійніша інформація з первинного джерела, адже вторинне джерело виникає у процесі оброблення первинного, воно містить авторську інтерпретацію, аналіз і підсумки. Це означає, що така інформація може неправильно трактувати первинну, можливі неточності.*)

- Як перевірити достовірність інформації? (*Знайти першоджерело інформації. Перевірити, як цю інформацію подано в інших джерелах.*)
- Як називається процес перевірки даних? (*Фактчекінг, верифікація.*)

ПОЯСНІТЬ. Уміння критично споживати інформацію є основою медіаграмотності. Саме тому сьогодні ми говоритимемо про фактчекінг, тобто процес перевірки фактів на достовірність і правдивість.

ЗАПИТАЙТЕ. Як ви думаєте, які факти потребують перевірки? (*Учні висловлюють свої припущення.*)

ПОЯСНІТЬ. У наш час усю інформацію, якій ми схильні вірити, варто перевіряти, адже нині творцями інформації є не лише фахові науковці та дослідники, а й завдяки соціальним мережам – звичайні люди. Вони можуть помилятися, допускати неточності, негативно чи позитивно забарвлювати події своїми судженнями, перебільшувати, із різних причин приховувати частину інформації чи переповідати інформацію з ненадійних джерел.

Інструкція щодо перевірки матеріалу на правдивість:

- прочитати більше, ніж заголовок: ретельно звірити інформацію в назві та тексті матеріалу;
- перевірити, хто це опублікував: дізнатися більше про ресурс, який розмістив інформацію, про автора матеріалу;
- перевірити дату публікації: це може допомогти зрозуміти, чи актуальна там інформація, чи все могло суттєво змінитися з тієї миті;
- дослідити першоджерела (звірити інформацію в матеріалі з даними, опублікованими в першоджерелі: можливо, частину важливої інформації з першоджерела упустили, створюючи матеріал);
- уважно придивитися до візуалізацій: це звичайна світлина чи фото з ознаками спеціального оброблення (фотошоп);
- дізнатися, що про це пишуть інші: подивитися, як аналогічний чи схожий матеріал подає інше джерело.

ЗАПРОПОНУЙТЕ учням об'єднатися в пари і **РОЗДАЙТЕ** матеріал «Порівняльна таблиця».

ПОЯСНІТЬ. Ваше завдання – опрацювати матеріал про життя і творчість Олександра Олеся, розміщений у вікіпедії. Порівняйте його зі статтею в підручнику, заповнивши таблицю. Розбіжності підкресліть прямою лінією і перевірте їхню правдивість.

ЗАПИТАЙТЕ. Як ви думаєте, до якого типу джерел належать підручник і вікіпедія? Чому? (І підручник, і вікіпедія — вторинні джерела, адже вони мають авторів і містять інформацію з різних джерел.)

Після дослідження **ЗАПРОПОНУЙТЕ** учням презентувати результати.

Приклад заповненої порівняльної таблиці

Етапи життя	Стаття з «Вікіпедії»	Стаття з підручника
Справжнє ім'я	Олександр Іванович Кандиба (23 листопада (5 грудня) 1878, Білопіль (нині — Сумська область) — 22 липня 1944, Прага, Протекторат Богемії та Моравії) — український поет, драматург, представник символізму. Свої твори публікував під псевдонімом Олександр Олесь. Батько поета та політичного діяча Олега Ольжича Олександр Олесь (справжнє прізвище — Кандиба) народився 23 листопада (5 грудня) 1878 року у родині Івана Федоровича Кандиби та його дружини Катерини (Олександрри) Василівни в містечку Білопіль Харківської губернії: Города Белополья 2й гильдии Купеческий братъ Іоаннъ Феодоровъ сынъ Кандыбинъ и законная жена его Александра Василіева дочь оба вероисповедания православнаго.	Олександр Кандиба (псевдонім – Олександр Олесь) народився 5 грудня 1878 р. на хуторі Кандиби недалеко від Білопіль на Сумщині. Є припущення, що його родовід сягає корсунського, а згодом ніжинського полкового обозного Федора Кандиби. Батько Іван займався рибним промислом в Астрахані, де й потонув у річці Волзі, коли синові виповнилося 11 років. Мати згадувала, що після смерті чоловіка залишилася з трьома дітьми й трьома червінцями. Сиротам розповідали легенду, що батько випадково впав у крижану воду з пароплава і загинув, проте побутувє версія, що, збанкрутувавши, Іван Кандиба вчинив самогубство. Про батькову пристрасть і спос захоплення риболовством Олександр писав: «Рибальство – це гірше пиятики, гірше від куріння, бо від пиятики і від куріння можна відлучитися, а рибальство як візьме тебе у свої обійми, ніби пропало! Рибальство – це вже в нас родинне». Із юних літ Олександр Олесь любив природу й подорожі. У чотирирічному віці навчився читати, адже саме для цього дядько Василь і давав йому книги Тараса Шевченка, Пантелеймона Куліша та Марка Вовчка. Із дитячих років знав напам'ять майже весь «Кобзар». Початкову освіту хлопчик здобув у сільській школі. Улітку вдова з трьома маленькими дітьми приїжджала до свого батька у Верхосудла, в орендований маєток, що належав родині відомої художниці Марії Башкирцевої. Тут Олександр пережив перше кохання: ▲ Бюст Олександра Олесь в його музеї, м. Білопіль Сумської обл. (скульптор Яків Красножон)
Батьки	Батько поета працював на рибних промислах на Волзі, і випадково втопився на річці, коли Олександр було 11 років. Мати, дві сестри, дід, який жив у селі і до якого щороку їздив хлопець, були його найближчою родиною.	

Дитинство	У чотири роки Сашко навчився читати. А дядько Василь, з яким жили в одній хаті, прилучив до творів Т. Шевченка, П. Куліша та М. Вовчка. Початкову освіту здобув у сільській школі.	«Дитинство мені уявляється одним золотим днем. І все, що я бачив там, у стелі, в саду, на річці, здається іноді мені суцільною казкою природи». <i>Олександр Олесь</i> дев'ятирічний хлопчик освідчився одинадцятирічній двоярідній сестричці Тетяні, для якої написав вірш, і, соромлячись, сховав його під стріхою. Вдова інтуїтивно відчувала великий талант сина і, щоб пересвідчитись у цьому, повила його до отця Йоана Кронштадського, якого в народі мали за пророка. Пильно глянувши дитині в очі, священник сказав: «Большой будешь человек». Мати поставила собі за мету вивчити дітей, тому брала квартирантів, готувала домашні обіди, проте не виходила з боргів і навіть продавала будинок, у якому мешкала із сиротами. Не маючи в Білопідлі засобів до існування, сім'я переїхала до Сум. Невдовзі мати померла, а дочки, закінчивши Бестужевські курси, пішли працювати народними вчительками. 15-літній Сашко вступив до хліборобської школи в Деркачах і жив надголодь. Не завжди вдавалося навіть своєчасно заплатити за навчання, тому він підприцяцював приватними уроками. Водночас самостійно вчив іноземні мови: індійську, болгарську, сербську, польську та ін. Великий вплив на Олесь мав двоюрідний брат Петро Радченко, який, як зазначав поет, кинув у його душу «перші промені національної свідомості». У школі виходили рукописні журнали «Комета», «Первоцвіт», на сторінках яких уперше й з'явилися вірші Олександра Кандиби.
Юність	У 15-річному віці (1893) вступив до хліборобської школи у містечку Деркачі неподалік Харкова. Там Олександр брав участь у випуску рукописних журналів «Комета» та «Первоцвіт», в яких з'являються його перші вірші. Став вільним слухачем агрономічного відділення Київського політехнічного інституту, незабаром через матеріальні нестатки Олесь змушений був залишити його. Працював у маєтку промисловця практикантом^[4]. 1903 року Олесь склав іспит із латини і вступив до Харківського ветеринарного інституту. Під час навчання в інституті водночас заробляв на життя статистиком у земстві.	
Зрілість	1907 року одружився з Вірою Свадковською, яка народила йому сина Олега Ольжича. З жовтня 1909 року працював ветеринарним лікарем у Києві, водночас з 1911 року співпрацював у редакції «Літературно-наукового вістника» та у видавництві «Лан». 1919 року виїхав до Будапешта як аташе з питань культури посольства Української Народної Республіки в Угорщині.	

	З 1920 року проживав у Відні, де очолював Союз українських журналістів та редагував журнал «На переломі». З 1924 року жив у Празі (Чехословаччина). Листування Олеса з Олегом Ольжичем демонструє справді теплі й ніжні родинні стосунки, батьківську турботу про освіту, захоплення та професійні інтереси сина.	Незабутні спогади в душі майбутнього поета залишило відкриття пам'ятника Іванові Котляревському в Полтаві: «Що я пережив – важко сказати! Знаю лиш одне: сидів я, говорив, слухав, сміявся з тими, творчість яких так само дорога і рідна мені, як колись моя матері». Тоді юнак зустрівся із Володимиром Самійленком, Михайлом Коцюбинським, Лесею Українкою. Він прочитав свої поезії, відомі літератори порадили готувати рукопис. Першою публікацією молодого поета став диптих «З пісень молодості», який з'явився в альманасі «Багаття», що виходив в Одесі. Пізніше Олександр Кандиба став вільним слухачем агрономічного відділення Київського політехнічного інституту, але через матеріальні проблеми був змушений покинути навчання. У 1903 р. юнак, склавши іспит із латини, вступив до Харківського ветеринарного інституту. На канікулах працював, роблячи заміри будівель. У Харкові Олександр Олесь познайомився з Вірою Свядковською, яка разом із його сестрою Марусею навчалася на історико-філологічному відділенні Бестужевських курсів у Петербурзі, а він мешкав в одній кімнаті з Віриним братом Миколою. Кохання надихнуло Олександра Олеса на написання романсу, який і досі дуже популярний: «Сміються, плачуть солов'ї»: «Сміються, плачуть солов'ї і б'ють піснями в груди. / Цілуй її, цілуй її, знов молодість не буде!». Через фінансові проблеми О. Кандиби дівчина упродовж п'яти років не наважувалася вийти за нього заміж і тільки у 1907 р. погодилася. Віра ніжно називала Олександра Олесем, таким чином і виник псевдонім – Олександр Олесь. Поки Віра навчалася в Петербурзі, Олександр Олесь відвідував кохану, ходив до театру, захоплювався грою Федора Шаляпіна. У цей час за підтримки першої в Російській імперії жінки – доктора історії Олександри Єфименко на кошти громадського діяча Петра Стебницького готували першу збірку поета «З журбою радість обнялась». На початку 1907 р. Олесь писав дружині: «Чи ти думала, що наша
Творчість	Визначальним фактом у житті Олександра Олеса стала поїздка на відкриття пам'ятника Котляревському в Полтаві. В цей час він познайомився з Борисом Грінченком, Михайлом Коцюбинським, Лесею Українкою. Творчість Олеса виразно поділяється на два періоди — в Україні (1907—1918) та в еміграції (1919—1944). Від 1909 року Олесь позначає обкладинки своїх книжок спершу з варіантами (Кн. II, Т. III), а від «Драматичних етюдів» [Архівовано 19 березня 2018 у Wayback Machine.] послідовно використовує позначення «Кн.» плюс римська цифра, яка відповідає порядковому номеру збірки. 1905 року альманах «Багаття» вперше публікує твори Олександра Олеса. За 1907—1918 рр. поет створив шість книг: «З журбою радість обнялась». і так далі – за такою ж схемою.	

ЗАПИТАЙТЕ. Які факти з біографії Олександра Олеся збіглися, а які – ні? *(Здебільшого дані біографії поета збігаються. Матеріали, подані у вікіпедії, розгорнуті й більш інформативні, проілюстровані світлинами Олександра Олеся різних періодів життя, є покликання на авторитетні джерела. У підручнику наведені цитати і факти з життя Олеся: наприклад, про перше кохання, пророцтво священника, одруження поета двічі, відгуки відомих письменників про твори поета. А також біографічний матеріал тісно поєднаний появою творів. Є розбіжності у причині смерті батька, різняться відомості про те, чому мати переїхала до м. Суми.).*

- Як ви гадаєте, чому в цих статтях трапилися розбіжності? *(Розбіжності в основному виникають через те, що інформацію, подану у вікіпедії, не перевіряють на достовірність і правдивість: немає редакторів, над статтями не завжди працюють професіонали, тому ймовірність подання недостовірних даних значно зростає)*
- Чому вікіпедію називають вільною енциклопедією? *(Бо статті у вікіпедії може редагувати кожен охочий користувач інтернету, а доступ до її матеріалів безоплатний.)*
- Які позитивні й негативні сторони такого вільного редагування? *(Позитив – структурованість; інформація на різні теми; користувачі створюють статті про те, що їх цікавить; швидше доповнюється новими даними, ніж класична енциклопедія чи підручник; є прямі покликання на першоджерела, що дає можливість легше звірити дані. Негатив – через велику кількість співавторів і їхнє некритичне ставлення до інформації можуть траплятися неточності; нелогічна побудова тексту; статті на дискусійні теми змінюються надто часто й можуть містити оцінні судження замість фактів.)*
- Що необхідно зробити, щоб з'ясувати, яка інформація правдива? *(З метою з'ясування правдивості поданої інформації використовують різні способи розпізнавання недостовірної інформації в інтернеті, зокрема фактчекінг.).*
- Чому важливо перевіряти інформацію, подану не в академічних виданнях? *(На сторінці вікіпедії вказано, що тексти цієї енциклопедії не перевіряють жодні офіційні організації, вміст статей погоджується через консенсус на основі правил вікіпедії, тому існує ймовірність розміщення недостовірних і неправдивих матеріалів, що потребують додаткової перевірки.)*

ПІДСУМУЙТЕ. У підручнику, як правило, містяться достовірні факти, оскільки підручники пишуть науковці, які спираються на перевірені факти, редактори також ретельно перевіряють інформацію, а матеріали, розміщені

в інтернеті, не гарантують її достовірності. Це стосується передусім вікіпедії, яка є відкритою енциклопедією і дописувачем якої може стати кожен. Проте, на жаль, ніхто не перевіряє цю інформацію на правдивість і достовірність, тому вона потребує ретельної перевірки.

III. Список використаних джерел:

1. Шевельов Ю. Душа співає. (Лірика Олександра Олеся. До дня народження поета — 4-XII.1878 // Нова Україна. – 1942. – Ч.275 (4 грудня). – С. 4. Передрук у вид.: Шевельов Ю. Дорогою відрадянщення: публіцистичні та наукові тексти 1941—1943 рр. (харківський період). – Харків: Харківське історико-філологічне товариство, 2014. – С. 91–93.
2. Віктор Жадько. Український некрополь. – К., 2005. — С. 252.
3. Петров В. Проблема О. Олеся // Українське слово: Хрестоматія української літератури та критики: В 4 кл. Кн.1. – К., 1994.
4. Неврлі М. Олександр Олесь. Життя і творчість. – К., 1994.
5. Зеров М. Від Куліша до Винниченка: Поезія Олеся і спроба нового її трактування // Зеров М. У 2 т. – Т. 1. – К.: Дніпро, 1990.
6. Твори. – К.: Молодь, 1971.
7. Твори: У 2 т. – К.: Дніпро, 1990.
8. Кедровський В. Олександр Кандиба-Олесь // Обриси минулого. Деякі останні діячі-українофіли напередодні революції 1917 року. — Нью-Йорк: Свобода, 1966. – С. 68–82.
9. Неврлий М. Олександр Олесь: Життя і творчість. – К.: Дніпро, 1994.
10. Кедровський В. Олександр Кандиба-Олесь // Обриси минулого. – Нью-Йорк: Свобода, 1966. — С. 68–82.
11. Лаборєва О. Ознайомлення десятикласників з життям і творчістю Олександра Олеся // Укр. мова і літ. в школі. – 1990. – № 2.
12. Олександр Олесь. Творча спадщина і сучасність: Збірник наукових праць. – Суми: Козацький вал, 1999. — 307 с.
13. Харчук Р. «З журбою радість обнялась...» // Укр. мова і літ. в школі. – 1989.
14. Празька літературна школа: Ліричні та епічні твори /Упорядкування і передмова В. А. Просалової. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2008. — 280 с.
15. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2017.01.18 №33-р «Про перепоховання в Україні останків видатного українського письменника Олександра Олеся»
16. Панорама Олесезнавчих праць / Валерій Власенко, Володимир Садівничий, Олена Ткаченко // Вісник Сумського державного університету. Серія «Філологія». – 2008. – № 2. – С. 24–42.

17. Олесь О. Стихи / О. Олесь ; обл. Б. Дегтерева ; рис. В. Ивановой. – М. ; Л. : ОГИЗ «Молодая гвардия», 1931. – 16 с. [Архівовано 14 вересня 2018 у Wayback Machine.]

18. Олесь О. Хвесько Андибер: (дума-п'єса) / О. Олесь. – Київ: Вид. т-ва укр. письменників, 1917. – 16 с. [Архівовано 14 вересня 2018 у Wayback Machine.]

19. Олесь О. Лісовий Цар Ох: казка в трьох картинах / О. Олесь. – Прага : 1938. – 23 с. [Архівовано 17 вересня 2018 у Wayback Machine.]

20. Олесь О. Лисичка, котик і півник: інсценізована казочка в 2-ох картинах / О. Олесь. – Львів: Світ дитини, 1929. – 15 с. – (Діточа бібліотека ; кн. 94). [Архівовано 17 вересня 2018 у Wayback Machine.]

21. Олесь О. Івасик-Телесик: (казка в п'яти картинах) / О. Олесь ; рис. Ди-дишка ; окладинка І. Мозалевського. – Прага ; Львів ; Київ: Вид. т-во «Дзвін», 1925. – 68 с. : іл. [Архівовано 17 вересня 2018 у Wayback Machine.]

22. Олесь О. Ведмідь в гостях у Бабусі: (п'єска для дітей) / О. Олесь. – Прага : 1941. – 16 с. : іл. [Архівовано 17 вересня 2018 у Wayback Machine.]

23. Олесь О. Бабуся в гостях у Ведмедя: (п'єска для дітей) / О. Олесь. – Прага : 1941. – 16 с. : іл. [Архівовано 17 вересня 2018 у Wayback Machine.]

24. Слоньовська О. В. Українська література (рівень стандарту): підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / О. В. Слоньовська, М. В. Мафтин, Н. М. Вівчарик. Київ, Літера ЛТД , 2018. – 224 с.

25. Матеріали авторок з курсу медіаграмотності Verified Галини Дегтяррової, Наталі Шелеховї, Ганни Новицької.

УКРАЇНЬКА ЛІТЕРАТУРА, 11 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Коломієць Марина Олександрівна, Миколаївський юридичний ліцей Миколаївської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	«Київські неокласики. Максим Рильський»
Назва вправи	Цензурування тексту згідно маніпуляцій СРСР
Мета вправи	Розпізнавати маніпулятивні технології і протистояти їм. Аналіз медіатекстів.
Орієнтовний час для виконання вправи	20–25 хвилин
Очікувані результати	Учні розуміють принципи маніпулювання, можуть їм протидіяти. Розуміння впливу цензури на розвиток творчості та стагнація творчості під час цензурування літератури. Учні покращують навички пошуку інформації та розвиток критичного мислення.
Необхідне обладнання/матеріали	Презентація, проєктор, роздруковані вірші, колонки для прослуховування аудіопоезій.

II. Детальний опис вправи.

Учитель. Характерною особливістю становлення української літератури післяреволюційного періоду стали репресії щодо діячів української культури. У контексті літератури політика Кремля диктувала, що письменники є «інженерами людських душ» та їхнім завданням є зречення своїх національних інтересів. Це напругу суперечило всім тогочасним мистецьким напрямам і течіям. Все, що відрізнялось від норм соцреалізму, було критиковано. Радянська система знищила різними способами 500 письменників. Щодень ходили чутки про «ворогів народу» і в цьому заслуга формування радянської ідеології, де активно маніпулювали масовою свідомістю.

Пригадаємо, які літературні спілки діяли на території України і що з ними стало? (Радянська влада ліквідувала всі літературні спілки, створені в 20-х роках, – «ВАПЛІТЕ», «МАРС», «Нову генерацію», мистецьку організацію АРМУ, тощо. Створена сталінським режимом в 1934 р. Спілка письменників

радянської України випускала у світ лише твори, які прославляли більшовицьку партію, Сталіна та його діяння.)

Як саме сталінська машина могла переконати, що більша частина інтелігенції «вороги народу»? (Маніпуляції народними масами, адже був єдиний образ «радянської людини», а всі хто під нього не підходив мали звинувачення в зраді.)

Як ви вважаєте, чому маніпуляції були рушійною силою в СРСР? Адже тодішньому керівництву вдалось переконати більшу частину населення в правильності своїх дій?

Словник. Маніпулювання масовою свідомістю – програмування думок і прагнень людей, їхніх настроїв і психічного стану. Маніпуляція – вже викривлення інформації, створення неадекватної картини світу у ваших головах; культивування у вас «штучних потреб» (того, чого насправді вам не треба, але маніпулятор робить для вас це життєво необхідним), щоби змусити діяти в необхідному для маніпулятора напрямку.

Ідеологія – система поглядів, ідей, переконань, цінностей та установок, що виражають інтереси різних соціальних груп, класів, товариств, в яких усвідомлюються і оцінюються відносини людей до дійсності і один до одного, соціальні проблеми і конфлікти, а також містяться цілі (програми) соціальної діяльності, спрямованої на закріплення або зміну існуючих суспільних відносин.

Метод «проблема-рішення-проблема.	Створити проблему, щоб влада могла запропонувати рішення.
Відволікання уваги	Відвернення уваги від важливих питань.
Емоційність	Притупити у народу здатність критично й ясно мислити.

Згадаємо, які звинувачення висували письменникам незгодним з офіційною ідеологією? (Приналежність до підпільних контрреволюційних організацій; звинувачення в незаконній діяльності; цензура творів, які мали призвести до антирадянської діяльності; творча діяльність була приводом для перевиховання та ізолювання автора; засудження європейського та народницького векторів літератури; повторне оголошення звинувачень задля психологічного й морального тиску і т.д.)

У березні 1931 р. Максима Тадейовича було заарештовано й звинувачено, звичайно ж, у приналежності до підпільної контрреволюційної організації. Слідчі всіляко залякували заарештованого, чинили психологічний тиск, як згадує син поета Богдан. Рильський тримався гідно, ні в яких злочинах – та їх просто не існувало – не зізнався. Протримавши у в'язниці близько

півроку, поета звільнили. У 1934 р., на першому з'їзді письменників СРСР, тодішній перший секретар ЦК КП(б)У назвавши Максима Рильського великим українським поетом, не забув тут-таки занести його до «колишніх стовпів буржуазно-націоналістичної групи неокласиків».

Прослуховування аудіопоезій М.Рильського. Яке враження від цих поезій? Які ідеї, цінності прослідковуються у автора? До якого виду лірики їх можна віднести? Чи є ці поезії «контрреволюційними»?

Аналіз медіатексту. Самостійне прочитання поезій. Порівняйте ваші враження від прослуханого і прочитаного тексту. Які нові акценти ви для себе виділили? Може помітили щось нове. Виділіть слова-маркери, що могли провокувати радянських цензорів. Та визначте як вони підкріплюють або суперечать офіційній доктрині СРСР.

Текст	Медіаналіз
У теплі дні збирання винограду Її він стрів. На мулах нешвидких Вона верталась із ясного саду, Ясна, як сад, і радісна, як сміх. І він спитав: – Яку б найти принаду, Щоб привернуть тебе до рук моїх? Вона ж йому: – Світи щодня лампаду Кіпріді добрій. – Підняла батіг, Гукнула свіжо й весело на мулів, І чутно уші правий з них прищулив, І знявся пил, немов рожевий дим. І він потягся, як дитина, радо І мовив: – Добре бути молодим У теплі дні збирання винограду. 1922 Аудіопоезія: 	<i>У вірші йдеться про любовні перипетії на тлі важкої праці на селі. Рильський звертає увагу на красу жіночого тіла і вірш набуває сексуального відтінку. Лексика образно ви-мальовує еротичні картини («при-нада», «він радо потягся»), дає на-тяк на використання християнсь-ких мотивів («лампада»), згадка Кіп-ріді дає зрозуміти, що неосвічені маси просто не знали хто це.</i> <i>Враховуючи натуру Рильського та його ставлення до села - основи ук-раїнської народності того часу - мо-жна відчувати його тепле ставлення до села. Радянській цензурі могло не стати до смаку те, що пишуть про тепле ставлення до українського села та праці на ньому без ураху-вання колективної праці в кол-госпах. Тобто праця без контексту влади та тогочасних законів. Звідси й перші натяки на прославлення не праці задля укріплення радянського режиму, а прославлення власної - ін-дивідуальної - праці на селі задля свого життя та свого щасливого буття</i>

Солодкий світ! Простір блакитно-білий І сонце – золотий небесний квіт. Благословляє дух ширококрилий Солодкий світ. Узори надвесняних тонких віт, Твій погляд, ніби пролісок несмілий, Немов трава, що зеленить граніт, Неначе спогад нерозумно-милий... Солодкий світ. Чи янголи нам свічі засвітили По довгих муках безсердечних літ, Чи ми самі прозріли й зрозуміли Солодкий світ? 1919 Аудіопоезія: 	1919 рік. У радянському союзі наповну запущено маховик наукового атеїзму. У ці часи триває масова депортація силою населення, яке належало до християнського віросповідання. Зокрема, на прокопування біломорканалу. Строфи вірша сповнені основами християнської віри. Зокрема зустрічаємо згадування янголів та християнські основи світорозуміння. У кінці поезії автор питає себе, чи дійсно він зрозумів цей "солодкий" світ? Троп "солодкий світ" за логікою суперечить радянському розумінню ідеології. Життя - піт та кров, життя - праця, життя - партія, життя - війни. На зорі радянської влади сказати, що ти не лише зрозумів світ, а ще й зрозумів його виключно під призмою любові до бога - як мінімум, стаття за умовний екстремізм
--	--

III. Список використаних джерел:

1. Інформедійна грамотність онлайн: посібник для тренера/за заг.ред. Тараненко О./ Розроблено в рамках проекту « Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність». Київ : IREX, 2021. 400 с.
2. Людмила Сірик Трагічні і травматогенні наслідки радянської політики в галузі літератури. Університет Марії Кюрі-Склодовської, Люблін, Польща URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29315/13/0_Salata_Teka_2018.pdf
3. Максим Рильський. Солодкий світ URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=6209>
4. Максим Рильський. У теплі дні збирання винограду . URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=13692>
5. Медіадрайвер. Пропаганда та маніпуляції. URL: http://mediadriver.online/manipuliatsiyi_ta_propahanda/manipulyatsiyi-ta-propaganda/

АНГЛІЙСЬКА МОВА, 5–6 КЛАСИ

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Лобоцька Тетяна Віталіївна, Вознесенська загальноосвітня школа I-III ступенів № 6 Вознесенської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	Дозвілля, хобі, вільний час, корисні звички, спорт, мій спосіб життя
Назва вправи	Правда/неправда – «Fact/Fake»
Мета вправи	Розрізняти та відокремлювати неправдиву інформацію, вчити аналізувати матеріал, поданий з різних джерел
Орієнтовний час для виконання вправи	15–20 хвилин
Очікувані результати	Розвиток критичного мислення та самостійного аналізу інформації
Необхідне обладнання/матеріали	Дошка оголошень «Padlet», YouTube-канал, мережа Інтернет

II. Детальний опис вправи.

Заздалегідь пропоную учням додати різні повідомлення на дошку оголошень Padlet <https://padlet.com/> з теми «Leisure time» або «My lifestyle». Сама ж додаю туди ще й інформацію з недостовірними фактами.

На самому уроці разом з дітьми розбираємо поданий матеріал, де я вчу їх порівнювати та аналізувати інформацію. Використовую такі вправи для введення нових тем та для мотивації їх вивчати. Для заохочення можна додати відповідні відео, які вчать учнів критично мислити, покликання: <https://www.youtube.com/watch?v=YXTkGCSMrJU>. А для підсумку таких вправ, працюючи у групах, діти складають пам'ятку:

5 простих правил, які допоможуть відрізнити
правду від фейку

- Відрізняй факти від коментарів
- Шукай перше джерело
- Перевіряй фото та відео
- Перевір дату
- Не лайкай, не коментуй та не поширюй поки не перевіриш інформацію

III. Список використаних джерел:

1. Інтерактивна онлайн-дошка «Padlet» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://padlet.com>.
2. Як розпізнати фейк? (Суспільне: Новини) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://youtu.be/YXTkGCsMrJU>.

АНГЛІЙСЬКА МОВА, 5 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Онищенко Наталія Вікторівна, Вознесенська загальноосвітня школа I-III ступенів № 6 Вознесенської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	Вивчення ступенів порівняння прикметників
Назва вправи	«Знайди подібне/різне»
Мета вправи	Порівняти медіапродукт (рекламу), описавши її кращі (гірші) якості, розвивати критичне мислення, розширити (збільшити) словниковий запас, розвивати критичне ставлення до отриманої інформації
Орієнтовний час для виконання вправи	15 хвилин
Очікувані результати	Відпрацювати граматичні навички щодо утворення ступенів порівняння простих і складних прикметників, розвинути навички адекватно споживання рекламного продукту
Необхідне обладнання/матеріали	Зразки реклами (фото, малюнки, рекламні відеоролики (бажано короткі))

II. Детальний опис вправи.

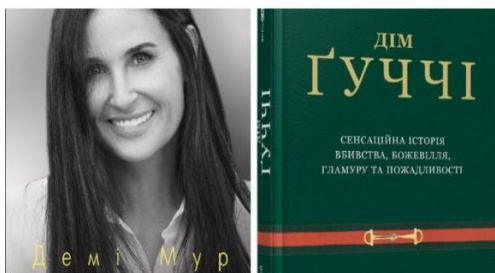
1. Запропонувати групі розглянути (або переглянути у відеоформаті) зразки реклами будь-чого (відповідно до вікової категорії дітей).

Дитячі смартгодинники - ROZETKA. Купити Smart Watch для дітей

Дитячий смарт-годинник з GPS-трекером Elari KidPhone Fresh Red (KP-F/Red) · 113 відгуків. 1 599 ₴. Готовий до відправлення. 313795888.

427 грн. Inside Out. Моя істинна історія. Мемуари...
427,00 грн.

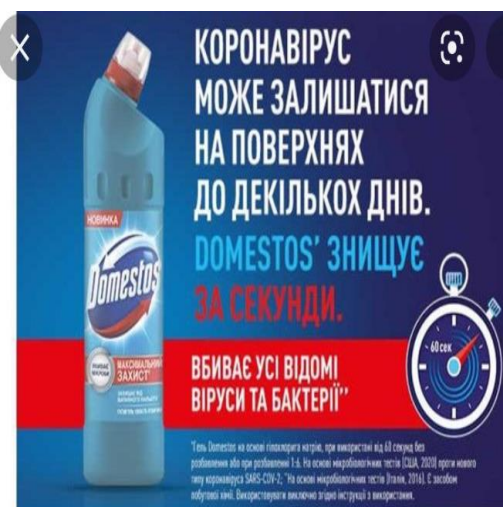
360 грн. Дім Гуччі. Автор Сара Гей Форден
360,00 грн.

У магазин

Купуйте картини за номерами Origami від виробника!... Більше

275 грн. Картина по номерам Origami В...
У магазин

275
ном

2. Запропонувати самостійно підібрати прикметники, які для опису цих реклам. Наприклад: яскрава, весела, нудна, сучасна, інформативна, популярна, цікава, проста, нецікава, незрозуміла, якісна. і т.д. Можливо, будуть прикметники, які стосуються відомого продукту/товару.

3. Створити речення з порівняльними характеристиками, відпрацьовуючи правила утворення ступенів порівняння прикметників. Наприклад: Rozetka is one of **the most popular** shops/ Розетка – один з **найпопулярніших** інтернет магазинів. Rozetka is **more popular than** OLX / Розетка **популярніша** ніж OLX.

4. Розглянути кожен рекламний приклад за схемою:

- Про що говорить нам ця інформація?
- Хто може бути користувачем/споживачем того, що рекламують?
- Яка мета цієї реклами?

5. Обговорення:

- Чи можуть медіа рекламувати щось шкідливе/негативне?

АНГЛІЙСЬКА МОВА, 8–9 КЛАСИ

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Онищенко Наталія Вікторівна, Вознесенська загальноосвітня школа I-III ступенів № 6 Вознесенської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	ЗМІ в нашому житті
Назва вправи	«Prediction/Передбачення»
Мета вправи	Розвивати мовні навички, логічне мислення, креативність, мовну здогадку, навички усного непередбаченого мовлення (англ.), критичне мислення
Орієнтовний час для виконання вправи	8–10 хвилин
Очікувані результати	Розвивати здатність розрізняти факти і судження, добирати аргументи для спростування / підтвердження інформації, висловлювати власну точку зору, спираючись на власний досвід/ отриману інформацію
Необхідне обладнання/матеріали	Заголовки статей газет, журналів, інтернет-сторінок, публікацій

II. Детальний опис вправи.

1. Запропонувати групі індивідуально (можна в парах, але не більше) ознайомитися із заголовками публікацій.

**Чарівні кубики
льоду**

Мистецтво бути здоровим

Гарбузова дієта: мінус дев'ять кілограмів

Диваки
ВАКЦИНУВАВСЯ
ВІД «КОРОНИ» 27 РАЗІВ

Spies guard
nuclear sites
from China
cyberattack

10:15, Сьогодні

Лікар Комаровський назвав
небезпечні ягоди: ніколи не
дозволяйте дітям такі

2. За фіксований час (3–4 хвилини) приготувати власну «версію» публікації, залучаючи наявний досвід та попередньо набуту інформацію, креативність, логічне мислення та словниковий запас.

3. Бажано перед попереднім кроком зберегти оригінальну публікацію для порівняння з «ною» версією статті. Наголосити на наявні факти та судження авторів.

4. Вправу доцільно «запускати» для розвитку усного непередготовленого мовлення у групах з переважно достатнім та високим рівнями учасників.

АНГЛІЙСЬКА МОВА, 9 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Лобоцька Тетяна Віталіївна, Вознесенська загальноосвітня школа I–III ступенів № 6 Вознесенської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	Навколишнє середовище, Вимираючі види тварин і рослин
Назва вправи	«Аналіз інтернет-сторінок»
Мета вправи	Навчити учнів застосовувати дієві прийоми аналізу веб сторінок на практиці
Орієнтовний час для виконання вправи	40 хвилин
Очікувані результати	Учні зі сформованим вмінням критично мислити
Необхідне обладнання/матеріали	Червона книга України, презентація «Екологія України», проєкт «Збережемо нашу планету разом!»

II. Детальний опис вправи.

Таку вправу даю на закріплення вивченого матеріалу, після пояснення нової інформації учням пропоную пройти квіз з поданої теми, оцінюючи вже отримані знання. Об'єдную дітей у групи та пропоную їм проаналізувати дві окремі веб сторінки з матеріалами про тварин України.

I група: <https://cutt.ly/rVLEp8g>

II група: <https://cutt.ly/AVLEm7M>

План аналізу

1. Категорія.

- а) До якого виду належить ця сторінка?
- б) Які його відмінні особливості?

2. Агентство.

- а) Хто автор?
- б) Яку позицію захищає або доносить?

3. Технології.

- а) Які технології використані?
- б) Чи ці технології ефективні?

3. Мова.

- а) Які форми медійної мови використані?
- б) Які візуальні символи, знаки використані?
- в) Які стереотипи мови використані?

4. Аудиторія.

- а) На яку аудиторію розрахований?
- б) Чи містить маніпуляцію аудиторією?
- в) Які відчуття викликав?

5. Репрезентація.

- а) Які соціальні групи або проблеми подані?
- б) Чи містить приховані підтексти, неправдиву інформацію?

III. Список використаних джерел:

1. Детектор медіа: Англійська мова – місток до медіаграмотності (Ольга Білоусенко) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/s1uWXA1>.

2. Навчальні інструменти, картки та рішення з підручників [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://quizlet.com/create-set>.

3. Тварини України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://sites.google.com/site/tvarinnijsvit10/home/tvarini-ukraieni>.

4. У харківському екопарку вирішили приспати великих хижаків [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/x1uYpu7>.

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА, 6 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Китик Людмила Леонідівна, Врадіївська гімназія Врадіївської селищної ради Первомайського району
Тема, на якій можна застосувати	Мацуо Басьо. Хайку. Роль художньої деталі. Підтекст
Назва вправи	«Поетичний диктант» («Лови помилку»)
Мета вправи	Розвиток пам'яті, уваги, уяви, поетичного чуття мови, розуміння зображувальних засобів, вміння знаходити залежність та закономірність, класифікувати та систематизувати матеріал, виявляти помилки та прорахунки, стимулює активність школярів, спонукає до ініціативи, допитливості
Орієнтовний час для виконання вправи	15 хвилин
Очікувані результати	Ознайомлення з матеріалом із метою виявлення та виправлення в ньому помилок. Учні критично оцінюють інформацію з медіатексту на підставі розрізнення фактів і суджень, прислухаючись до змісту відтворюють попередній вигляд поезії. Набувають уміння критично оцінювати, виявляти маніпуляції інформацією у процесі аналізу електронних медіа. Зіставляють джерела інформації щодо їх достовірності та повноти.
Необхідне обладнання/матеріали	Аркуш паперу, ручка, ноутбук

II. Детальний опис вправи.

Хайку – традиційний жанр японської поезії; неримований вірш, що складається з трьох рядків. В оригіналі вірша у першому і третьому рядках по 5 складів, а в другому – сім. У перекладі така формула може й не зберегтися.

Ознаки жанру хайку:

- три рядки,

- відсутність рими,
- філософський зміст,
- широкий підтекст,
- зв'язок явищ життя й станів людини з природою,
- утілення краси природного й повсякденного.

На попередньому уроці учні 6 класу познайомилися з біографією Мацуо Басьо та його поезіями – хайку. І отримали домашнє завдання вивчити напам'ять 4–5 хайку на власний вибір. Тому вони добре знають зміст поезій.

Попередньо зробивши зміни у текстах поезій, пропоную учням відновити попередній вигляд поезії.

Приклади:

Хайку Мацуо Басьо у перекладі Миколи Лукаша	Змінена поезія
В мандрах весь і вмуру... Вітер в душу наганя Холод і журу.	Люди вмирають... Вітер в душу наганя Холод і журу.
На старім ставку Жаба в воду плюснула – Чули ви таку?	Чули ви, що на старім ставку Жаба в воду плюснула?
Чужина чужа – знов мандрую у світи... Мжить осіння мжа.	Чужина чужа – знов мандрую у світи... Холодний чай, холодний рис.
Перед вродою квітів соромно стало місяцю – Сховався за хмаркою.	Перед вродою квітів соромно стало вітрові – Сховався за хмаркою.

Аналізуючи «кавери» на хайку учні роблять наступні висновки.

I хайку – замінено перший рядок поезії.

II хайку – поєднання третього та першого рядків, що призвело до більшої кількості складів у рядку, та відсутності третього рядку в будові поезії.

III хайку – заміна третього рядка та значно більша кількість складів в ньому.

IV хайку – замінено слово «місяць» на «вітер».

III. Список використаних джерел:

1. Розвиток самостійного мислення та творчих здібностей учнів на уроках зарубіжної літератури (Пінчук К. І.) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/P1uYCMG>.

2. Світова література: підр. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл./О. М. Ніколенко, Т. М. Конєва, О. В. Орлова та ін. – К.: Грамота, 2014. – 256 с.

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА, 8 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Китик Людмила Леонідівна, Врадіївська гімназія Врадіївської селищної ради Первомайського району
Тема, на якій можна застосувати	Вільям Шекспір – великий поет і драматург доби Відродження
Назва вправи	«Візитка автора»
Мета вправи	учити добирати, систематизувати матеріал, критично ставитися до інформації з різних джерел; розвивати мислення, навички аналізу, медійні та комунікативні компетентності.
Орієнтовний час для виконання вправи	20 хвилин
Очікувані результати	Використовуючи ресурси мережі Інтернет, довідники та підручник учні знаходять інформацію і складають візитку В. Шекспіра
Необхідне обладнання/матеріали	ПК, робочі зошити, підручник, мережа Інтернет

II. Детальний опис вправи.

Учні досліджують життя і творчість Шекспіра (може бути як д/з) і заповнюють або створюють візитку автора протягом уроку або в кінці уроку як підсумок опрацьованого матеріалу.

Діти мають змогу знайти різнопланову цікаву інформацію, в результаті чого виникає розуміння, що створити візитівку під чужим ім'ям може будь-хто.

Геній епохи Відродження

Ім'я: William Shakespeare.

Місце народження: Англія, Стратфорд-на-Ейвоні.

Дата народження: 23 Квітня 1564.

Дата смерті: 23 Квітня 1616.

Знак зодіаку: Телець.

Основна діяльність:

Письменник + співвласник, актор трупи і основний драматург театру «Глобус» = найвідоміший драматург світу, великий незнайомець (адже досі тривають суперечки стосовно того «Who is Shakespeare?»).

Творча спадщина: 37 п'єс, 2 поеми, 154 сонети.

Найвідоміші твори: «Сон літньої ночі», «Ромео та Джульєтта», «Гамлет», «Отелло», «Король Лір» та ін.

Афоризми:

- «All world's a stage, and all the men and women merely players» («Весь світ – театр, і люди в нім – актори»),
- «To be or not to be» («Бути чи не бути»).

III. Список використаних джерел:

1. Вільям Шекспір [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Вільям_Шекспір.
2. Вільям Шекспір. Життя і творчість. Сонети. Візуалізація навчального матеріалу (Янюк Т. М.) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://naurok.com.ua/uploads/files/37587/205925.pdf>.
3. Вільям Шекспір. Коротка біографія – цікаве про життя [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/G1uPv1n>.
4. Вільям Шекспір. Хронологічна таблиця [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://dovidka.biz.ua/v-lyam-sheks-p-r-hronolog-chna-tablitsya>.

МАТЕМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

МАТЕМАТИКА, 5 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Жорова Лариса Анатоліївна, Врадіївський ліцей № 1 Врадіївської селищної ради Первомайського району
Тема, на якій можна застосувати	Розв'язування вправ з десятковими дробами
Назва вправи	«Викриваємо кіберзлочинців»
Мета вправи	Ознайомити учнів з інтернет-шахрайством, як його розпізнати та як від нього вберегтися, підвищити обізнаність учнів з медіаграмотності та інформаційної безпеки
Орієнтовний час для виконання вправи	5 хвилин
Очікувані результати	Повторити правила виконання дій з десятковими дробами, навчити учнів як розпізнати та уникнути шахрайства в Інтернеті
Необхідне обладнання/матеріали	Смартфон, картки з QR-кодами, мультимедійний комплекс

II. Детальний опис вправи.

Мотиваційна бесіда за запитаннями учителя.

1. Діти, чи хочете ви бути багатими?
2. Чи намагалися ви заробити гроші? Чи легко вони заробляються?
3. А чи буває грошей забагато?
4. Чи хочете, щоб хтось незнайомий заволодів вашими грошми?

Є немало людей, які хочуть нажитися за чужий рахунок. Ознайомтеся з статтею в інтернет-виданні «Економічна правда» «7 гарантованих шляхів позбутися своїх грошей в інтернеті» за допомогою QR-коду.

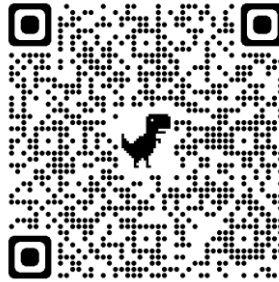

Завдання: Ознайомтеся з першими трьома абзацами статті та дайте відповіді на питання:

1. Скільки збитків було нанесено людству кібершахраями
а) у 2011 році; б) у 2020 році?
2. Як змінилися у світі збитки від шахрайства з платежами у 2020 році в порівнянні з 2011 роком:
а) на скільки млрд. доларів?

- б) у скільки разів? Відповідь округліть до десятих.
в) чи можете ви теж зустрітися з такими шахраями?

Щоб ми самі могли уникнути цього шахрайства та зберегти свої гроші, давайте дізнаємося як шахраї обманюють людей. Для цього скористаємося QR-кодом та ознайомимося із змістом інтернет-статті «Шахраї в Інтернеті: які засоби використовують та як не стати жертвою»

Робота з інтернет-статтею в групах.

1 група: користуючись матеріалами інтернет-статті ознайомтеся із змістом прикладу 1, та розкажіть про вид шахрайства, описаний у цьому прикладі.

2 група: користуючись матеріалами інтернет-статті ознайомтеся із змістом прикладу 2, та розкажіть про вид шахрайства, описаний у цьому прикладі.

3 група: користуючись матеріалами інтернет-статті ознайомтеся із змістом прикладу 3, та розкажіть про вид шахрайства, описаний у цьому прикладі.

4 група: користуючись матеріалами інтернет-статті ознайомтеся із змістом прикладу 4, та розкажіть про вид шахрайства, описаний у цьому прикладі.

5 група: користуючись матеріалами інтернет-статті ознайомтеся із змістом прикладу 5, та розкажіть про вид шахрайства, описаний у цьому прикладі.

Давайте розглянемо поради «Як не стати жертвою шахраїв?». Як можна викрити кіберзлочинців? (слайд)

- Не надавати особисті дані на незнайомих сайтах. Паспортні і платіжні дані, телефон, логін і пароль в Інтернеті надавати тільки в разі 100% впевненості, що перебуваєте на офіційних сайтах.
- Не робити великих передоплат при покупці в Інтернет-магазині. Краще використовувати спосіб покупки – накладений платіж. Тоді можна отримати товар, оглянути його і після цього оплатити.

- Не користуватися підозрілими сервісами або пропозиціями інших людей. Люди або сервіси, що пропонують швидкий заробіток або допомогу в рішенні кредитних труднощів, часто виявляються шахраями.

III. Список використаних джерел:

1. Економічна правда: 7 гарантованих шляхів позбутися своїх грошей в інтернеті [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/03/29/672382/>.

2. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу/ Перекл. з англ. С. Дьома; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. — К.: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. — 319 с.

3. Шахраї в Інтернеті : які засоби використовують та як не стати жертвою [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/c1uFQ7M>.

МАТЕМАТИКА, 5–6 КЛАСИ

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Пирогова Наталія Анатоліївна, Врадіївська гімназія Врадіївської селищної ради Первомайського району
Тема, на якій можна застосувати	Діаграми. Графіки
Назва вправи	«Продаж товарів. Діаграми»
Мета вправи	Формувати вміння критично оцінювати інформацію
Орієнтовний час для виконання вправи	5 хвилин
Очікувані результати	Критичне оцінювання інформації, формулювання висновків
Необхідне обладнання/матеріали	ПК, телефон або планшет, підключення до мережі інтернет, LearningApps

II. Детальний опис вправи.

Пропонуємо учням розглянути діаграми продажу промислових та продуктових товарів з торгівельної бази за днями тижня. Потрібно відсортувати за днями максимальних продаж продуктів харчування чи промислових товарів.

Особливість полягає у використанні різних шкал для діаграм. Вправа виконується у «LearningApps»:

<https://learningapps.org/display?v=pw2dgti8n22>.

МАТЕМАТИКА, 5–6 КЛАСИ

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Жорова Лариса Анатоліївна, Врадіївський ліцей № 1 Врадіївської селищної ради Первомайського району
Тема, на якій можна застосувати	Розв'язування задач на відсотки
Назва вправи	«Довіряй, але перевіряй»
Мета вправи	Вчити учнів критично сприймати інформацію в медіа, як розпізнати фейки та маніпуляції, підвищити обізнаність учнів з медіаграмотності та інформаційної безпеки
Орієнтовний час для виконання вправи	7 хвилин
Очікувані результати	Формування медіаосвітніх компетентностей здобувачів освіти: критично оцінювати інформацію, здобуту з різних джерел; аналізувати і декодувати медійні повідомлення
Необхідне обладнання/матеріали	Мультимедійний комплекс

II. Детальний опис вправи.

Прочитайте задачу. Поставте до неї три запитання та розв'яжіть її. Відповідь округліть до одиниць.

Задача. З 17 травня по 12 листопада було проведено моніторинг інфострою міста Одеса. Загалом було проаналізовано близько 41700 публікацій; повідомлення в місцевих медіа, дописи у Телеграм-каналах та пости у Фейсбуці місцевих політиків. За результатами моніторингу встановлено, що практично 30 % новин в одеському інформаційному просторі містять маніпуляції. З них 10 % містили мову ворожнечі та сексизми, 70 % виявлених фейків стосувалися політики.

Наприклад, учні можуть поставити такі запитання:

1. Скільки новин за цей тиждень в одеському інформаційному просторі містять маніпуляції?
2. Скільки маніпуляцій містили мову ворожнечі та сексизми?
3. Скільки виявлених фейків стосувалися політики?

Бесіда за запитаннями учителя:

1. Що таке маніпуляція?
2. В чому суть маніпуляції?
3. Що таке фейк?
4. Для чого комусь потрібна маніпуляція та фейки?
5. Чи можна довіряти будь якій інформації?
6. Як перевірити правдивість повідомлення? Як уникнути маніпуляції та обману?

Довідка (зміст довідки продемонструвати на слайдах)

Медіаманіпуляція – вид психологічного впливу, що здійснюється через пресу, радіо, телебачення, Інтернет, кіноматограф, звукозаписи, відеозаписи, телетексти, рекламні щити, соціальні мережі, що призводить до пробудження у об'єкта впливу намірів, які змінюють його бажання, настрої поведінку, погляди, тощо. *Психологи кажуть, що суть маніпуляцій зводиться до того, щоб викликати у людини страх, сором або почуття провини та використати її для задоволення своїх цілей.* Опинитися жертвою маніпуляцій вкрай неприємно.

Фейк – означає підробка, фальсифікація. Інформацією можуть маніпулювати такими способами:

- спотворювати за допомогою неповної, односторонньої подачі;
- сфабрикувати, видавши неправдиву інформацію за реальну;
- відредагувати, додавши власні домисли та коментарі;
- інтерпретувати у вигідному для маніпуляторів світлі;
- просто приховати;
- вибірково навести факти в залежності від позиції автора чи ЗМІ;
- супроводити матеріал заголовком невідповідного змісту;
- опублікувати правдиву інформацію тоді, коли вона уже не актуальна;
- подати неточну цитату, вириваючи її з контексту, внаслідок чого вона змінює свій зміст.

Фейкове повідомлення має кілька завдань:

1. Створення помилкового уявлення про події.
2. Маніпулювання (створення емоційних та інформаційних пасток, які впливають на прийняття рішень, вибір певної позиції тощо).
3. Формування певного емоційного фону в аудиторії (паніка, страх, нагнітання, байдужість тощо).
4. Провокування ворожнечі.

Під час фактчекінгу (перевірки інформації) потрібно звертати увагу на наступне:

1. Відповідність між інформаційним повідомленням і дійсністю.
2. Походження інформаційного повідомлення: чи дійсно це оригінальний фрагмент контенту.

3. Джерело: хто завантажив матеріал.
4. Автора: хто його створив.
5. Дата: коли контент був створений.
6. Місце: де контент був створений.

III. Список використаних джерел:

1. Інформаційні маніпуляції та фейки в одеському інфопросторі – Infocrime Одеса. Результати моніторингу за період 17 травня - 12 листопада 2021 року [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/n1uGOQ3>.

2. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу/ Перекл. з англ. С. Дьома; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. – К.: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. – 319 с.

3. Медіаманіпуляція [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/W1uHwdd>.

4. Що таке ФЕЙК? [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://dovidka.biz.ua/shho-take-feyk>.

МАТЕМАТИКА, 6 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Стогул Віктор Вікторович, Вознесенська загальноосвітня школа I–III ступенів № 10 Вознесенської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	Стандартний вигляд числа, об'єм тіл обертання
Назва вправи	«Правда чи фейк»
Мета вправи	Перевірка інформації на достовірність
Орієнтовний час для виконання вправи	10 хвилин
Очікувані результати	Розвиток критичного мислення
Необхідне обладнання/матеріали	Проектор, комп'ютер, листок, ручка, калькулятор

II. Детальний опис вправи.

Під час вивчення теми «Стандартний вид числа», можна надіслати учням статтю «Усі частинки COVID у світі помістяться в банку з-під коли – математик»:

<https://ua.korrespondent.net/tech/4326178-usi-chastynky-COVID-u-sviti-pomistiatsia-v-banku-z-pid-koly-matematyk> та

запропонувати їм записати опубліковані там числа в стандартному вигляді.

Додатково, в залежності від швидкості переведення числа учнями в стандартний вигляд, запропонуйте їм перевірити достовірність інформації, попередньо написавши на дошці потрібні формули та обговоривши їх, обчислити об'єм запропонованої банки та звірити отримані результати з тими, про які говориться в статті з Інтернету.

III. Список використаних джерел:

1. Кореспондент.net: Усі частинки COVID у світі помістяться в банку з-під коли - математик [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/c1uH1RY>.

2. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу/ Перекл. з англ. С. Дьома; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. – К.: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. – 319 с.

АЛГЕБРА, 8 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Стогул Віктор Вікторович, Вознесенська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 10 Вознесенської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	Раціональні вирази
Назва вправи	«Порівняй умови»
Мета вправи	Розвиток аналітичного мислення
Орієнтовний час для виконання вправи	15 хвилин
Очікувані результати	Навчити перевіряти рекламу доступними методами
Необхідне обладнання/матеріали	Доступ до Інтернету, смартфон

II. Детальний опис вправи.

Учням пропонується зайти на запропоновані вчителем сайти з пошуку роботи та вибрати два оголошення про роботу: одне оголошення має містити вказану місячну зарплату, а друге – погодинну зарплату при 8-годинному робочому дні. Запропонувати порівняти зарплату за тиждень, за цими оголошеннями при 5-денному тижні.

Ресурси для пошуку:

<https://rabota.ua>;

<https://ua.jobble.org>;

<https://work.ua>.

АЛГЕБРА, 9 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Жалейко Олена Григорівна, Новоюр'ївська гімназія Вільнозапорізької сільської ради Баштанського району
Тема, на якій можна застосувати	Відсоткові розрахунки
Назва вправи	Мініпроект «Відсотки допомагають»
Мета вправи	- формувати вміння використовувати відсоткові розрахунки для розв'язування прикладних математичних задач та життєвих ситуацій; - формувати розуміння учнями аспектів фінансових питань (заощадження, інвестування, страхування, кредитування, тощо)
Орієнтовний час для виконання вправи	1–2 тижні
Очікувані результати	- аналізувати різні інформативні джерела, володіти та оперувати інформацією; - критично сприймати рекламу, оцінювати достовірність інформації в ній; - виявляти фейки та протистояти їх впливу; - аналізувати візуальну інформацію; - аналізувати медіаконтент, який містять математичну інформацію; - створювати медіаконтент.
Необхідне обладнання/матеріали	Комп'ютер, смартфон, ноутбук, принтер

II. Детальний опис вправи.

I частина

Новий автомобіль коштує 500 000 грн. Сім'я дев'ятикласника Сашка має заощаджених 100 000 грн.

Друзі сім'ї підказали, що треба назбирати половину вартості автомобіля, щоб звернутися до автомобільного салону. Сашко почав вивчати умови кредитування різних банків. Яку найменшу кількість років треба сім'ї, щоб назбирати половину вартості автомобіля, користуючись тільки послугами банку (без додаткових накопичень)? (Скористатися депозитним калькулятором Мінфіну за покликанням <https://cutt.ly/AMmlq5x>. Результат обчислень подати в таблиці (за потреби збільшити кількість років):

	Банк № 1 «Назва Банку, % ставка»	Банк № 2 «Назва Банку, % ставка»
1 рік		
2 рік		
3 рік		
4 рік		
5 рік		
6 рік		
7 рік		

(2 банки, тому що депозитний калькулятор Мінфіну у результаті тестування пропонує саме 2 варіанти). Для прикладу:

II частина.

Звернувшись у автомобільний салон, тато Сашка ретельно вивчав умови кредитування, які пропонує салон: покупець сплачує половину суми, а іншу половину може сплачувати протягом 2-х років рівними частинами. При цьому, банку треба

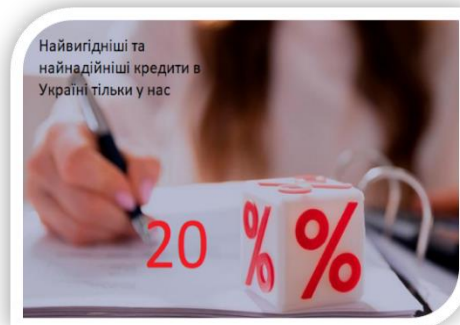
заплатити одноразову комісію в розмірі 2,5 % від суми кредиту. Обов'язково необхідно застрахувати автомобіль (5 % від вартості автомобіля). І тут Сашко згадав, що бачив у Фейсбуці рекламу банку, який пропонує кредит під

20 % річних і стверджує, що його умови кредитування найвигідніші в Україні. Сашко запропонував татові скористатися послугами саме цього банку.

РЕКЛАМА

Завдання. 1. Проаналізуйте, за яких умов вигідніше купити автомобіль? З'ясуйте, чи варто довіряти рекламі? Яку інформацію може приховувати реклама? (у даному випадку комісія – 2%).

	Автомобільний салон (Банк № 1)	Банк № 2
комісія		
страховка		
загальна сума		
щомісячний внесок		

2. Побудуйте стовпчасту діаграму витрат для 2-х банків (комісія, страхова, загальна сума, щомісячний внесок).

3. Допоможіть автомобільному салону створити таку рекламу кредитування, щоб клієнти не вагалися, а користувалися саме його умовами банківського кредитування.

АЛГЕБРА, 9 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Жалейко Олена Григорівна, Новоюр'ївська гімназія Вільнозапорізької сільської ради Баштанського району
Тема, на якій можна застосувати	Урок повторення з теми «Відсотки. Відсоткові відношення»
Назва вправи	«Персональні дані»
Мета вправи	- Інтеграція знань з інформатики, математики, правознавства; - тренування навички медіаграмотності та визначення ризиків інформаційного простору; - повторення навички будування діаграм; - навчитися оперувати математичними даними (відсотками) у повсякденному житті
Орієнтовний час для виконання вправи	Протягом 1–2 тижнів
Очікувані результати	- аналізувати різні інформативні джерела, володіти та оперувати інформацією; - критично сприймати інформацію, перевіряти її достовірність; - виявляти фейки та знешкоджувати їх; - аналізувати інформацію графічно. - аналізувати медіаконтент, який містять математичну інформацію; - створювати медіаконтент
Необхідне обладнання	Смартфон, планшет, ноутбук або комп'ютер, доступ до інтернету

II. Детальний опис вправи.

I частина. Визначити та записати, які бувають персональні дані та їх види, попередньо опрацювавши матеріали за покликаннями: *Стаття «Що таке персональні дані за GDPR?»*

<https://cutt.us/vEF5p>;

Центр демократії та верховенства права:

<https://cedem.org.ua/>

Відео «Створення карти знань за допомогою Coggle.it»:

<https://youtu.be/hrjsQKoPcv0>

Відео «Використання coggle.it для створення ментальних карт»: <https://youtu.be/uoYH6h2Lnul>

Після опрацювання медіатекстів, необхідно створити ментальну карту «Персональні дані» за допомогою сервісу «Coggle.it».

II частина. Озвучуємо учням таку інформацію: «Перелік програм та соціальних мереж, які збирають найбільше персональної інформації:

Instagram – 79 %

Facebook – 57 %

LinkedIn – 50 %

Uber Eats – 50 %

You Tube – 43 %

YouTube Music – 43 %

TikTok – 36 %

Завдання:

1. Перевірте коректність зазначених даних, звірившись зі статтею: <http://surl.li/dryja>;
2. Побудуйте за результатами цих даних кругову діаграму.
3. Складіть список програм та соціальних мереж, які безпечніші за інші щодо використання ваших персональних даних (побудуйте гістограму).

3. Підготуйте відеорепортаж про безпеку в соціальних мереж (І група) та рекламний ролик «Я користуюсь соціальною мережею... Чому?» (ІІ група).

Під час аналізу демонструю один із варіантів ментальної карти, учні доповнюють свої роботи, якщо на це є необхідність.

Покликання на карту: <https://cutt.us/Udnka>

ПРИРОДНИЧА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

ГЕОГРАФІЯ, 6 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Гончарова Тетяна Миколаївна, Миколаївська загальноосвітня школа I–III ступенів № 50 імені Г. Л. Дівіної Миколаївської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	Озера. Їх різноманітність за площею, походженням озерних улоговин, солоністю. Найбільші і найглибші озера земної кулі
Назва вправи	«Озера. Факти чи міфи»
Мета вправи	Перевірити знання учнів про різні озера світу, продовжити розвиток навичок роботи з додатковими джерелами географічних знань, вміння критично мислити.
Орієнтовний час для виконання вправи	10 хвилин
Очікувані результати	Учні розрізняють різноманітність озер за площею, походженням, солоністю, глибиною...
Необхідне обладнання/матеріали	Інтернет-джерело: https://interes-fakti.com/cikavi-fakti-pro-ozera , онлайн-дошка «Jamboard»

II. Детальний опис вправи.

Перегляньте запропонований матеріал. Вирізнити факти від міфів. Вкажіть відповідності. Поясніть свій вибір.

Учні переходять на онлайн-дошку «Jamboard» за покликанням, що було надіслано у чат Zoom/Skype/Hangouts під час онлайн-уроку. Чекає своєї черги, спостерігає за роботою інших учнів, вказує відповідність на дошці:

Факти про озера	Міфи про озера
1, ...	3,...

Твердження для опрацювання:

1. З усіх материків Землі найбільше озер дісталось Північній Америці, там вони займають близько 2% всієї площі. Саме там знаходяться Великі

озера, найбільший у світі озерний комплекс. Його площа перевищує 244.000 км², що дорівнює площі всієї Великобританії.

2. Цілих два так званих моря по ряду ознак є озера. Це Каспійське море і Мертве море, причому останнє цікаво ще й тим, що воно є найбільш низько розташованим озером на Землі. Воно лежить нижче рівня моря на 417 метрів.

3. Байкал – найчистіше озеро світу.

4. Найбільшим і найглибшим озером на планеті є Байкал. Його площа сягає 31 722 км², а найглибша точка становить 1642 м.

5. Найбільш високо розташованим озером на планеті є Тітікака – 3812 м над рівнем моря (див. цікаві факти про моря і океани).

6. Озера – це частина Світового океану.

7. Вивченням озер займається наука лімнологія.

8. Води японського озера Машу по чистоті можуть посперечатися з водами Байкалу. В ясну погоду видимість в глибину становить до 40 м. Крім цього, озеро наповнене питною водою.

9. Цікаво, що в Тринідаді можна побачити озеро, що складається з асфальту. Даний асфальт благополучно використовується при укладанні доріг.

10. Всі озера мають прісну воду.

11. Прісні озера як правило проточні або безстічні.

12. Озера, в які річки лише впадають, але жодна не витікає, називаються безстічними.

13. Безстічні озера – солоні.

14. Каспійське і Аральське моря не є озерами, тому що вони дуже великі за розмірами.

15. Солоні озера стічні. Із них беруть початок річки.

16. Тектонічні озера виникають в розломах та прогинах земної кори.

17. Карстові озера виникають в кратерах згаслих вулканів.

18. Реліктові озера – це залишки давнього моря.

19. Льодовикові озера виникають в долинах річок з частин старого русла.

20. Озеро – це природна улоговина заповнена водою.

21. Великі Озера в Канаді вважаються найбільшим озерним комплексом у світі.

22. Від ставків і водосховищ озера відрізняються тим, що вони мають природне походження.

23. Єдине в світі озеро, в якому водяться акули, знаходиться в Нікарагуа.

24. Розташоване в Австралії озеро Ейр іноді повністю висихає, але після сильних дощів воно наповнюється водою і займає до 15 тисяч квадратних кілометрів площі.

25. Геологи встановили, що озера можуть виникати різними способами. Якісь утворюються в розломах земної кори, якісь ще – в кратерах... Але життєвий цикл у більшості з них завжди однаковий. Всі вони рано чи пізно перетворюються в болота, і це природний процес. Інша справа, що він займає десятки і сотні тисяч років, а іноді і набагато більше.

III. Список використаних джерел:

1. Географія: підруч. для 6 кл. загальноосвітн. навч. закл. / Т. Г. Гільберг, Л. Б. Паламарчук. – К : Грамота, 2014. – 240 с. : іл. ISBN 978-966-349-470-8.

2. Цікаві факти про озера [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://interes-fakti.com/cikavi-fakti-pro-ozera/>.

ГЕОГРАФІЯ, 7 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Гайченко Наталя Анатоліївна, Миколаївська гімназія № 29 Миколаївської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	Океани Землі
Назва вправи	«П'ятий зайвий?»
Мета вправи	Розвивати в учнів навички аналізувати джерела інформації, проводити пошук інформації, аналізувати й оцінювати її достовірність, актуальність, відповідність часу
Орієнтовний час для виконання вправи	7 хвилин
Очікувані результати	Здобувач освіти буде спроможним знаходити необхідну інформацію та вміти визначати наскільки вона є надійною, достовірною та відповідає часу
Необхідне обладнання/матеріали	Мультимедійна система, Інтернет, підручник з географії для 7 класу (2020 р. видання)

II. Детальний опис вправи.

На початку вивчення розділу «Океани Землі» учні відкривають підручник, ознайомлюються з інформацією про кількість океанів, пригадують, скільки океанів вчили в курсі природознавства. Потім вчитель відкриває декілька сайтів з інформацією про визнання п'ятого океану (Вікіпедія, офіційний сайт National Geographic, платформа УКРІНФОРМ). Аналізуючи інформацію, учні приходять до висновку, що в підручнику вказані 4 океани, а на вищезазначених сайтах з 2021 року визнано п'ятий океан – Південний, як окремий. Роблять висновок, що інформація з часом може змінюватись. Перевіривши три джерела інформації, учні впевнились, що ця інформація є достовірною. У підручнику вона є застарілою. А також відповідають на питання назви вправи «П'ятий зайвий?», що п'ятий океан не є зайвим.

Покликання для роботи:

Підручник із географії, 7 клас, с. 232 (автори – Бойко В. М., Міхелі С. В.) : <https://cutt.ly/vBRr9YT>.

Відеофрагмент «Чому океанів стало п'ять»:
https://youtu.be/sI_G-mOfv0M.

III. Список використаних джерел:

1. There's a new ocean now - can you name all 5? [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/E1ipot9>.
2. Бойко В.М., Міхелі С.В. Географія. Підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти. Ірпінь, ТОВ «Видавництво «Перун», 2020.
3. Південний океан [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/c1ipbnM>.
4. Укрінформ: National Geographic визнав існування п'ятого океану [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/r1ioFWE>.

ГЕОГРАФІЯ, 10 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Гончарова Тетяна Миколаївна, Миколаївська загальноосвітня школа I–III ступенів № 50 імені Г. Л. Дівіної Миколаївської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	Індія. Місце країни у світі та регіоні. Чинники, що визначають місце країни у Міжнародному поділі праці. Система розселення
Назва вправи	«Індія. Факти і судження»
Мета вправи	- узагальнення знань із теми; - розвиток критичного мислення
Орієнтовний час для виконання вправи	10 хвилин
Очікувані результати	Учні розрізняють факти і судження стосовно чинників, що визначають місце Індії у МГПП.
Необхідне обладнання/матеріали	Презентація: https://cutt.ly/LNIW4vw Інтернет-джерело: https://cutt.ly/yNIEdf

II. Детальний опис вправи.

Перегляньте матеріал. Вирізнити факти від суджень. Вкажіть відповідності. Поясніть свій вибір.

Учень переходить на Jamboard за посиланням, що було надіслано у чат Zoom/Skype/Hangouts під час онлайн-уроку. Чекає своєї черги, спостерігає за роботою інших учнів, вказує відповідність на дошці.

Факти	Судження
1,...	

1. Сьогодні Індія є частиною Євразії. Однак колись вона була островом. Це було дуже давно, приблизно 100 мільйонів років тому, ще тоді, коли по нашій планеті гуляли динозаври. Стародавній суперконтинент, до якого належала сучасна Індія, назився Гондваною. Приблизно 50 мільйонів років тому Гондвана зіткнулася з Азією. Це зіткнення сформувало Гімалаї.

2. Індійська кухня є однією з «найгостріших» кухонь у світі. І це не дивно, адже майже 70 % всіх прянощів в тому числі і гострих, виробляються саме в цій країні.

3. Індійська економіка є однією з найбільш швидкозростаючих економік в світі. Сьогодні ця країна є однією з провідних економічних держав у

світі. До британського вторгнення Індія також була однією з найбагатших країн світу.

4. Як ви думаєте, яка країна у світі посідає перше місце за величиною англомовного населення? Думаємо, ви відповіли правильно, це США. А яка країна йде за Сполученими Штатами? Правильно, це Індія. Англійська мова є одною з 22 офіційних мов Індії, поряд з хінді. Дивно, але в країні тільки 10% громадян знають англійську мову. Але через велику кількість населення, носіїв англомовної мови можна зустріти в будь-якому куточку Індії. Індійці є найбільшою англомовною нацією світу!

5. У цій країні проживає найбільша кількість вегетаріанців у світі. Незважаючи на те, що вегетаріанства дотримуються не всі індійці, воно є важливою частиною їх культури. Приблизно 20-40% всього населення Індії – вегетаріанці.

6. Населення цієї країни дуже швидко зростає. Сьогодні спостерігаються найвищі темпи зростання індійського населення. Завдяки цьому, близько 50% населення цієї держави молодше 25 років. Це робить Індію країною, з однією з наймолодших груп населення в світі.

7. Штат Мегхалая (перекладається як «оселя хмар»), розташований на північному сході Індії, є найвологішим населеним місцем на Землі. У лісових регіонах цього штату в середньому випадає приблизно 12 000 мм опадів на рік (орієнтовно 33 мм опадів на добу). У лісах Мегхалаї можна зустріти безліч видів рослин і тварин, в тому числі гімалайського чорного ведмеда, панголіна (лускатий мурахоїд) і одудів (птахи).

8. Чай вирощувався в Індії протягом століть, перш ніж британці почали його комерційне вирощування. Перша згадка про чай в цій країні датується 750 роком до нашої ери і повідомляється, що він використовувався як овоч: чайне листя обсмажували в маслі з часником. Коли британці прибули до Індії у 18-м столітті, вони почали вирощувати чай в комерційних масштабах, щоб зменшити їх залежність від покупки чаю з Китаю.

9. Корови в Індії є священними тваринами, чіпати і їсти їх не можна, тому вони безперешкодно ходять по містах, дорогах і пляжах.

10. Вдові в Індії приписують погану карму – адже в іншому випадку її чоловік не помер би! У деяких особливо релігійних сім'ях і громадах вдовам не дозволено наближатися до наречених або ж з'являтися на загальних зборах. У давнину в Індії навіть був в ходу ритуал «суті», згідно з яким овдовілій жінці пропонувалося лягти на похоронне багаття разом з тілом свого чоловіка.

11. Кастова система зародилася тисячоліття тому, але до цих порів продовжує жити і розвиватися в індійському суспільстві. Індійське суспільство поділяється на стани, іменовані кастами.

12. Індуси вважають, що дотримуючись правил, встановлених у своїй касті, в наступному житті можна народитися представником вже трохи вищої й шанованої касты, зайняти краще становище в суспільстві.

13. Серед іноземців ходять жарти про те, що всі індійські програмісти належать до касты брахманів.

14. Система варн поділяла все суспільство на ЧОТИРИ основні групи, своєрідні стани: 1) варна жерців (брахманів); 2) варна воїнів (кшатріїв); 3) варна землеробів, ремісників і торговців (вайшіїв); 4) варна шудр (бідняки, що перебувають у майже рабському стані).

15. Релігійна система вірувань Стародавньої Індії обґрунтовувала кастову систему і привілеї трьох вищих варн тим, що вони були створені обожненим «прабатьком Всесвіту» Пуруші: жерці – із його вуст, кшатрії – із його рук, вайшії – із його стегон, а шудри – із його стопи. У відповідності з цим, брахмани мають виконувати обов'язки жерців, кшатрії – керувати і вести війни, вайшії – займатись землеробством, тваринництвом і торгівлею, а шудри – слугувати вищим варнам. Кожна варна була замкненим станом.

16. Через поділ на касты, на жаль, в країні спостерігається невисокий рівень освіченості дорослого населення. Тільки 70 % громадян Індії віком від 15 років є грамотними. Що стосується середньосвітового показника, то він знаходиться на рівні 84 %.

17. У цій державі проживає величезна кількість мільйонерів (близько 400 000). У Мумбаї проживає найбільша кількість мільйонерів у країні. Приблизно 46 000 жителів Мумбаї є мільйонерами.

18. Витіснене з перенаселеної сільської місцевості незайняте населення осідає насамперед у великих міських агломераціях, сприяючи збільшенню робочих місць у містах.

III. Список використаних джерел:

1. Географія (рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закл. заг. серед. освіти / С. Г. Кобернік, Р. Р. Коваленко. – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2018. – 256 с. : іл. ISBN 978-966-682-394-9.

2. Презентація «Індія (10 клас)» (Кисельова Л. В.) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/LNIW4vw>.

3. Цікаві факти про Індію [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://interes-fakti.com/cikavi-fakti-pro-indiyu>.

БІОЛОГІЯ, 8 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Хитрук Наталія Василівна, Мигійський коледж Миколаївського національного аграрного університету
Тема, на якій можна застосувати	Травлення в ротовій порожнині
Назва вправи	«Факт чи міф»
Мета вправи	навчити працювати у групах, опрацьовувати матеріали підручника, інтернет видань, енциклопедій
Орієнтовний час для виконання вправи	15 хвилин
Очікувані результати	учні вміють розрізняти фактичну інформацію від міфів, можуть користуватися інтернет-джерелами та аналізувати інформацію на них
Необхідне обладнання/матеріали	підручники, смартфони, доступ до інтернету

II. Детальний опис вправи.

Учні класу об'єднуються у групи/пари. Користуючись підручником, інтернет-джерелами (вікіпедія, енциклопедії та QR-код) учні кожної групи або пари розбирають інформацію та аргументують, факт це або міф.

1. Головна причина карієсу – цукор (міф).

Часто можна почути, що карієс виникає у людини через надмірне захоплення солодощами.

Насправді це не зовсім так.

Цукор дійсно створює у роті кисле середовище, яке добре підходить для розмноження карієсогенних бактерій. Але такий самий ефект дає і вживання будь-яких інших вуглеводів, зокрема каш, хліба та фруктів.

Аби не допустити розвитку карієсу, важливо щоразу після їжі полоскати рот водою або чистити зуби.

2. Жувальна гумка перешкоджає розвитку карієсу (міф).

Завдяки рекламі створився стійкий міф про те, що жувальна гумка сприяє відбілюванню зубів і очищає їх від нальоту.

Насправді жувальна гумка приносить користь тільки перші 10 хвилин після їжі. Вона допомагає позбутися від частинок їжі, які залишилися в важкодоступних місцях. Оскільки ми не чистимо зуби після кожного прийому їжі, в цьому випадку використання жувальної гумки дуже доречно.

3. Вплив кислих продуктів, наприклад, лимонів, є причиною карієсу (факт).

Кислотні продукти, такі як лимони, цитрусові соки або безалкогольні напої не викликають карієс, але вони небезпечні для емалі. Кислоти завдають шкоди емалі і слабшає зуби. Коли емаль сильно стоншується, то вже основний дентин піддається негативному впливу і доступний для карієсу.

4. Якщо на зубах немає темних плям – немає і карієсу (міф).

Насправді те, що на зубах не видно потемнінь, не означає, що вони здорові. Адже на початку карієс проявляється не темними, а білими плямами, побачити які може лише стоматолог. Вони не болять і не викликають дискомфорту, тим часом як процес руйнування зубної емалі може бути вже запущено. Аби не пропустити проблему та виявити карієс на початковій стадії, достатньо щороку проходити профілактичний огляд у дантиста.

5. Діти частіше страждають від карієсу, ніж дорослі (міф).

За допомогою пломб і фторованих ополіскувачів випадки карієсу у дітей скоротилися в два рази за останні 20 років.

Проте, серед літніх людей карієс не менше поширений. Однією з причин є те, що деякі ліки сильно сушать ротову порожнину, а слина має життєво важливе значення в боротьбі з карієсом, тому що вона допомагає нейтралізувати кислоти, має дезінфікуючі властивості, змиває бактерії і допомагає запобігти прилипання їжі до зубів.

6. Якщо одного разу вилікувати карієс, він не з'явиться знову (факт).

Ви можете отримати карієс пізніше і в інших областях зуба, але в тому ж місці каріозний розпад не з'явиться, особливо якщо ви підтримуєте хорошу гігієну ротової порожнини. Іноді пломба старіє, і зуб починає руйнуватися, в такому випадку бактерії можуть потрапити туди і карієс з'явиться знову.

7. Карієс розвивається між зубами (факт).

Скрізь, де бактерії можуть сховатися від зубної щітки або нитки, підвищений ризик розвитку карієса. Заглиблення на задній стороні передніх зубів також є хорошим місцем для розвитку карієсу. І так, місця між зубами також є відмінним місцем для розвитку карієсу, особливо якщо ви не користуєтеся зубною ниткою. Не забувайте, що використання фтористого ополіскувача дає додатковий захист.

8. Чистити зуби краще якомога частіше (міф).

Все добре, що в міру. Не перестарайтеся. Досить двох разів на день чистити зуби, максимум три. Особливо обережно треба ставитися до відбілюючих паст. По-перше, часте їх використання може призвести до пошкодження емалі. По-друге, жодна зубна паста, яка використовується в домашніх умовах, не здатна гарно відбілити вам зуби.

Якщо вас турбує неприємний запах з рота, зверніться за консультацією до лікаря. Причиною поганого запаху може бути внутрішня проблема організму і часта чистка зубів їх не вирішить.

9. З часом потрібно міняти всі пломби (міф).

Слід змінювати амальгаму або композитні пломби, якщо спостерігається розкол або утворення вторинного карієсу під цією пломбою, або ж ламається зуб. Якщо цього не трапляється, пломба може служити ще довгий час. У пломб немає терміну дії, але все залежить від структури зуба і гігієни ротової порожнини.

10. Регулярне обстеження у свого лікуючого стоматолога як мінімум 1 раз в півроку (Факт).

Покликання на статті для аналізу:

III. Список використаних джерел:

1. Карієс – діагностика [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://eurolab.github.io/xvorobi-zubiv/kariyes-diagnostika1063.html>.

2. Карієс зубів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Карієс_зубів.

3. Міфи і факти про карієс [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bagita.com/mify-i-fakty-pro-kariyes/>. Міфи про карієс [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://uk.n-life.org/7170-myths-about-caries.html>.

4. Ранок.ІСТV: Міфи про карієс, у які не можна вірити [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ranok.ictv.ua/ua/2022/01/04/mifi-pro-kariyes-u-yaki-ne-mozhna-viriti/>.

БІОЛОГІЯ, 9 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Хитрук Наталія Василівна, Мигійський коледж Миколаївського національного аграрного університету
Тема, на якій можна застосувати	Структура клітини (узагальнення знань)
Назва вправи	«Літаючий плакат»
Мета вправи	навчитися визначати особливості будови клітин за їх зовнішнім виглядом; удосконалити навичку порівнювати біологічні об'єкти.
Орієнтовний час для виконання вправи	15–20 хвилин
Очікувані результати	учні удосконалюють навички порівняння біологічних об'єктів, знання про будову рослинної, тваринної та клітини бактерій
Необхідне обладнання/матеріали	плакати з зображеннями рослинної, тваринної та бактеріальної клітин, смартфони, кольорові олівці, ручки

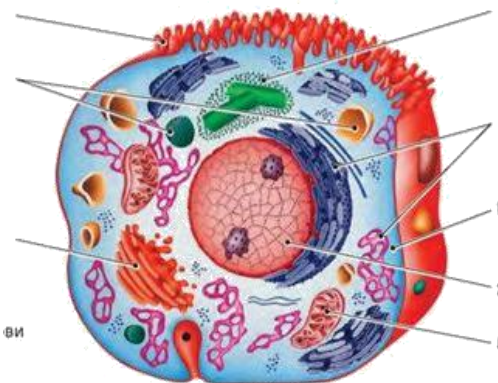
II. Детальний опис вправи.

Учні класу об'єднуються у три групи, кожній групі роздається плакат із зображенням однієї клітини. Користуючись підручником, інтернет-джерелами (вікіпедія, ютуб та ін.) учні кожної команди описують будову даної клітини та функції кожної структурної одиниці клітини (можна зробити у вигляді ментальної карти). Після цього вони міняються місцями або обмінюються плакатами й інша група доповнює інформацію, яку вона вважає за необхідну. Підписи робляться кольоровими маркерами або олівцями, для того, щоб знати, яка команда робила ті чи інші записи. У кінці – плакати переходять до групи з якої починав свій «шлях». Завдання групи – виокремити 3–5 фактів щодо будови клітини та функції кожної структурної одиниці, аргументуючи свої відповіді.

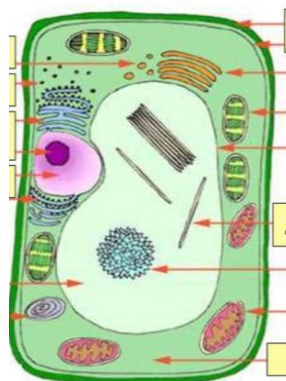
III. Список використаних джерел:

1. Біологія: підручник для 9 кл. загальноосвітніх навчальних закладів/ В.І. Соболев. – Кам'янець-Подільський.: «Абетка», 2017. – 288с.:іл.
2. Навчальна програма для для 6–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів Біологія. – Наказ Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804.
3. Рослинні клітини [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Рослинні_клітини.
4. Будова бактеріальної клітини [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/A1ixqKr>.
5. Клітинна будова тварин та особливості клітин тварин [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://disted.edu.vn.ua/courses/learn/1886>.
6. Класифікація органел [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://learningapps.org/view21779597>.

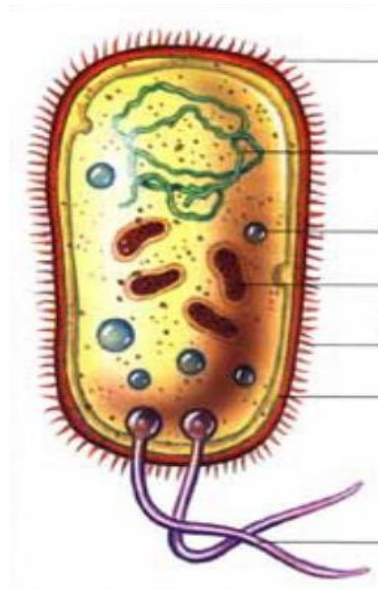
Додаток

Будова тваринної клітини

Будова рослинної клітини

Будова бактеріальної клітини

ФІЗИКА, 9 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Нестерчук Оксана Валеріївна, Врадіївська гімназія Врадіївської селищної ради Первомайського району
Тема, на якій можна застосувати	Закони Ньютона. Розв'язування задач
Назва вправи	«Правда чи фейк?» (аналіз медіаповідомлення)
Мета вправи	Опрацювати статтю з інтернет-ресурсу, переглянути відеоролик; здійснити аналіз медіатексту; скласти та розв'язати задачу з фізики на основі даних статті; підтвердити чи спростувати наведені факти науковим методом.
Орієнтовний час для виконання вправи	10–12 хвилин (опрацювання статті, перегляд відеоролика – 5–6 хвилин, розв'язування задачі – 5–6 хвилин)
Очікувані результати	Навчити працювати з реальними медіаповідомленнями; розвивати вміння аналізувати характер висвітлення; визначати дотримання журналістських стандартів; відрізняти факти від суджень; робити висновки на основі наукових досліджень.
Необхідне обладнання/матеріали	Комп'ютер чи смартфони для перегляду статті та відео; довідники.

II. Детальний опис вправи.

Під час вивчення законів Ньютона, розв'язуючи задачі, можна запропонувати учням скласти і розв'язати задачу на основі даних статті та довідкових даних.

1. Опрацьовуємо текст статті, переглядаємо відеоролик «Пасажери вручну відбуксували електричку Київ-Ніжин»

[18 ТРАВНЯ 2022, 12:00](#)

20038

Пасажири не розгубились і вручну попхали електричку, яка складалась з 6 вагонів.

Українці не бувають безпорадними за жодних умов. Світ вже знає, як прості люди без зброї, голими руками відбирали БТР та танки у рашистів.

Такі навички знадобились і у надзвичайній ситуації, не пов'язаній з військовими діями.

У мережі з'явилося відео, як пасажири електрички Київ – Ніжин відбуксували 6 вагонів аж на 25 метрів далі.

Це трапилось, бо зник контакт з електромережею. Тож чоловіки не розгубились.

Пасажири штовхають електричку Київ – Ніжин. Відео: тк Реальний Київ
На відео щонайменше 15 осіб штовхають потяг, який достатньо швидко рухається.

Електричка Київ — Тарасівка почала курсувати з 18 травня.

Ольга СКОТНІКОВА, «Вечірній Київ»

Джерело: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/66577/>

2. Запитання для аналізу статті:

- Хто автор повідомлення? Хто цільова аудиторія?
- Яка мета створення?
- Чи дотримано журналістських стандартів? (звернути увагу на знижену лексику «попхали», «рашистів», емоційні фрази, неточність у назві електрички, відео неякісне).

3. Складаємо умову задачі за даними статті та довідникових матеріалів.

Кількість вагонів – 6, маса одного вагона – 60 т, коефіцієнт тертя сталі по сталі – 0,15, сила поштовху людини може становити 6-8кН, (інколи спортсмени можуть короткочасно розвивати силу поштовху до 10кН)

Дано: $n = 6$ $m = 60\text{т} = 60000\text{кг}$ $\mu = 0,15$ $F = 8\text{кН} = 8000\text{ Н}$ $g = 10\text{м/с}^2$ знайти: $N - ?$	Аналіз фізичної моделі: 1. Знайдемо силу тяги, необхідну для руху електрички. Згідно закону Ньютона, тіло рухається рівномірно, якщо сили, що діють на нього, скомпенсовані. Отже, $F_{\text{тяги}} = F_{\text{тертя}} = \mu nmg$ $F_{\text{тяги}} = 0,15 \cdot 6 \cdot 60000 \cdot 10 = 540000\text{ Н}$ 2. Знайдемо кількість людей, необхідних для розвитку такої сили тяги $N = F_{\text{тяги}}/F$ $N = 540000/8000 = 67,5$
--	--

4. Робимо висновки

Як бачимо, для того, щоб штовхати електричку з шести вагонів, необхідно біля 70 людей (різні люди можуть розвивати різну силу). Але в статті наводяться дані про 15 осіб (відео неякісне, зняте з одного боку, тому порахувати точну кількість людей неможливо). Тож теоретично люди могли б штовхати електричку, але факти, наведені в статті, недостовірні.

ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

ІНФОРМАТИКА, 5 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Гайченко Наталя Анатоліївна, Миколаївська гімназія № 29 Миколаївської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	Інформація та інформаційні процеси
Назва вправи	«Океан інформації»
Мета вправи	Розвивати вміння критично оцінювати інформацію
Орієнтовний час для виконання вправи	10 хвилин
Очікувані результати	Учні закріплюють знання про форми подання інформації, розвивають навички критично ставитися до поданої інформації, перевіряти достовірність та актуальність інформації
Необхідне обладнання/матеріали	комп'ютер, інтернет-з'єднання

II. Детальний опис вправи.

Для закріплення вивченого матеріалу, для критичного оцінювання інформації, що нас оточує, учням пропонується на падлет-дошку закріпити відповіді на питання: **«Які форми подання інформації ви запам'ятали?»** (числова, звукова, графічна, текстова, відео (звук+графіка); **Якою може бути інформація?** (корисною або шкідливою, повною або частковою, достовірною або недостовірною, актуальною або несвоєчасною); **Як перевірити достовірність та актуальність інформації?**

III. Список використаних джерел:

1. 10 порад для захисту від інформаційних маніпуляцій [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/y1n79OR>.
2. Онлайн-дошка «Padlet» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://padlet.com/dashboard>.

ІНФОРМАТИКА, 5 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Цибулька Раїса Володимирівна, Первомайський ліцей «Ерудит» Первомайської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	Комп'ютерні мережі. Інтернет
Назва вправи	«Пошук відомостей в мережі Інтернет та їх критичне оцінювання»
Мета вправи	формувати критичне мислення в здобувачів освіти; розвивати вміння використовувати різні види текстів для аналізу та обробки інформації; перетворювати джерельну інформацію (текст, відео, фото, зображення) з однієї форми в іншу (текст) та використовувати її у поясненнях
Орієнтовний час для виконання вправи	30–35 хвилин
Очікувані результати	Поліпшення навичок критичного і аналітичного мислення під час аналізу різних джерел інформації; формування предметних компетентностей
Необхідне обладнання/матеріали	Комп'ютер, проєктор, екран, презентація з візуальними джерелами. Роздатковий матеріал

II. Детальний опис вправи.

Організаційний етап.

Клас об'єднується в мікрогрупи по 2 учня. Групи отримують завдання, знайомляться з першоджерелами.

Мотиваційний етап.

Вступне слово вчителя:

У ЗМІ міста Первомайська (Миколаївська область) з'явилася публікація: «У червні 2022 р. на засіданні Первомайської міської ради було прийнято рішення про зміну тарифу проїзду громадським транспортом. З 13 червня вартість проїзду становитиме для дорослих -10 грн, а для дітей шкільного віку – 15грн. Зростання ціни проїзду зумовлене підвищенням цін на пальне

та нормативними документами: Постанова Кабінету міністрів України від 18 лютого 1997 року «Про затвердження Правил надання послуг пасажирського автомобільного транспорту (№ 176), Закон України «Про автомобільний транспорт» від 6 квітня 2001 року та Постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил надання населенню послуг з перевезення міським електротранспортом» від 23 грудня 2004 року № 1735)».

Ваша задача – опрацювати різні джерела інформації за запропонованими питаннями та здійснити критичне оцінювання даної новини. Обґрунтувати свою позицію методом «Ток-шоу».

Основна частина. Роздатковий матеріал.

1) Ознайомтесь із документами та дайте відповідь на питання:

1. Що це за документи? Коли, де і ким вони підписані? Чи можна вважати їх першоджерелом та сприймати достовірно інформацію?

2. Визначте ключові моменти, що стосуються даної новини, стосовно збільшення тарифу на проїзд у громадському транспорті.

3. Ознайомитися зі змістом першоджерел можна за покликаннями:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-97-%D0%BF#Text>

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14#Text>

<https://cutt.ly/B1mqvHO>

<http://www.pervomaisk.mk.ua/a/3265>

4. Завершити роботу з першоджерелами та об'єднатися у дві групи: «запрошені гості» (міський голова, перевізники, депутати міської ради, користувачі громадським транспортом) та телеглядачі з студії. Кожна група висловлює свою позицію стосовно підвищення тарифів на проїзд в громадському транспорті.

Підсумковий етап

Обговорення висновків, до яких групи дійшли під час опрацювання різних джерел інформації. Учитель, в кінці, після відповідей усіх бажаючих, запитує чи правомірне підвищення тарифів на проїзд у громадському транспорті та чи достовірною є подана інформація про подію в місцевій пресі?

Завдяки інтерактивній формі навчання, учні удосконалюють уміння вести дискусію, отримують досвід публічного виступу. Учитель відіграє роль ведучого, як на телевізійному ток-шоу. Він оголошує тему дискусії і пропонує всім висловити власну думку: спочатку «запрошеним гостям», а потім – «телеглядачам зі студії», які ставлять короткі питання або лаконічно висловлюють власну думку.

Етап рефлексії

Бесіда за запитаннями:

1. Що нового ви дізналися під час виконання вправи? Які нові навички здобули?
2. Як робота з різними джерелами інформації, які висвітлюють одну і ту саму подію, допомагає краще зрозуміти її зміст?
3. Де в повсякденному житті вам можуть стати в нагоді навички аналізу різних джерел інформації, здобуті вами під час виконання вправи?

III. Список використаних джерел:

1. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Сінді Шейбе, Фейз Ро-гоу/ Перекл. з англ. С. Дьома; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. – К.: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. – 319 с.
2. Правила надання послуг пасажирського автомобільного транспорту [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-97-%D0%BF#Text>
3. Закон України про автомобільний транспорт [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14#Text>
4. Якими є правила перевезення дітей у міському транспорті [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/e1mqKX0>
5. Сайт Первомайської міської ради [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.pervomaisk.mk.ua/a/3265>

ІНФОРМАТИКА, 5 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Шуткіна Оксана Валеріївна, Шевченківський ліцей Шевченківської сільської ради
Тема, на якій можна застосувати	Графічний редактор
Назва вправи	«Реальне – уявне»
Мета вправи	✓ формувати навички сприйняття медіатекстів, ✓ формування відрізнення реального від вигаданого
Орієнтовний час для виконання вправи	10–20 хвилин
Необхідне обладнання/матеріали	дошка, комп'ютери, підручники, навчальна презентація (картинки за сюжетами з мультфільмів), програма «PowerPoint», онлайн-платформа «Kahoot»

II. Детальний опис вправи.

ЗАВДАННЯ

На мультимедійному екрані демонструється презентація (картинки за сюжетами з мультфільмів). Діти відповідають на питання: Що зображено? З якого мультфільму? Як ти гадаєш, це реальний герой чи вигаданий? Чому?

Після бесіди провести гру «Реальне – уявне»:

<https://cutt.ly/GNIVUDW>.

Створити малюнок казкового героя.

III. Список використаних джерел:

1. 45 ідей як викладати медіаграмотність дітям 3–4 років/ Навчально-методичний посібник / за редакцією О. В. Волошенюк, Г. А. Дегтярьової, В. Ф. Іванова. Київ. АУП, ЦВП. 2021. — 72 с., іл.

2. Ігрова навчальна платформа «Kahoot» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://create.kahoot.it/>.

ІНФОРМАТИКА, 6 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Плахотна Наталя Юріївна, Миколаївська гімназія № 52 Миколаївської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	«Гіперпосилання в презентаціях»
Назва вправи	Словник медіатермінів
Мета вправи	Вдосконалити навички правильного пошуку в Інтернеті, спонукати учнів до медіаосвіти, навчити створювати гіперпосилання в спільних документах на продукти використані з просторів інтернету
Орієнтовний час для виконання вправи	10–15 хвилин
Очікувані результати	закріпити та розширити знання в учнів з теми «Презентації» та безпечного користування інтернетом
Необхідне обладнання/матеріали	ПК або смартфон з доступом до Інтернету, шаблон Google-Презентацій, вправа на онлайн-платформі «Wordwall» для жеребкування

II. Детальний опис вправи.

Вправа. Словник інтернет-термінів з гіперпосиланнями на джерела: у сервісі «Google Презентації» спільно з учасниками групи створити словник найчастіше вживаних Інтернет термінів.

1. Шляхом жеребкування в <https://wordwall.net/uk/resource/34026536> обери термін для дослідження.

2. Відкрий Google-презентацію «Гіперпосилання у презентації» (<https://cutt.ly/qNlN9e3>) та знайди відповідний слайд. Підпиши в лівому нижньому кутку своє прізвище.

3. Знайти в інтернеті тлумачення заданого поняття, помістити його в поле тексту слайду та зробити його гіперактивним на джерело.

4. Повернись до результатів пошуку, натисни вкладку «Зображення». Обери за змістом вподобаний малюнок, встав його в слайд, зроби гіперпокликання на URL малюнка.

5. Створи на кнопці в правому нижньому кутку покликання на перелік понять у 2-му слайді.

6. Перевір роботу гіперпосилань.

Якщо учнів у групі небагато, кожен може на уроці озвучити поняття. У заготовці кожне поняття гіперактивне на відповідний слайд для тлумачення. Кількість понять повинно бути на одне більше кількості учнів. На прикладі останнього, яке залишилось після жеребкування, вчитель може продемонструвати правильність виконання завдання (у заговленій презентації це 3-й слайд з поняттям «Аватар, аватарка»)

III. Список використаних джерел:

1. Аватар, аватарка [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/s1meTWn>.

2. Зображення в презентації [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bit.ly/3bGewvn>.

3. Сервіс для створення інтерактивних вправ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://wordwall.net/uk>.

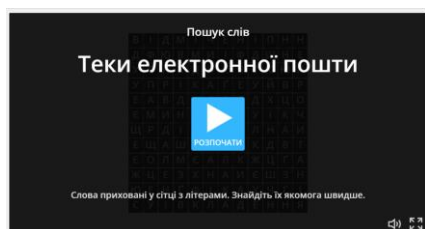
4. Сервіс для створення презентацій зі спільним доступом [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.google.com/intl/ru ua/slides/about/>.

ІНФОРМАТИКА, 7 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Гулій Олена Федорівна, Григорівська філія Новомар'ївського ліцею Новомар'ївської сільської ради Вознесенського району
Тема, на якій можна застосувати	Електронне листування
Назва вправи	Пошук слів
Мета вправи	Повторення та закріплення вивченого матеріалу, розвиток логічного мислення
Орієнтовний час для виконання вправи	5 хвилин
Очікувані результати	Учні повинні: - знати склад та призначення папок вікна електронної пошти; - вміти налаштовувати теки під власні потреби
Необхідне обладнання/матеріали	Мережа Інтернет, будь-який гаджет (планшет, смартфон, комп'ютер, ноутбук)

II. Детальний опис вправи.

Після вивчення основного матеріалу, пропоную учням, використовуючи сервіс «Wordwall» віднайти зашифровані слова, які відповідають назвам папок у електронній пошті («вхідні», «непрочитані», «спам», «архів»,

«чернетка» тощо). Переглянути готовий приклад вправи можна за покликанням: <https://wordwall.net/uk/resource/5372597> або відсканувавши QR-код.

III. Список використаних джерел:

- Інформатика. Підручник для 7 кл. Закладів загальної середньої освіти/ Н. В. Морзе, О.В. Барна. – Київ: УОБЦ «Оріон», 2020. – 176с.: іл.
- Сервіс для створення вправ «Wordwall» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://wordwall.net>.

ІНФОРМАТИКА, 7–8 КЛАСИ

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Пирогова Наталія Анатоліївна, Врадіївська гімназія Врадіївської селищної ради Первомайського району
Тема, на якій можна застосувати	Табличний процесор
Назва вправи	Оголошення
Мета вправи	Формувати вміння здійснювати пошук, сортування та аналіз інформації. Використовувати ППЗ
Орієнтовний час для виконання вправи	20–30 хвилин
Очікувані результати	Пошук необхідної інформації, обчислення та представлення результатів
Необхідне обладнання/матеріали	ПК, планшет або телефон з можливістю працювати в табличних процесорах, підключення до мережі Інтернет

II. Детальний опис вправи.

Виконання вправи: потрібно знайти 10 оголошень із продажу певної категорії товарів (можна використати різні товари для окремих учнів чи груп учнів, наприклад: принтер Canon PIXMA G2411, маршрутизатор TP-Link ER7206 та інші). Використовуючи табличний процесор, обчисліть середню вартість товарів, порівняйте та проаналізуйте рекламні оголошення на предмет надання повної інформації про характеристики пристроїв, наявність відгуків та їх унікальність (чи не схожі за змістом позитивні/негативні відгуки, що може бути ознакою роботи ботів). Обговорити те, у кого які сайти з'являються першими при пошуку товарів, а в цьому контексті – про те, чому однакові пошукові запити можуть видавати різні результати (нейромережі, цифровий слід, аналіз попередніх пошукових запитів, які фіксуються браузером тощо).

ІНФОРМАТИКА, 7 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Плахотна Наталя Юріївна, Миколаївська гімназія № 52 Миколаївської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	Використання електронної пошти. Етикет електронного листування
Назва вправи	Привітання друзів перевірка на унікальність (копірайт)
Мета вправи	навчити дотримуватися правил етикету електронного листування та виявляти копірайти, розвивати навички критичного мислення та вміння аналізувати
Орієнтовний час для виконання вправи	15–20 хвилин
Очікувані результати	Мотивувати учнів створювати інформаційний продукт самостійно або користуватися з дотриманням авторського права
Необхідне обладнання/матеріали	ПК або смартфон з доступом до Інтернету, зареєстрована електронна скринька.

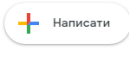
II. Детальний опис вправи.

Практична робота (робота в парах)

Вправа. Привітання друзів перевірка на унікальність (копірайт).

Надіслати сусідові по комп'ютеру лист-привітання з Днем Незалежності України, дотримуючись правил етикету електронного листування (Додаток 1), що складається із вітального тексту 2–4 речення та тематичного зображення. Одне з яких потрібно створити самостійно інше взяти з просторів Інтернету. Отриманий лист перевірити на копірайт.

1. Відкрийте браузер «Google Chrome», увійдіть в електронну скриньку.

2. Натисніть кнопку в рядку «Кому» введіть електронну адресу сусіда по комп'ютеру, а в створений рядок «Копія» – e-mail вчителя.

3. У зміст листа напишіть або вставте копійований текст вітання з інтернету та прикріпіть створене або копійоване тематичне зображення.

Примітка: текст обов'язково скласти самотійно, а зображення – з просторів інтернету або навпаки, – текст з інтернету, а малюнок створити в графічному редакторі, наприклад, «Paint».

4. Обміняйтесь з другом електронними вітаннями, перевірити отримане на плагіат.

5. Користуючись інструкцією (<https://cutt.ly/FMxN4hF>) перевірте текст на унікальність на сайті <https://edubirdie.com/perevirka-na-plagiat>. Створіть скріншот результату, вставте в лист-відповідь та одним реченням надрукуйте висновок.

6. Користуючись інструкцією перевірте зображення на унікальність. Створіть скріншот результату та одним реченням надрукуйте висновок.

7. Завершіть оформлення листа-відповіді з аналізом дотримуючись правил етикету листування (Додаток 1) та відправте другові, а копію вчителю на перевірку.

Додаток.

(Підручник. Інформатика 7 клас.
Морзе, Барна, сторінка 21)

- чітко формулювати тему повідомлення та не залишати поле «Тема» порожнім;
- починати лист зі звернення до адресата/адресатки та привітання;
- свою думку в листі висловлювати коректно, співрозмовника не критикувати й не повчати, не писати погано про третю особу;
- не друкувати весь текст листа великими літерами – його важко читати, це сприймається як крик;
- завжди перевіряти правопис електронного повідомлення;
- поводитися ввічливо – не забувати вживати слова «будь ласка»,
- якщо звертаєтесь до кого-небудь із проханням, подякувати, якщо хтось допомагає вам;

- повідомляти адресатові, які файли додаються до листа, оскільки часто через вкладені файли розповсюджуються комп'ютерні віруси, не рекомендується відправляти великі за обсягом вкладення до листа;
- вчасно відповідати на кожне особисте повідомлення. Якщо ви не маєте можливості зразу дати розгорнуту відповідь, доцільно підтвердити одержання листа та пообіцяти відповісти найближчим часом;
- у відповіді на повідомлення залишати його фрагменти – тобто цитувати найсуттєвіші частини листа.

III. Список використаних джерел:

1. Інформатика. Підручник для 7 кл. закладів загальної середньої освіти /Н. В. Морзе, О. В. Барна. – Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. – стор. 21
2. Сервіс перевірки тексту на копірайт [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://edubirdie.com/perevirka-na-plagiat>.
3. Сервіс для пошуку зображень [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.google.com.ua/imghp?hl=uk>.

ІНФОРМАТИКА, 10–11 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Цибулька Раїса Володимирівна, Первомайський ліцей «Ерудит» Первомайської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	Ідентифікація та автентифікація користувачів
Назва вправи	«Безпечна автентифікація»
Мета вправи	формувати критичне мислення у здобувачів освіти; розвивати вміння здійснювати розмежування доступу зареєстрованих користувачів до ресурсів автоматизованих систем; виробляти власні інформаційні продукти
Орієнтовний час для виконання вправи	20–25 хвилин
Очікувані результати	здобувачі освіти зможуть критично оцінювати, створювати надійний захист інформації.
Необхідне обладнання/матеріали	Комп'ютери, проєктор, мультимедійна презентація, підручники

II. Детальний опис вправи.

Крок 1. Пропонуємо учням ознайомитись із поняттями «ідентифікація та «аутентифікація» за матеріалами підручника або за допомогою мультимедійної презентації. (5 хвилини)

Крок 2. Об'єднуємо клас на групи та пропонуємо кожній групі виконати наступне завдання:

I група – скласти інфографіку «Ідентифікація».

II група – скласти інфографіку «Аутентифікація».

III група – скласти інфографіку «Криптографія».

IV група – створити невеликий відеоряд стосовно надійного пароля (практичні поради) і навести п'ять прикладів паролів, три з яких – ненадійні.

Крок 3. Групи по чергові презентують класу свою роботу. Відбувається обговорення почутого. Учні мають визначити, які паролі надійні та ненадійні.

Крок 4. Підведення підсумків. Бесіда за запитаннями:

1. Чи легко було зрозуміти поняття «ідентифікація» та «аутентифікація»?
2. Яких помилок ви припустились під час трактування основних понять теми та при створенні надійного пароля?

III. Список використаних джерел:

1. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу/ Перекл. з англ. С. Дьома; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. – К.: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. – 319 с.
2. Ідентифікація та аутентифікація користувачів: Вознюк В. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=VnNYlPJWoFA>

ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

ВСТУП ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ, 5 КЛАС

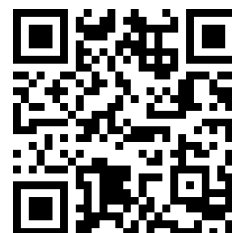
I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Желізняк Людмила Василівна, Малоукраїнська філія Єланецького ліцею №1 Єланецької селищної ради Вознесенського району
Тема, на якій можна застосувати	Джерела історичної інформації
Назва вправи	«Перший мільйон»
Мета вправи	формування навичок критичного сприйняття історичної інформації, аналізу першоджерел
Орієнтовний час для виконання вправи	5–7 хвилин
Очікувані результати	- застосовує поняття і терміни: «факт», «судження», «фейк», «подія»; - розуміє мету вивчення історії та громадянської освіти; - виділяє в джерелах факти та судження, уміє їх розрізняти
Необхідне обладнання/матеріали	Смартфон, планшет

II. Детальний опис вправи.

Завдання.

Зайти за покликанням (<https://learningapps.org/watch?v=p3ztd3d4t22>) або за QR-кодом і приступити до виконання вправи «Перший мільйон», яка створена за прикладом однойменного телевізійного шоу.

Завдання учнів – дати найбільшу кількість правильних відповідей щодо визначень понять факту, судження, фейку, пропаганди тощо за відведений час. Чим вищий крок, тим складніше питання.

III. Список використаних джерел:

1. Вступ до історії України та громадянської освіти : підруч. для 5 кл. закл. заг. серед. освіти / Олександр Мокрогуз, Алла Єрмоленко. — Київ : ВЦ «Академія», 2022. — 240 с. : іл.

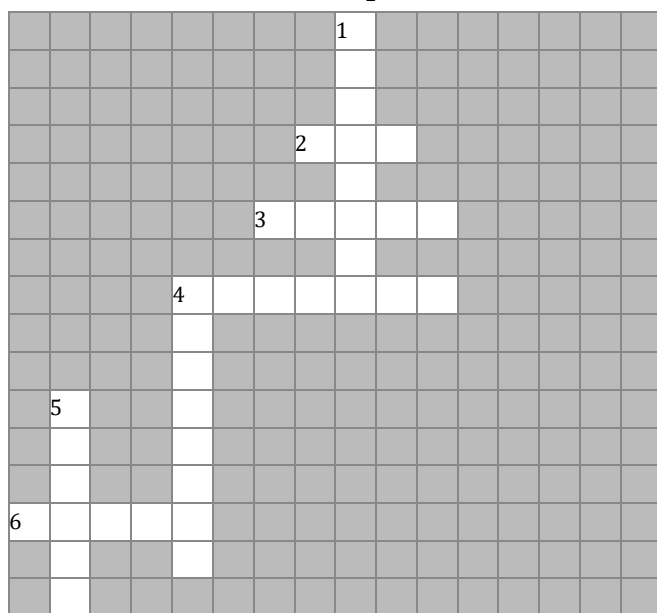
2. Сервіс для створення вправ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://learningapps.org/>.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, 7 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Рудь Валентина Григорівна, Курячелозівська гімназія Кривоозерської селищної ради Первомайського району
Тема, на якій можна застосувати	Виникнення та становлення Русі-України
Назва вправи	«Розв'язування кросвордів за допомогою ребусів»
Мета вправи	Формувати вміння критично мислити, працювати з першоджерелами; удосконалити вміння роботи в групі, розв'язувати кросворди та ребуси
Орієнтовний час для виконання вправи	15–20 хвилин
Очікувані результати	Розвинуте вміння пошуку, перевірки інформації, роботи з першоджерелами
Необхідне обладнання/матеріали	Дошка, де зображено кросворд, питання до нього та картинки з готовими ребусами

II. Детальний опис вправи.

Об'єднуємо клас у дві групи, перша група розв'язує кросворд, який складається з 11 історичних питань. Друга група відповідає на ці ж питання, які зашифровані в ребус.

Питання для I групи:

По горизонталі:

2. Один із засновників міста Києва (Щек).

3. Знать, пов'язана службовими стосунками з князем (Бояри).

4. Збройний загін у Русі, що становив постійну військову силу князя (Дружина).

6. Титул володаря держави в давніх тюрських народів (Каган).

По вертикалі:

1. Назва східнослов'янського племені, центром якого був Чернігів (Сіверяни).

4. Назва східнослов'янського племені, центром якого було місто Іскоростень (Древляни).

5. Назва кочових племен, які вели боротьбу зі східнослов'янськими племенами (Хозари).

Ребус для II групи. Вставити розгадані слова ребуса в клітинки кросворда.

По горизонталі:

2.

3.

4.

6.

3 = Г

По вертикалі:

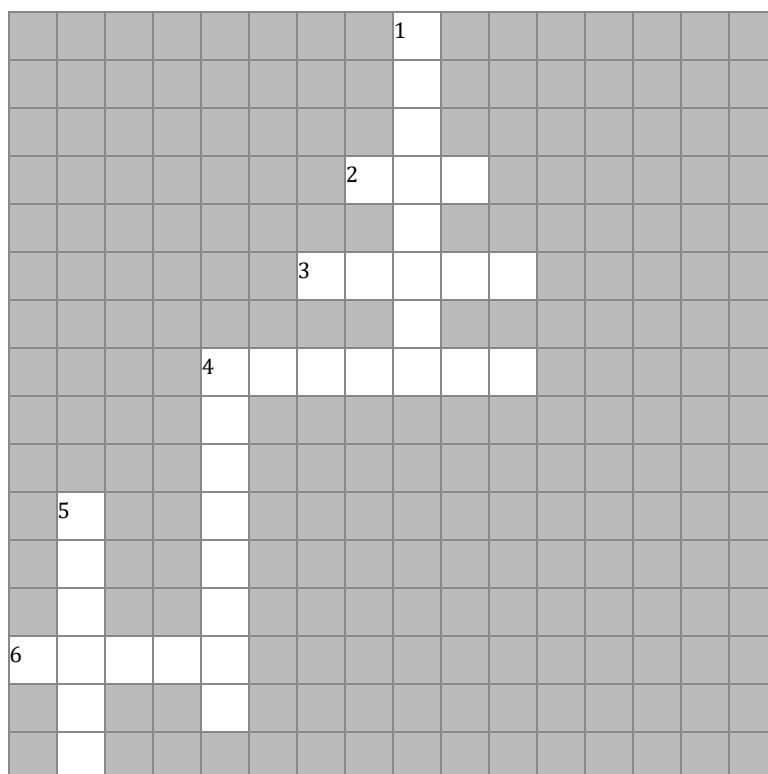
1.

4.

5.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, 9 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Желєзняк Людмила Василівна, Малоукраїнська філія Єланецького ліцею №1 Єланецької селищної ради Вознесенського району
Тема, на якій можна застосувати	Особливості українофільського та політичного етапів національного відродження. Практичне заняття № 5
Назва вправи	«Аналіз історичного документа на визначення фактів та суджень»
Мета вправи	- працювати індивідуально та в групах над проблемними й творчими завданнями; - працювати з різними історичними джерелами (в т.ч. з медіатекстами); - збирати, аналізувати, узагальнювати інформацію
Орієнтовний час для виконання вправи	7–12 хвилин
Очікувані результати	- навчитися аналізувати історичний документ; - встановлювати місце фактам та судженням; - розвивати комунікативні навички; - формулювати власну точку зору на неоднозначні сторінки української і - всесвітньої історії
Необхідне обладнання/матеріали	Підручник

II. Детальний опис справи.

Вивчити значення та суть таких понять як «факт», «судження», їхні ключові характеристики. Проаналізувати історичний документ та визначити, де в ньому подано факт, а де судження. Свої відповіді аргументувати.

Документ:

«Кость Левицький про програмові засади УНДП зазначав: «5 січня 1900 р. оголосив був Народний комітет першу свою відозву до народу, в котрій пояснив нашу національну ідею. В сій відозві сказано: «...Ідеалом нашим повинна бути незалежна Русь-Україна, в якій би всі частини нашої нації з'єдналися в одну новочасну культурну державу... Та поки досягнемо сей наш ідеал... мусимо на ґрунті теперішніх відносин і в рамках австрійської держави прагнути до створення окремої національної провінції зі своєю окремою адміністрацією і своїм національним Сеймом»» (К. Левицький «Історія політичної думки галицьких українців»).

III. Список використаних джерел:

1. Історія України : підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів / В. С. Власов. – Київ : Літера ЛТД, 2017. – 304 с.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ, 10 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Сизова Анна Володимирівна, Первомайський ліцей «Ерудит» Первомайської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	1) Історія України, Розділ «Україна в роки Другої світової війни», тема уроку: «Початок Другої світової війни. Німецько-радянські договори 1939 р.» 2) Всесвітня історія, Розділ «Передумови Другої світової війни», тема уроку: «Практичне заняття 6. Міжнародні відносини в другій половині 1930-х рр. у світлі історичних джерел» <i>(як один з елементів уроку)</i>
Назва вправи	«Пакт Молотова-Ріббентропа в різних джерелах інформації»
Мета вправи	формувати критичне мислення в здобувачів освіти; розвивати вміння використовувати різні види медіатекстів для аналізу та обробки інформації; перетворювати джерельну інформацію (текст, карту, фото, карикатуру) з однієї форми в іншу (текст, схема) та використовувати її у поясненнях
Орієнтовний час для виконання вправи	30–35 хвилин
Очікувані результати	Поліпшення навичок критичного і аналітичного мислення під час аналізу різних джерел інформації; формування предметних компетентностей
Необхідне обладнання/матеріали	Комп'ютер, проєктор, екран, презентація з візуальними джерелами, роздатковий матеріал

II. Детальний опис вправи.

Організаційний етап.

Клас об'єднуємо в групи по 5–6 учнів. Групи отримують набори роздаткових матеріалів.

Мотиваційний етап.

Вступне слово вчителя:

У вересні 2008-го Європарламент визначив дату підписання Пакту Молотова-Ріббентропа – 23 серпня – Європейським днем пам'яті жертв сталінізму і нацизму. У світі прийнято вважати, що саме 23 серпня 1939-го відбулася подія, яка стала «спусковим гачком» до Другої світової війни – найкривавішої трагедії в історії людства, оскільки розв'язала руки Гітлеру та Сталіну для агресії проти інших країн. Водночас, у Росії побутує думка, що підписання «Договору про ненапад між Німеччиною та Радянським Союзом» (саме так офіційно називається документ, який часто згадується, як Пакт Молотова – Ріббентропа) було вимушеним кроком, який дозволив відтермінувати війну майже на два роки та підготувати обороноздатність СРСР.

Завдання: опрацювати різні джерела інформації за запропонованими питаннями та дійти висновку про **Пакт Молотова-Ріббентропа: це «спусковий гачок» до Другої світової чи вимушений крок по відтермінуванню війни?**

Обґрунтувати свою позицію методом «ПРЕС».

Основна частина.

1) Ознайомтесь з документами та картою (роздатковий матеріал) і дайте відповіді на питання:

1. Що це за документи? Коли, де і ким вони підписані?
2. Визначте ключові моменти, про які домовляються сторони, що уклали ці документи.
3. Заштрихуйте на карті території, які згідно Договору про ненапад попадали під сферу впливу СРСР. Порівняйте з кордонами СРСР.
4. Висловіть припущення, чому додатковий протокол обидві сторони мали зберігати у цілковитій таємниці?

ДОГОВОР О НЕНАПАДЕНИИ МЕЖДУ ГЕРМАНИЕЙ И СОВЕТСКИМ СОЮЗОМ.

Правительство СССР и
Правительство Германии

Руководимые желанием укрепления дела мира между СССР и Германией и исходя из основных положений договора о нейтралитете, заключенного между СССР и Германией в апреле 1926 года, пришли к следующему соглашению:

Статья 1.

Обе Договаривающиеся Стороны обязуются воздерживаться от всякого насилия, от всякого агрессивного действия и всякого нападения в отношении друг друга, как отдельно, так и совместно с другими державами.

Статья II.

В случае, если одна из Договаривающихся Сторон окажется об'ектом военных действий со стороны третьей державы, другая Договаривающаяся Сторона не будет поддерживать ни в какой форме эту державу.

Статья III.

Правительства обоих Договаривающихся Сторон останутся в будущем в контакте друг с другом для консультации, чтобы информировать друг друга о вопросах, затрагивающих их общие интересы.

СЕКРЕТНЫЙ ДОПОЛНИТЕЛЬНЫЙ ПРОТОКОЛ.

При подписании договора о ненападении между Германией и Союзом Советских Социалистических Республик нижеподписавшиеся уполномоченные обеих сторон обсудили в строго конфиденциальном порядке вопрос о разграничении сфер обоюдных интересов в Восточной Европе. Это обсуждение привело к ниже-
следующему результату:

1. В случае территориально-политического переустройства областей, входящих в состав Прибалтийских государств (Финляндия, Эстония, Латвия, Литва), северная граница Литвы одновременно является границей сфер интересов Германии и СССР. При этом интересы Литвы по отношению Виленской области признаются обоими сторонами.

2. В случае территориально-политического переустройства областей, входящих в состав Польского Государства, граница сфер интересов Германии и СССР будет приблизительно проходить по линии рек Нарва, Вислы и Сана.

Вопрос, является ли в обоюдных интересах желательным сохранение независимого Польского Государства и каковы будут границы этого государства, может быть окончательно выяснен только в течение дальнейшего политического развития.

Во всяком случае, оба Правительства будут решать этот вопрос в порядке дружественного обоюдного согласия.

3. Касательно юго-востока Европы с советской стороны подчеркивается интерес СССР к Бессарабии. С германской стороны заявляется о ее полной политической незаинтересованности в этих областях.

4. Этот протокол будет сохраняться обоими сторонами в строгом секрете.

По уполномочию Москва, 23 августа 1939 года.

Правительства СССР

В. Молотов

*За Правительство
Германии:*

Гитлер

РАЗЪЯСНЕНИЕ К "СЕКРЕТНОМУ ДОПОЛНИТЕЛЬНОМУ
ПРОТОКОЛУ" от 23 августа 1939 года.

В целях уточнения первого абзаца п.2-го "Секретного
Дополнительного Протокола" от 23-го августа 1939 года
настоящим разъясняется, что этот абзац следует читать
в следующей окончательной редакции, а именно:

" 2. В случае территориально-политического переустрой-
ства областей, входящих в состав Польского Государства,
граница сфер интересов Германии и СССР будет приближи-
тельно проходить по линии рек Писса, Нарва, Вислы и
Сана".

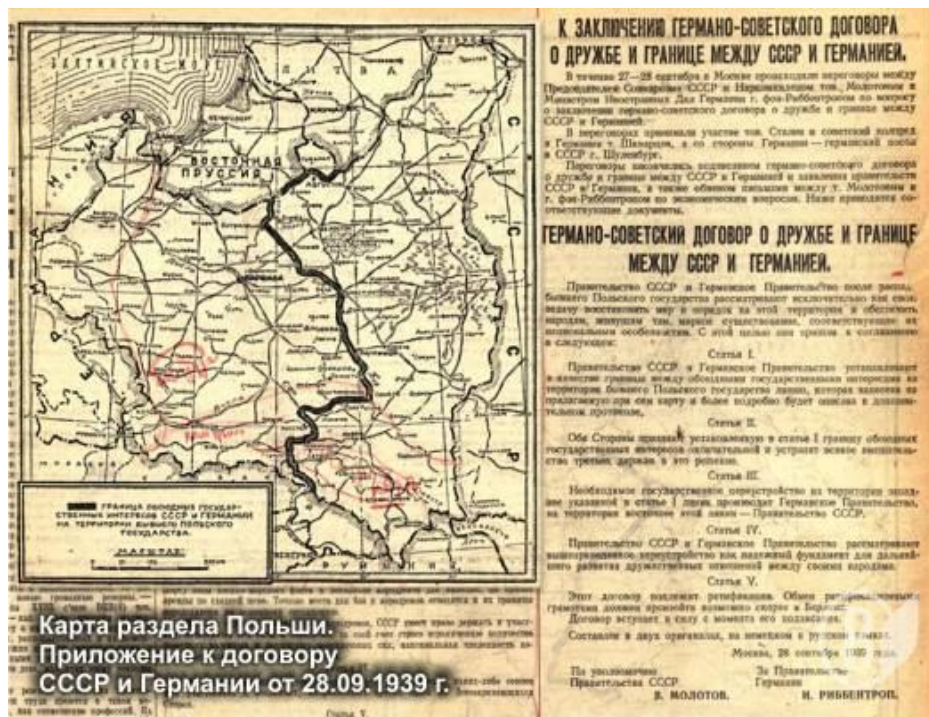
Москва, 28-го августа 1939 года.

ПО УПОЛНОМОЧИЮ
ПРАВИТЕЛЬСТВА СССР

За ПРАВИТЕЛЬСТВО
ГЕРМАНИИ

Джерело:

https://lb.ua/world/2019/06/01/428471_sovetskie_originali_pakta.html

Джерело: <http://svoboda.fm/politics/ukraine/247740.html>

2) Розгляньте світлини, зроблені під час підписання Договору про ненапад (1939 р.) та дайте відповідь на питання:

1. Що відбувається на даних фото? Хто на них зображений?
2. Це «постановочні» фото чи репортажні? Чому ви так вважаєте?
3. Який настрій у осіб, зображених на даних світлинах, зокрема, у Й. Сталіна? Висловіть свої припущення щодо причини його гарного настрою під час підписання Договору?

Джерело: https://lb.ua/world/2019/06/01/428471_sovetskie_originali_pakta.html

Б.

Джерело: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3022535-pakt-molotova-ribbentropa-ce-buv-rozpodil-evropi.html>

В.

Джерело: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3022535-pakt-molotovaribbentropa-ce-buv-rozpodil-evropi.html>

3) Розгляньте наступні карикатури та дайте відповідь на питання:

1. Чи впізнаєте ви персонажів карикатури? Назвіть їх.
2. Як ставляться автори карикатур до персонажів, на них зображених?

Що про це свідчить?

3. Порівняйте між собою карикатури А і Б. Що в них спільного і чим різняться? Які символи використовують художники?

4. Порівняйте карикатури Г і Д. Що в них спільного і чим різняться? Які символи використовують художники?

5. Як зміст карикатури В поєднує між собою в один логічний ланцюг карикатури А, Б, Г, Д? Яка історична подія стала підґрунтям для створення цих карикатур?

6. Яким є ставлення авторів карикатур до цієї історичної події? Чому?

7. Поміркуйте, чому усі ці карикатури є американськими чи британськими? Чи могли аналогічні карикатури з'явитися у пресі Третього Рейху чи СРСР у 1939-1940 рр.? Чому?

А.

Підпис до карикатури: «Чад СРСР проти цнотливого Німецького Райху».

Джерело: <https://me.me/i/chad-ussr-vs-virgin-german-reich-3e5335dfd45a45dd960a01c95f193b06>

Б.

Карикатура американського художника Кліффорда Беррімена, опублікована в жовтні 1939 р. в газеті The Washington Star:

«Цікаво. Скільки триватиме медовий місяць?»

Джерело: <https://cutt.ly/tMmtmZT>.

В. STRANGE BEDFELLOWS

Назва карикатури: «Дивні співмешканці». Надписи на ковдрах героїв карикатури: «Антикомуністичний нацизм», «Антинацистський комунізм».

Джерело: https://reibert.info/media/img_24822_5487-jpg.13810/

Г.

Джерело: <https://zn.ua/ukr/HISTORY/pakt-pro-napad.html>

Д.

Англійська карикатура 1930-х рр.

Джерело: <https://www.radiosvoboda.org/a/28690581.html>

Підсумковий етап

Обговорення висновків, до яких дійшли групи під час опрацювання різних джерел інформації щодо питання **«Пакт Молотова-Ріббентропа: «спусковий гачок» до Другої світової чи вимушений крок по відтермінуванню війни?»**, відбувається за допомогою методу «Прес»:

1. Представник групи висловлює позицію: **«Наша група вважає, що Пакт Молотова-Ріббентропа – це...»**.
2. Обґрунтування: **«...тому, що...»** (пояснюються причини появи такої думки, на якій ґрунтуються докази на підтримку власної позиції).
3. Приклади: **«...наприклад, ...»** (наводяться факти, які демонструють докази та посилюють позицію).
4. Висновки: **«Отже,...»** (робиться висновок. Який закликає прийняти позицію, висловлену групою).

Учитель підсумовує, що Пакт Молотова-Ріббентропа – це по суті розподіл Європи між двома тоталітарними режимами, який зробив можливою Другу світову війну та низку супутніх агресій з боку СРСР і Німеччини проти інших країн.

Етап рефлексії

Бесіда за запитаннями:

1. Що нового ви дізналися під час виконання вправи? Які нові навички здобули?
2. Як робота з різними джерелами інформації, які висвітлюють одну історичну подію, допомагає краще зрозуміти її зміст?
3. Де в повсякденному житті вам можуть стати в нагоді навички аналізу різних джерел інформації, здобуті вами під час виконання вправи?

III. Список використаних джерел:

1. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу/ Перекл. з англ. С. Дьома; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. — К.: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. — 319 с.
2. Пакт Молотова-Ріббентропа: це був розподіл Європи [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3022535-pakt-molotovaribbentropa-ce-buv-rozpodil-evropi.html>
3. Радянські оригінали пакту Молотова-Ріббентропа виклали в інтернет [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://lb.ua/world/2019/06/01/428471_sovetskie_originali_pakta.html
4. Риковцева О. Про союз Сталіна і Гітлера. Фатальний серпень 1939 року [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.radiosvoboda.org/a/28690581.html>

ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА, 10 КЛАС

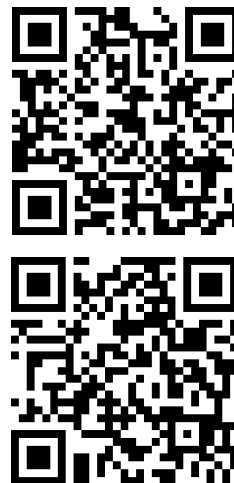
I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Желєзняк Людмила Василівна, Малоукраїнська філія Єланецького ліцею №1 Єланецької селищної ради Вознесенського району
Тема, на якій можна застосувати	Інтернет. Безпека у віртуальному світі
Назва вправи	«Складання пам'ятки»
Мета вправи	сформувати правила безпечної поведінки у віртуальному світі, навчити орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі
Орієнтовний час для виконання вправи	15 хвилин
Очікувані результати	орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі; формувати інформаційну культуру, розвивати критичне мислення; виховувати відповідальність під час роботи у мережі Інтернет
Необхідне обладнання/матеріали	ватман, маркери, стікери

II. Детальний опис вправи.

Об'єднайте клас у 3 групи. Запропонуйте переглянути наступні відеоролики: <https://www.youtube.com/watch?v=z3LlaHodJ-o> ; <https://www.youtube.com/watch?v=oxIBVjXtjWQ> Завдання кожної групи – написати якомога більше дієвих порад на своєму плакаті:

- I група: поради щодо безпечного спілкування у соціальних мережах;
- II група: поради щодо безпечної взаємодії з гаджетами;

- III група: поради з безпечного пошуку інформації в Інтернеті.

Далі, використовуючи метод «Літаючого плакату», плакат «летить» до іншої групи, завдання якої – не повторюючи попередніх позицій, запропонувати вже свої правила, написавши їх маркером іншого кольору. Так робимо двічі, поки плакат не «прилетить» до групи з якої починав. Завдання груп на цьому етапі – виокремити 5 найвдаліших правил, аргументувавши свій вибір та обговорити його з іншими групами.

III. Список використаних джерел:

1. Відеозапис на відеохостингу «YouTube» (покликання у тексті вправи).
2. Громадянська освіта (інтегрований курс, рівень стандарту) : підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / П. В. Вербицька, О. В. Волощенко, Г. О. Горленко та ін. – Київ : Літера ЛТД, 2018. – 224 с.

ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА, 10 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Рудь Валентина Григорівна, Курячелозівська гімназія Кривоозерської селищної ради Первомайського району
Тема, на якій можна застосувати	Громадянське суспільство
Назва вправи	«Ажурна пилка»
Мета вправи	Формувати вміння критично мислити, працювати з першоджерелами; розкрити зміст Європейської конвенції
Орієнтовний час для виконання вправи	15–20 хвилин
Очікуванні результати	Учень, учениця - поглиблює знання про міжнародні документи у сфері захисту прав людини; - розуміє роль Європейської конвенції про захист прав і основоположних свобод людини.
Необхідне обладнання/матеріали	Посібник з протидії мові ненависті онлайн через освіту з прав людини «Заручники»

II. Детальний опис вправи.

1. Учні об'єднуються у 3 групи і працюють з основною частиною тексту Європейської конвенції про захист прав і основоположних свобод людини і ставлять позначки біля відповідних статей і положень (5 хвилин).

- 1-ша група дає загальну характеристику конвенції, який її зміст, структура та спрямованість.
- 2-га група розкриває, які права та свободи проголошує Європейська конвенція.
- 3-тя група досліджує, які заборони і обмеження містить Європейська конвенція.

2. Групи фіксуються таким чином, щоб у кожній новій групі були представники всіх 3-х груп. Кожен представник попередньої групи знайомить учасників зі своїм матеріалом. Таким чином всі учасники опрацюють положення конвенції (5–10 хвилин).

Перегляд скороченого змісту преамбули Європейської конвенції: <https://cutt.ly/b1m8HzQ> або через QR-код.

3. Обговорення:

1. На вашу думку, з якою метою була прийнята Європейська конвенція про захист прав і основоположних свобод людини?

2. Яку значення має прийняття цієї конвенції?

III. Список використаних джерел:

1. Європейська Конвенція про захист прав людини (спрощена версія вибраних статей) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/b1m8HzQ>.

ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА, 10 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Сизова Анна Володимирівна, Первомайський ліцей «Ерудит» Первомайської міської ради
Тема, на якій можна застосувати	Як медіа маніпулюють аудиторіями
Назва вправи	Гра «Колобок у джинсі»
Мета вправи	формувати критичне мислення у здобувачів освіти; розвивати вміння розпізнавати маніпулятивні технології в медіа та протистояти їм
Орієнтовний час для виконання вправи	20–25 хвилин
Очікувані результати	здобувачі освіти зможуть критично оцінювати, виявляти маніпуляції історичною та актуальною для суспільства інформацією у процесі аналізу електронних медіа
Необхідне обладнання/матеріали	смартфони з доступом до Інтернету

II. Детальний опис вправи.

Крок 1. Учитель пропонує учням ознайомитись з поняттям «джинса» за матеріалами підручника або за матеріалами сайту ГО «Детектор медіа» (2 хвилини).

Крок 2. Вчитель об'єднує клас у групи і пропонує кожній групі виконати наступне завдання:

I група: скласти сценарій сюжету для каналу «Магнолія-ТВ», де на прикладі історії Колобка розповідають про небезпеки, що чатують на дітей, які тікають з дому.

II група: скласти сценарій телевізійної реклами туристичної агенції «Подорожуй з нами!», клієнтом якого є «відомий мандрівник» Колобок.

III група: записати коротке інтерв'ю для інтернет-видання «Ні насиллю!» від імені захисниці прав дітей, яка протестує проти жорстокого поводження з Колобком, змушеного через це тікати з дому.

IV група: написати повідомлення для Fb-сторінки депутата – борця зі злочинним угрупованням на чолі з Лисом, який з'їв Колобка (5 хвилин).

Крок 3. Групи по черзі презентують класу свою роботу. Відбувається обговорення презентованого. Учні мають визначити, у яких повідомленнях присутня «джинса» (реклама це чи антиреклама, комерційна реклама чи політична) *(до 10 хвилин)*.

Крок 4. Перевірка навичок розпізнання «джинси» у ЗМІ. Учні повинні перейти за покликанням, знайти в переліку тестів і пройти тест «Знайдіть «джинсу» з-поміж новин» *(3 хвилини)*.

Крок 5. Підведення підсумків. Бесіда за запитаннями:

1. Чи легко було розпізнавати «джинсу»?
 2. Яких помилок ви припустились?
 3. За якими ознаками легко розпізнавати замовні матеріали?
- (2–3 хвилини)*.

III. Список використаних джерел:

1. Громадянська освіта (інтегрований курс, рівень стандарту): підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / П.В. Вербицька, О.В. Волошенко, Г.О. Горленко та ін.- Київ: Літера ЛТД, 2018. – с. 143–144.
2. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу / Перекл. з англ. С. Дьома; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенко. – К.: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. – 319 с.
3. Сайчук А. Що таке «джинса» і з чим її їдять? [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ms.detector.media/utiski-zhurnalistiv-u-sviti/post/11069/2010-09-14-shcho-take-dzhynsa-i-z-chym-ii-idyat/>
4. Стебліна Н. Впізнай джинсу/ тест «Знайдіть «джинсу» з-поміж новин» галузь [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/IMmfbdg>.

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

МИСТЕЦТВО, 11 КЛАС

I. Картка вправи:

Автор вправи, заклад освіти	Нестерчук Оксана Валеріївна, Врадіївська гімназія Врадіївської селищної ради Первомайського району
Тема, на якій можна застосувати	Вишивка в декоративно-ужитковому мистецтві регіонів України
Назва вправи	«Як народжується фейк?»
Мета вправи	Опрацювати медіатексти, здійснити їх порівняльний аналіз; прослідкувати, як можуть виникати фейки
Орієнтовний час для виконання вправи	20–25 хвилин
Очікувані результати	Формувати розуміння, як працюють медіа, як дотримуються журналістських стандартів; вчити працювати з реальними медіатекстами, фотоматеріалами; зіставляти різні джерела, простежувати зміни; розвивати вміння відрізняти факти від суджень
Необхідне обладнання/матеріали	Комп'ютер чи смартфони для опрацювання статей

II. Детальний опис вправи.

Опрацьовуючи тему «Вишивка в декоративно-ужитковому мистецтві регіонів України», здійснимо порівняльний аналіз статей з різних інтернет-джерел, і на їх основі прослідкуємо «народження» фейка.

Клас об'єднуємо в три групи, кожна з яких опрацює одне з медаіповідомлень:

1. Найдавніші зразки стародавньої вишивки.
06.04.2015. SPADOK.ORG.UA - Інформаційно-аналітичний, культурно-просвітницький портал: <https://cutt.ly/FMmf9iT>.

2. Дар від Бога. Якою була перша вишиванка та як екстравагантно носив її Іван Франко. 20.05.2021. Пряма мова Львова. НТА: <https://cutt.ly/QMmgwcd>.

3. Допис у Facebook від імені користувача Muza Li: <https://cutt.ly/nMmgolG>.

Далі кожна група готує виступ за таким планом:

- зачитати текст статті;
- вказати назву інтернет-видання чи соцмережі, автора статті, дату публікації;
- звернути увагу на науковість дописів (наявність точних фактів, географічних назв, історичних постатей тощо);
- визначити, у якому медіатексті емоційні судження переважають над фактами;
- особливу увагу звернути на фотоматеріали дописів (одне фото повторюється у кожній статті), чи мають вони підписи;
- здійснити зворотній пошук по фотографії, де вона не має підпису (використовуючи «Google Зображення» або інші інструменти).

Висновки:

Автори першої статті подають ґрунтовне дослідження про найдавніші зразки вишиванок, опираючись на історичні факти, засвідчені фотоматеріали.

Друга стаття містить частково подібні фактичні матеріали, але акцент зміщений на святкування Всесвітнього дня вишиванки, історію започаткування свята. Тобто, тут переважають емоційні судження, крім того, зник підпис фото найдавнішої вишиванки.

Допис у Facebook є емоційним текстом, який містить неправдиву інформацію про те, що це фото тисячолітньої вишиванки, знайденої на Київщині. Зворотний пошук по фотографії показує, що це артефакт британського

Ашмолівського музею мистецтва й археології . Елемент одягу був знайдений в Єгипті і належить до періоду мамлюків (1250-1517 рр.).

Тож ми маємо розуміти, що українська культура є частиною світового культурного надбання. Зразки давнього українського мистецтва належать до культурної спадщини людства. І як би нам не хотілося часом бути в чомусь найкращими, найпершими, найдавнішими, та для цього аж ніяк не слід вигадувати неіснуючих фактів, і тим більше, поширювати неправдоподібну інформацію.

III. Список використаних джерел:

1. Part of a tunic front with geometric pattern and birds [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://jameelcentre.ashmolean.org/object/EA1993.333>.
2. Дар від Бога. Якою була перша вишиванка та як екстравагантнo носив її Іван Франко [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/G1m7UBq>.
3. Допис у Facebook від імені користувача Muza Li [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/nMmgolG>.
4. Найдавніші зразки стародавньої вишивки [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/l1m4BkT>.

Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

Центр цифрової освіти та медіакультури

ІНТЕГРАЦІЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ В НАВЧАЛЬНІ ПРЕДМЕТИ ОСНОВНОЇ ТА СТАРШОЇ ШКОЛИ

ЧАСТИНА 1

*Матеріали творчої групи медіапедагогів
Миколаївської області*

Комп'ютерний набір, технічна верстка:
М. В. Запорожченко, Н. М. Дерманська

Папір офсетний.
Друк на різнографі
Формат 84x108¹/₁₆

Умовно-друкованих арк. – 19,25
Обліково-видавничих арк. – 17,9

Гарнітура шкільна
Тираж 100
Замовлення No 2

Адреса редакції:
вул. Адміральська, 4-а,
м. Миколаїв, 54001
Тел./факс 37 85 89
<http://www.moippo.mk.ua>,
e-mail: moippo@moippo.mk.ua